

Заявка

АМЕРИКАНСЬКІ
УКРАЇНЦІ

ПРОВУДНТЕЛЕВІ
ГЯЛНЦЬКОЇ УКРАЇНИ

О. МЯРКІЯНОВІ
ШАШКЕВІ ВИНЧЕВІ

В СОТНІ РОКОВИНИ

ЙОГО СМЕРТИ

1843-1943

Wasył Lesiuk

204 214

1843 — 1943

ПРОПАМ'ЯТНА

ЖИТТЯ

Американських Українців

видана

у столітню річницю смерти

о. Маркіяна Шашкевича

Першого Пробудителя Галицької України

*„Віра серця мого як
Бескид твердо поста-
новила на любови.”
(Псалми Русланові III - I.)*

Wasył L...
Wasył L...

НАКЛАДОМ КОМІТЕТУ СВЯТА
під управою О.О. Василян

З ДРУКАРНІ АМЕРИКИ

817 NORTH FRANKLIN STREET, PHILADELPHIA, PA.

PRINTED
IN
U.S.A.

ЦЮ ПРОПАМ'ЯТНУ КНИГУ
ВИДАЄТЬСЯ
ЗА АРХИЄРЕЙСЬКИМ БЛАГОСЛОВЕННЯМ
ЗА БАТЬКІВСЬКОЮ
ПОРАДОЮ Й ПОМІЧЧЮ
ВЕЛИКОГО ПОДВИЖНИКА
МАРКІЯНОВИХ ІДЕЙ
НА АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗЕМЛІ

ІХ ЕКСЦЕЛЕНЦІ
ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНОГО
КИР КОНСТАНТИНА

ПРОБУДИТЕЛЬ ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ
о. МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ

Wasył Lesia

Святійші Отці Про Український Обряд

“Католицька Церква має не тільки один обряд, але обіймає всі старинні обряди Християнства; її однота полягає не на машинальній однообразності всіх своїх частей, але противно, на ріжнородності після одного принципу, що її оживлює. . . . І тому, більше як колинебудь, обовязком нашого уряду є строго вважати, щоб Східні Обряди не потерпіли жадної шкоди через невторопність служителів Євангелія західних країв. . . . Якийнебудь латинський місіонар, чи то монах, чи то світський, що радою або впливом намовить Східного Християнина, щоби перейшов на латинський обряд, тим самим звільняє себе від виконування священничих чинностей і затыгає на себе всі загрожені кари подані в Конституції “Дамнатум”.

“Орієнталіум Дігнітас”

ЛЕВ XIII.

“Ми хочемо, щоби всі стали католиками, не, щоби стали Латинниками”.

БЕНЕДИКТ XIV.

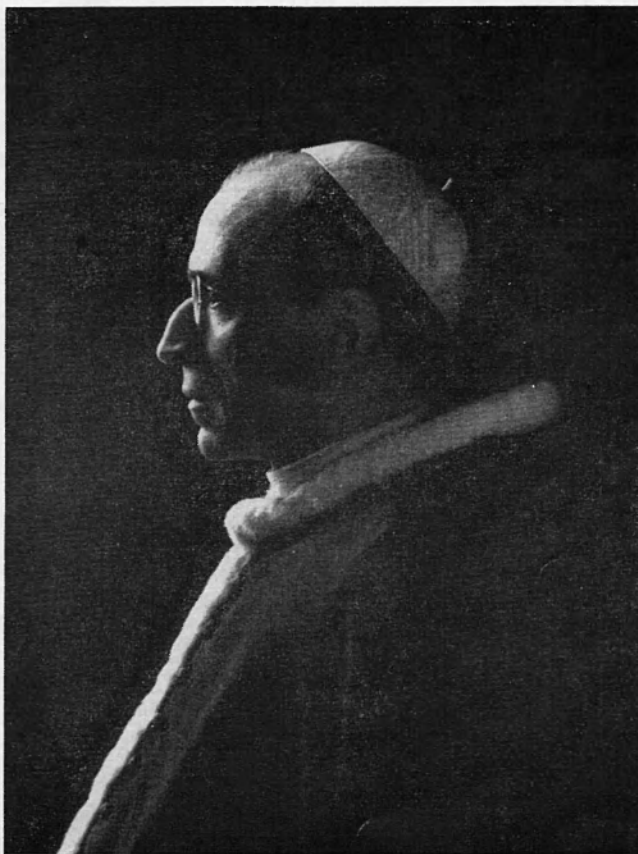
“Через вас, мої Українці, сподіюся на вернути Схід”.

УРБАН VIII.

Л. 204

219

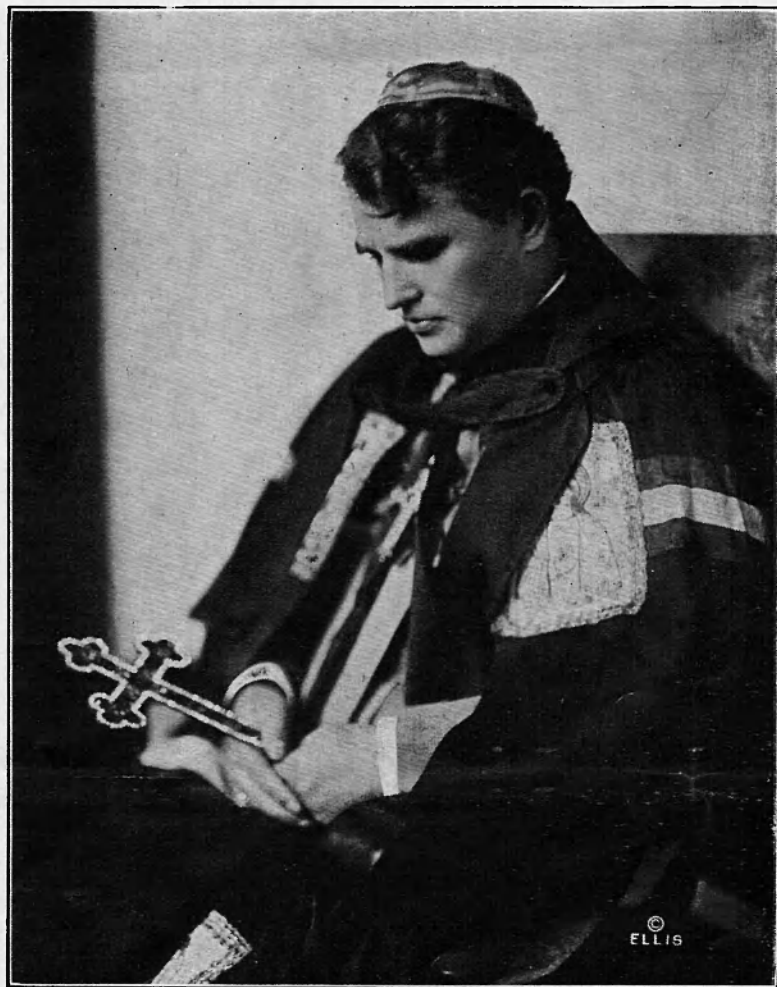

ЙОГО СВЯТИСТЬ ПАПА ПІЙ ХІІ
що іменував для американських і канадійських
Українців-католиків двох нових Владик

КНЯЗЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ МИТРОПОЛИТ КИР АНДРЕЙ

Wasył Lesio

Перший Владика Американських Українців-католиків
БЛ. П. КИР СОТЕР ОРТИНСЬКИЙ

Wasył Lesia

Р о к о в и н и

Маркіяна Шашкевича

Коротко прожив, много звершив. Трийцять два роки. Два роки дев'ятого, дві річниці двадцятого століття. Рік 1811 і 1843. Річниці 1911 і 1943 так близькі себе, що ми, діти сего століття, брали участь в обходах цих річниць.

Рік 1911. Річниця уродин Маркіяна. Місто Львів. Панахида на гробі Маркіяна на Личаківському кладовищі. Править і проповідєє Митрополит Андрей. Беруть участь о. ректор, пізнійший єпископ Боцян Осип, о. Яремко Дмитро, віцеректор, єпископ, що був висвячений і вмер на заслання в Росії в часі світової війни, о. Никита Будка, префект, відтак єпископ, о. Богачевський Константин, тоді префект, о. віцеректор Ілярій Паньківський, о. духовник Ізидор Дольницький, о. містоуховник Леонтій Куницький, пізнійший крилошанин, о. префект Малицький Осип. Співає хор Семінарії. Відтак відкриття пропам'ятної таблиці на фронтівій стіні семінарської церкви. Таблиця з рожевого мармуру. На верху сходяче сонце. Лучі сонця освітили околицю, край, землю. Нище напис. Зачуваємо, що та церква тепер в руїнах, впала жертвою нової світової війни. Чи вратували цю пропам'ятну таблицю?

Рік 1943. Річниця смерті Маркіяна. Новий Світ. Метрополія світа, Нью Йорк. Церква св. Юра. Опять пам'ятник, відправа, академія, єпископи, священники, вірні.

Маркіян не вмер, а живе. Пробудитель, просвітитель, поет. Один з його сучасників кличе: "Безсмертний Маркіяне! Ти зажег огонь в мой груди, лише гробова персть його загасити може". Маркіянові огні горять. Вони горять нині на далекій, а близькій нам Рідній Землі. Вони горять і тут. Не будь Маркіяна — іншим шляхом булоби поплило наше життя. Заслуга Маркіяна є в тому, що вийшов з народу і жив життям свого народу. Він пише: "Писменство народу, це його життя, образ його душі". Душа українського народу це християнська душа. Її осередком Христос, Церква і віра. Маркіян родився і ріс в Підлісью, кінчив Семінар у Львові, душпастирував і помер у Новосілках. Все життя народу зосереджувалося тут і там при церквах. Віра Маркіяна се віра народу, серед якого він жив. Він ствердив сю віру своїм безсмертним словом: "Очі ми вирвеш, а віри не видреш, бо віра ми руська". Та жива ві-

ІХ ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ КИР КОНСТАНТИН БОГАЧЕВСЬКИЙ
Господар Свята 100-літніх роковин смерти о. Маркіяна
Шашкевича на американській землі

ра кріпила його серед злиднів життя. Заломився Головацький, впав Вагилевич. А Шашкевич встоявся. Душа нашого народу се Церква і рідна мова. Наша шляхта, наша інтелігенція за довгий час існування нашого народу покидали своїх рідних, ішли до чужих. Відступство від віри було початком злого кінця. Понехування рідної мови кінчилося зрадою свого народу. Полишенням рідної Церкви започатковували службу чужим. Маркіян не пішов за принадою, бо він життям народу жив, життям віри, Церкви і мови. Він кликав:

Руська мати нас родила,
Руська мати нас повила,
Руська мати нас любила
Чому ж мова ей не мила?

Трагедія двох з “Руської Трійці” відновляється на наших очах трагедією все нових одиниць нашого народу. Тож бережим як Маркіяновий заповіт: віру, Церкву, мову.

За сто літ світ забув сотки мільонів людей, які за той час жили на тому світі. За той час наш нарід забув множество людей, які в нашому народі жили. А не забув за Маркіяна Шашкевича. Не забув на Рідній Землі, не забув тут. Є школи, кружки, товариства імени Маркіяна. Його імя з почесною в літературі згадується. Його вірші молодь і старші читають. Його іменням вулиці і школи іменуються. Вчені про нього пишуть, накладчики видають його твори, його річніці славні в нас. І як Впр. Отець Ігумен Марків Максим Ч. С. В. В., підняв клич святкування року 1943, то загальним свідомим Українців з радістю підхопив сей клич і могутнім голосом озвався. Пішов голосний відгомін. Ми опять побачили, що Маркіян живе. Живе Маркіян, бо він живий ідеї служив. Служив Богові і Церкві, вірі і народові.

Жиймо й ми ідеєю, а житимемо завжди. Жиймо для віри, для Церкви, для Бога. Творім живі пам'ятники. Будуймо церкви, закладаймо школи, ширім пресу, шлекаймо рідне слово, рідну мову, рідну пісню. Тим чином поставимо живі пам'ятники в честь живучого Маркіяна.

“Дайте руки, юні друзи,
Серце к серцю най припаде,
Най щезають тяжкі туги,
Ум охота най засяде.
Разом, разбм; хто сил має,
Гоніть з Руси мраки тьмаві, —
Зависть най вас не спиняє,
Разом к світлу, друзи жваві”.

† КОНСТАНТИН, Єпископ

ІХ ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ КИР АМВРОЗ СЕНИШИН
Епископ-Помічник

Спільна Присяга

У Св. Письмі читаємо, що манна кормила нарід підчас довголітної подорожі по пустині. Чим була манна для ізраїльського народу, тим було Боже слово, яке Маркіян Шашкевич почав глосити в українській мові, для нашого народу. Історія є вередлива і нікому не дає даром заслужених історичних імен. Колиж наш український нарід і українська історія назвали Маркіяна Шашкевича “Пробудителем Галицької України”, то тому, що Маркіян Шашкевич заслужив собі на се велике імя своїми великими ділами. Він зорею для нашого українського народу. Він накликавав Українців грімким голосом:

“Відкинь той камінь, що ти серце тисне,
Дозволь в той сумний тин
Хай свободоньки сонічко заблісне
Ти не неволі син”.

Як рання зоря сповіщає схід сонця, так Маркіян Шашкевич був тою зорею, що заповідала кращу будучність для нашого закріпощеного народу. Він перший дав поклик і почин до освітньої праці на Божу славу і добро українського народу. Він був відважним керманичем і в боротьбі не уставав. Він накликавав наш нарід до любови, згоди і злуки. Його могутні слова, котрими він накликавав до згоди, завжди гомонітимуть між Українцями:

“Дайте руки юні друзі,
Серце к серцю най припаде,
Хай зчезають тяжкі туги,
Ум охота най засяде”.

Правда, у нього били громи і тучі, тай хотіли зовсім притьмити його світле діло, однак він не зразився, тільки дальше ніс високо прапор християнських і народних ідеалів, та закликавав всіх Українців під сей стяг.

Хоча голос великого українського Пророка-Предтечи затих, хоч його серце перестало бити, а тлінні останки по тяжких трудах і терпіннях спочили вічним сном у темній могилі, однак його ідея, для котрої

він жив, терпів і передчасно помер, не загинула, але живе серед міліонів Українців. Його ниви родять буйні плоди. Його знає кожне українське серце не лиш на українських землях, але теж на вільній землі Вашингтона. У столітні роковини смерти нашого великого працівника на церковній і народній ниві, Маркіяна Шашкевича, ми наглядно бачимо, що він був справдішнім “Пробудителем, Просвітителем і Керманичем” для Українців. У ті пропам’ятні роковини ми не лиш згадуємо його пам’ять, але теж дякуємо Всевишньому, що дав нам такого мужа, що захоронив нашу українську мову і наш нарід від винародовлення.

Як колись церков св. Юра у Львові, до котрої ще за життя учащав Маркіян Шашкевич, була пізніше свідком релігійних і народних торжеств влаштованих в честь Маркіяна Шашкевича, так Боже Провидіння зарядило, що столітні роковини Маркіяна Шашкевича святкуємо, правда далеко від Галицької України, де працював Маркіян, але таки в українській церкві св. Юра великого міста Нью Йорку. І як колись в Галичині святкували пам’ять нашого Пробудителя при участі наших Владик, Духовенства, Організацій та українського загалу, так теж і тут на американській землі головним Покровителем сего ювілейного торжества є Наш Дорогий Владика, Їх Ексцеленція Високопреосвящений Кир Константин Богачевський, організаторами тих ювілейних торжеств є ОО. Василіяне з Впр. о. Максимом Марковом, Ігуменом Свято-Юрської Обителі, співпрацівниками у тім ювілейнім святі є наше Всечесне і дуже заслужене українське католицьке Духовенство, учасниками всі наші Церковні і Народні Організації та наш добрий Український Нарід.

Це ювілейне торжество, так дороге всім Українцям, вітаю щирим серцем, а всім Учасникам сего ювілейного свята бажаю Божого благословенства.

Нехай слова о. Ом. Дольницького, виголошені над домовиною Маркіяна Шашкевича в Новосілках Ліських підчас перевезення тлінних останків Маркіяна до Львова, вповні сповняться:

“Нехай дух безсмертного Маркіяна буде завдатком спільної обопільної присяги між Христом а Україною, Вірою а свободою, Церквою а вітчиною, Священством і Народом”.

† АМВРОЗ, ЧСВВ., Єпископ-Помічник.

Wasył Lesia

Маркіянові у Століття

Мало є письменників у нашій літературі, що тішилисяб такою загальною ширістю, як Маркіян Шашкевич.

Причиною цього загального захоплення Маркіяном є глибока його релігійна свідомість, що виплинула з його великої любови до Бога й щирого бажання працювати для свого пониженого тоді народу.

Ця одна особливіша Маркіянова прикмета винесла його не лише в минулому високо як вістуна, вчителя й великого провідника нашого народу, але й таким оставила його й у теперішності.

Сто літ минає саме цього року, коли холодна могила закрила його мертве тіло. Століття Маркіянової смерти дає гарну нагоду пригадати собі не одне цікаве з його минулого життя. Для нас однак чи не найцікавішою річчю буде bliще приглянутися в його житті і діланні його релігійній черті.

Підривна робота, підсичувана цілими віками нашими релігійними противниками, нанесла чимало руїни серед нашого народу. Навіть коли наш нарід злучився знову з правдивою Христовою Церквою у Берестейській Унії, то й тоді ще руйнуюча робота наших ворогів не устала, але знайшла нових своїх борців. Зі сильною релігійною боротьбою стрічаємося також і за Маркіянових часів. Одні з наших ворогів хотіли, щоб ми зіллялися з Москалями, не лише у мові, народності й державності, але також і в православній вірі. Другі знову з наших сусідів винародовлювали наш нарід у цей спосіб, що намовляли кращих синів нашого народу покидати наш рідний обряд і приймати латинський. Дійшло вкінці до цього, що при кінці XVIII століття при українським народі осталося лише селянство, яке коротало свій вік у панщині й безпросвітній темряві, та духовенство, що мимо своїх великих і щирих зусиль, не могло багато зарадити нашому народові, ізза тодішних політичних обставин.

Серед оцих сумних, невідрадних часів, являється в Галицькій Україні Маркіян Шашкевич. Вступив він 1834 року до греко-католицької Духовної Семінарії у Львові й там по чотирьох роках висвячено його на священика. Хоч молодий о. Маркіян, бо щойно двацятькількалітний священик, хоч слабкого здоровля, бо хорий ще зі студентських часів на груди, проте сильний духом, повен священичих ідеалів, релігійно глибоко освідомлений, зрозумів у своїй душі, що самотнім заборо-

ЇХ ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ
КИР ВАСИЛИЙ ЛАДИКА
Епископ Канадійських Українців-католиків

Wasył Lesia

лом серед змінних часів для нашого народу, не лише для вічної щасливості, але й у дочасному розвою його культури являється наша українська греко-католицька Церква зі своїм прегарним обрядом. І тому по своєму висвяченні кидається, як ревний Христовий працівник, у вир релігійно-народньої праці для розвою нашого народу. Щоб освідомити релігійно наш нарід голосив до нього проповіді у нашій рідній, зрозумілій мові, хоч деякі в цьому часі уживали польської мови. Для свого народу перекладає він св. Письмо. Підготовляє також матеріали до історії нашої Церкви. Хорий, спрацьований, стрічається на кожному кроці майже із невдачами, проте переповнений католицьким світоглядом, не попадає в хвилинах смутку в розпуку, але знаходить він у науці нашої св. Віри погоду, надію на краще, чинне відношення до життя. Пробоєвість його релігійних почувань можна завважити, хочаб із такого псалма: “Віра моя, як Бескид твердо постановилась на любові...”, де Маркіян оспівує свою сильну віру, що її йому ніхто у світі не є в силі відібрати. Або в другому псалмі: “Великий єсть Бог і велике ім’я Його...”, де прославляє він Божу велич і всемогутність. Чи у цьому псалмі: “Хто з Богом, Бог з ним...”, де переводить Шашкевич думку, що для людини останньою надією й захистом є Бог.

З великої любові до Бога зродилася у Маркіяна також і ніжна любов до свого народу. Вступаючи, як священник, у душпастирську працю, побачив він наш нарід бідним, темним, непросвіченим, де він не мав тоді ні своїх шкіл, ні своїх книжок, ні свого письменства. В його великій душі зроджується щире бажання піднести наш нарід з цього сумного стану. Заки вдалося Маркіянові започаткувати свій великий замір, то стрінувся він з великанськими тоді труднощами. Наші вчені в Галицькій Україні писали тоді, за малими виїмками, чужими мовами, як приміром: польською, московською, латинською, німецькою, або мішаниною церковно-словянської мови. А знову з наших сусідних народів, то одні переконували Українців з Галичини, начебто наша мова не мала ні своїх слів, ні своєї граматики, ні навіть виговору однакового всюди, отже найлекше буде прийняти готову вже польську мову й нею писати й говорити. Ще інші зі сусідних народів підчеркували думку, що наша мова, це наріччя московської мови й тому Українці найрозумніше поступлять, якщо приймуть готову московську мову. Маркіян однак відчув у своїй великій душі, що нарід можна піднести з темноти до просвіти лише живою, рідною, матірною мовою. І тому познакомлений основно з відродинами інших словянських мов, заохочений першими письменницькими спробами наддніпрянських Українців, забажав започаткувати народне письменство в Галицькій Україні. З цим свідомим бажанням ціли, збирав він пісні серед народу, підготовлював матеріали до словника й граматики, перекладав з інших словянських мов

ЇХ ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ КИР НІЛЬ САВАРИН
Епископ-Помічник для Українців-католиків Канади

Wasył Lesia

визначніші письменницькі твори, збирав історичні пам'ятки й рукописи й працював над читанкою для дітвори. Овочем довгої, мозольної, Маркіянової праці була поява друком найвизначнішого його твору "Русалка Дністровая" з 1837 р. (що її один із примірників знаходиться в Дієцезальній Бібліотеці української греко-католицької Церкви у Вінніпегу, одинокий мабуть на американському континенті).

"Дністровою Русалкою" започаткував о. Маркіян Шашкевич народне відродження галицьких Українців, випереджуючи на кілька літ появу Шевченкового "Кобзаря"; двигнув нашу мову на становище літературної мови, що є в силі висказати найглибші наукові, філософічні й богословські думки; а всім противникам виказав, що галицький поет може досягти вершин своєї творчості лише тоді, коли писати буде свої твори живою, рідною, українською мовою. Маркіянова праця була переломовою працею в історії галицьких Українців, бо за його свідомим почином українська мова дісталася до школи, церкви й письменства. Вправді ще перед Шашкевичем знаходимо такі імена єпископів як: Льва Шептицького, Петра Білянського, Михайла Левицького, Йоана Снігурського, Николая Скородинського й інших українських греко-католицьких єпископів, що щиро дбали, щоб школами й наукою піднести наш нарід. З нечисленних діячів української культури в Галичині маємо імена таких наших отців, як: Йоана Лаврівського, Йоана Могильницького, Петра Паславського, що виразно зазначували самостійність української мови й окремішність її від польської й московської мови. З василіянського чину знані є: Юліян Добриловський, Модест Гриневецький, Арсеній Радкевич, Єронім Стрілецький, що писали церковно-історичні твори й говорили проповіді по українськи. Всі ці щирі зусилля були великим вкладом, основним, підготовляючим, але переломового значіння досягнули вони щойно за Маркіяна Шашкевича. Щойно він перший двигнув нашу мову на становище літературної мови й цим спрямував її розвиток на одиноким правильним шлях. Заслуга цього греко-католицького священика є тим більшою, що він звернувся до мови простолюдня в цих часах, коли вищі верстви з погордою й зневагою дивилися на наш нарід! Значіння Шашкевича в наддніпрянській Україні виявилось більшим, чим Котляревського для наддніпрянської України. Бо, коли в нас, наша рідна мова гомоніла вже дома, в школі, товаристві й красній, популярній й науковій літературі, то на Великій Україні треба було ще очекати понад сотку літ.

Маркіяновий вплив показався в найближчій своїй будуччині також і в нашій народній свідомості. Вже 1848 року виступають галицькі Українці як самостійний нарід із домаганням для себе прав так політичних, як і культурних. Ще краще можна було завважити зрілість галицьких Українців у часі визвольних змагань по 1914 році, коли Західна Україна стає Піємонтим цілої України.

Загал українського греко-католицького священства держався вірно напрямних о. Маркіяна Шашкевича, не лише в Галичині але також і на переселенні в Канаді, Злучених Державах і Бразилії. Все що гарного, знеслого й визначного повстало тут на переселенні, все це є заслугою української греко-католицької Церкви, що завжди вчила й учить любити горячо не лише Бога, але також і свій нарід. Наглядними свідками Маркіянових традицій є ці розсіяні на переселенні сотки церков, народних домів, рідних шкіл, плекання своєї мови у пресі, книжках і видавництвах й ріжного роду релігійно-народних організаціях. Ці, що не держалися вказівок нашого українського високо-патріотичного священства, з часом не лише що відлучилися від цієї Церкви, що була дорогою для о. Маркіяна, та й від її гарного обряду, але покинули також і цю мову, що нею писав і говорив Шашкевич і пішли в найми до чужих. І нині 100-ліття галицького Пробудителя знайшло свій найщиріший відгомін лише в українській греко-католицькій Церкві, що її любив, їй служив і для неї працював Маркіян.

Століття Маркіянових обходів є для нас новою заохотою ступати ясным, хоч тернистим, шляхом о. Маркіяна Шашкевича. Цілим своїм життям Маркіян виказує, що праця для Бога й ближнього не гине; що зусилля шляхотні не йдуть на марно; що витривалість, скорше чи пізніше, приносить свої гарні овочі. Навіть по сотці літ, коли перестало бити Маркіянове серце, остало ще багато до праці. Дорожити цією Церквою, що про її розвій старався о. Шашкевич. Любити цей обряд, що про його красу дбав Маркіян. Плекати цю мову дома, в рідній школі, літературі й організаціях, що їй такий широкий розмах надав, тому сто літ, великий відродитель наддністрянської України.

“Судилось нам послідним бути...” — так скаржився у своїй “Дністровій Русалці” о. Маркіян Шашкевич. Сьогодні, по сотці літ, по висказанні цих слів, коли рев гармат, гуркіт літаків і тріскаючі, спадаючі бомби, примушують з конечности замовкнути ювілейним обходам в честь Маркіяна на Галицькій Землі, то нехай принайменше наша канадійська й американська прибрана земля помяне його по своїм силам і своїй спроможності. І це нехай буде від нас для нього нашим щирим, скромним привітом.

† ВАСИЛІЙ ВОЛОДИМИР ЛАДИКА, Епп. Ординарій,
Апостольський Екзарх Українців католиків Канади.

† НІЛЬ НИКОЛАЙ САВАРИН, Епископ-Помічник.

Вінніпег, 15 серпня, 1943.

В Честь Пробудителя Галицької України

В столітні роковини смерті і похорону в Новосілках, в Галичині, з пошаною згадаймо тріумф Пробудителя нашого рідного слова.

О. Маркіян Шашкевич се перший греко-католицький священик, що переломив леди замерзлої мертвеччини на українських землях у Галичині. Він перший дав виклад християнської науки в рідній нам українській мові з церковної проповідальниці.

Се перший вістун народнього відродження на галицьких землях, котре наш нарід приняв з одушевленням. Хоч не довго жив, але полишив по собі неоцінений скарб, яким ми тепер живемо й ростемо. Тому й заслужив на пошану не лиш у своїх парохіян у Новосілках, але й у всього тодішнього греко-католицького громадянства.

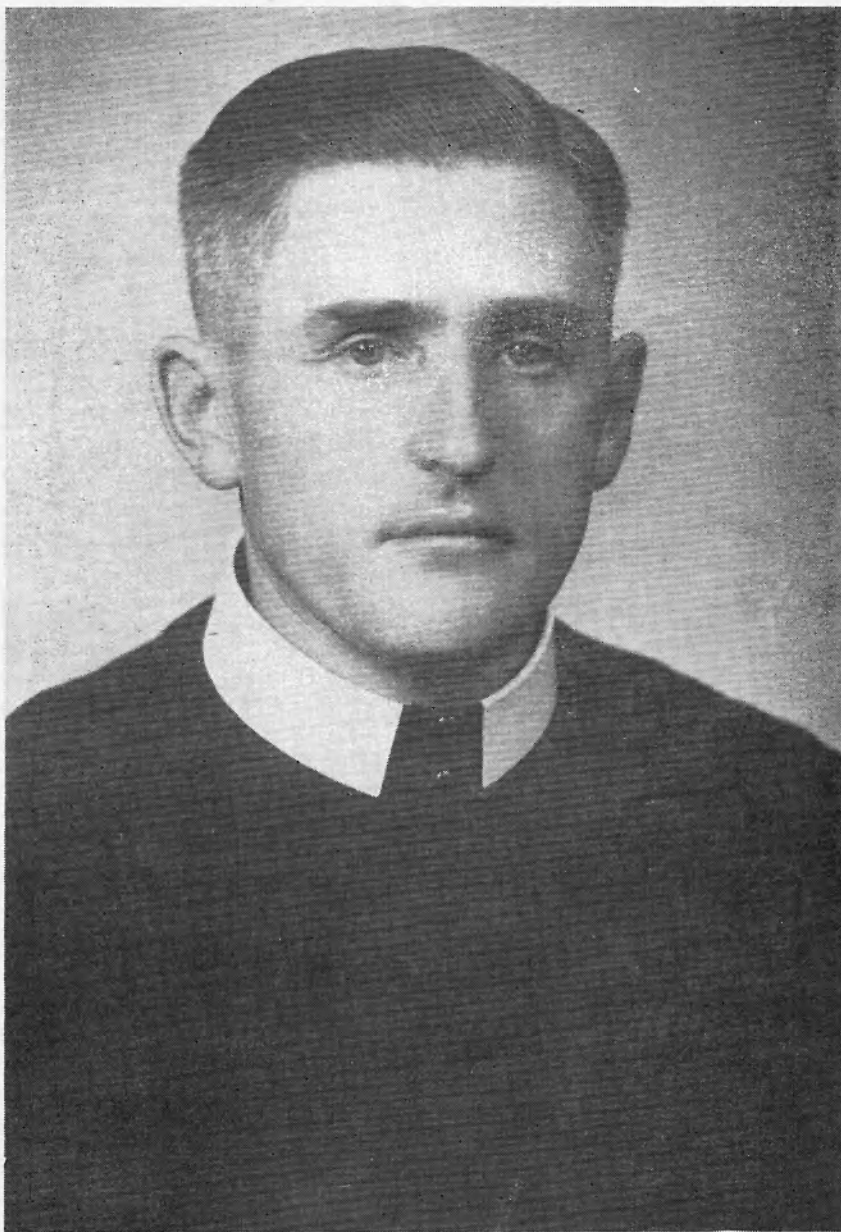
Сто літ тому, як парохіяне з Новосілок під проводом численного духовенства хоронили свого приятеля-пароха о. Маркіяна. Ця картина — сільський похорон — на перший погляд є звичайною для нас, бо чиж не один греко-католицький священик упав жертвою невилічимої недуги. Шож такого надзвичайного було в о. Шашкевича, що аж сто літ по його смерті згадувати? Се свіжа, жива пам'ять про працю й твори, що не лиш тепер, але й до кінця нашого життя будемо пам'ятати. Бож кожний, що бодай поверховно ознакомлений з українською літературою, знає цього духовного Отця. Він хоч коротко жив, бо заледви 32 роки, то полишив по собі твори для хосенного вжитку і натхнення цілого народу. За час свого так коротенького життя перетерпів много з любови й пошани до свого народу.

Вороги старалися переломити його волю і перетягнути на свою сторону, однак Він своєю рішучістю утривалив русло рідної мови, яке з часом так скріпилося, що сьогодні ніяка сила не може його зломити.

Тож у столітню річницю його смерті віддаймо честь Пробудителю української мови. А ділом се найкраще зробимо, коли ми, Українці, сміло і з пошаною до своєї мови, тут у прибраній нам вітчизні, будемо говорити й писати, так як говорив по українськи й писав наш незабутний о. Маркіян Шашкевич.

о. ВЕНЯМИН БАРАНИК, ЧСВВ., Протоігумен.

Мондер, 30 липня, 1943 р.

ВПРЕП. о. ВЕНЯМИН БАРАНИК
Протоігумен Чина Св. Василя Великого в Америці й Канаді

Wasył Lesiwa

Часть II.

о. М. М. Марків, ЧСВВ.

Дух Роковин

Сиділи старозавітні жиди в неволі вавилонський. Там понад річками плакали й згадували Сіон — свою батьківщину. А що важко їм було в землі чужій, то розрадою їх були пісні. І складали вони пісні, що їм нагадували рідну землю. І з цих пісень черпали вони духову силу.

Примандрувавши на чужину, до гостинних берегів землі Вашингтона, а м е р и к а н ська громада українського роду вкладає багато праці, щоби тут без попотрясення зберегти свою рідну традицію і перемінити на хрусталь ті скарби духа, які вона принесла з Рідної

Землі в дарі для Нової Батьківщини. Та серед такої праці відзивається не раз у тієї громади туга за тими моментами, що їх пережила по тамтін боці океану ще за своїх юних днів. При цім споминає вона своїх духових батьків, що її виплекали і

що на ній витиснули печать свого духа, висилаючи її на мандрівку століть.

Годиться отже тепер і нам споманути наших славних мужів і батьків народу з нашої бувальщини.

“Восхвалим убо мужіе славнії отци наши, іже во битіи”.

Між ними згадаймо за основоположника народної свідомости людей із Західної України, о. Маркіяна Шашкевича, з тієї нагоди, що цього року минає сто літ від його передчасної смерті.

“Чи то сокіл пташку жене?

Чи то буря хмару несе?”

Впорядчик Свята.

Ні! Це дух Маркіяна летить понад океан за своїми духовими дітьми і кличе до них:

“Дайте руки, юні други,
Серце к серцю най припаде;
Най щезають тяжкі туги,
Ум, охота най засяде!

Разом, разом, хто сил має,

Гонить з Руси мраки тьмаві,
Зависть най вас не спиняє,
Разом к світлу, други жваві!"

Щож нам, нашій духовій громаді
Батька Маркіяна-Руслана, сказати
на цей зазив? Хіба те що він казав:

"Вирвеш ми очи і душу ми вир-
веш; а не візьмеш любови і віри не
візьмеш". Те, що раз защеПЛене в
нас, стало нашою святістю і її ми у
спадщині нашим дітям та внукам
передамо. Розуміємо, Батьку, Твою
науку. Любов Бога, Батьківщини і
любов до рідного брата лягала в
основу Твоєї діяльності. Своєю
любовю обняв Ти не лише свій на-
рід, але і других братів-Словян, що
теж стогнуть під чужим обухом. Ти
вірив, що колись ті Словяни створ-
ять одну спільну широку й велику
сімю й собі взаїмно допоможуть.
Та сталося навпаки, Батьку Маркі-
яне. Твоя тісніша Батьківщина о-
пинилася в кігтях ворога і словян-
ські брати їй не помагають. А Твої
духові діти звідси, зза океану, лише
духове покріплення можуть тамту-
ди вислати, повторюючи Твої сло-
ди вислати повторюючи Твої слова:

"Не згасайте, ясні зорі!
Не вий вітре в низ Дністра:
Не темнійте красні звори,
Днесь, Галиче, честь Твоя!"

А тут, ми, Твої духові діти, Бать-
ку наш Руслане-Маркіяне, спомяне-
мо Тебе в Новій Батьківщині і Твою
"Дністрову Русалку" з "Русланови-
ми Псальмами" і з "Веснівкою", і з
"Підліссям"; "Сумраком Вечірним"
і "Бандуристом" і всіма іншими Тво-
їми тужливими віршами; згадаємо
Твої перші проповіді в рідній мові
батьків, що то загомоніли у львів-

ських церквах як воскресний дзвін і
розбудили сонну братію до праці
на таких самих основах, як Ти її
розпочав; і нагадаємо собі Твої мо-
зольні переклади Святого Письма
на мову зрозумілу для кожного
вірного; і розгорнемо картку за
карткою Твоєї з таланом і любо-
вю складену "Читанку для діточок
народніх училищ" українських. І як
то все ми згадаємо і зрозуміємо
Твої великі замисли, щоб із несві-
домих Твоїх братів створити націю,
тоді також зрозуміємо, що Ти своїм
слабосилим здоровлям не міг подо-
лати тим велитенським Твоїм зами-
слам і передчасно мусів зійти в мо-
гилу, незрозумілий належно Твоїми
сучасниками. Ти на свої часи був
завеликий, щоб Тебе зрозуміли як
поета, як письменника, як учителя,
як громадянина, як вістуну словян-
ського братерства і як проповідни-
ка Божого Слова. Це було забагато
для Твоїх сучасників і ровесників.
Але теперішнє духове Твоє поко-
ління, Батьку Маркіяне, доцінює
Твою жертву і розуміє Твої ідеали.

Разом з іншими Твоїми духовими
дітьми ми віримо, що обновлені ду-
хом віри у Трьединого Бога, Твоя
батьківщина "обновиться банею па-
кибитія" і весь Твій нарід на Твоїй
землі діждеться радісної хвилини,
щоб стати Твоєю вимріяною квіт-
кою, яка радісно заспіває:

"Щоб я зацвила, ,
Весь луг вкрасила,
Щоби я була
Як сонце ясна,
Як зоря красна,
Щобим згорнула
Весь світ до себе".

Wasył Lesia

ПРОГРАМА

Роковин Століття Смерти о. Маркіяна Шашкевича

ДНЯ 3-го ЖОВТНЯ, 1943

в Церкві Св. Юра—22 Іст 7-ма улица, Нью Йорк, Н. Й.

Неділя, 3-го жовтня:

9:30 рано: ТОРЖЕСТВЕННЕ ОТВОРЕННЯ СВЯТА

Процесія з Народного Дому, на 6-й улиці, до Церкви Св. Юра й привітання Достойних Гостей, Їх Ексцеленцій Кир Константина й Кир Амвроза.

10:00 рано: АРХИЄРЕЙСЬКА СЛУЖБА БОЖА,

яку відправить Їх Ексцеленція Кир Константин.

Святочну проповідь виголосить Їх Ексцеленція Кир Амвроз.

Присяжні: Впреп. о. Канцлер Филимон Тарнавський, Впреп. о. Протоігумен Венямин Бараник, ЧСВВ.

Діякони: Всеч. о. Павло Гевко, ЧСВВ і Всеч. о. Петро Гевко, ЧСВВ.

Впорядчики: Всеч. Нестор Феціца, ЧСВВ і Всеч. о. Маріян Горішний, ЧСВВ.

ВІДСЛОНЕННЯ Й ПОСВЯЧЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА-БЮСТА о. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА.

Обряду цього довершить Їх Ексцеленція Кир Амвроз у сослуженні всего Впр. і Всч. Священства.

6:00 вечором: СПІЛЬНА ПАНАХИДА

за душу бл. п. Великого Пробудителя Галицької Землі, о. Маркіяна Шашкевича, при співучасті обидвох наших Найдостойніших Владик і всего Впреп. і Всч. Священства.

КОНЦЕРТОВА ПРОГРАМА

I.

1. Американський Гимн — ар. О. Кошиць
2. “Веснівка” — муз. В. Матюка — ар. М. Колесса
3. “Підлистя” — музика М. О. Гайворонського
Український хор церкви св. Юра в Нью Йорку

II.

Промова їх Ексцеленції Кир Константина

1. Молитва — муз. М. О. Гайворонського
2. “Веснівка” — муз. Віктора Матюка
3. “Плавай, плавай, лебедоньку” — сл. Шевченка, муз. Стеценка
Сопранове сольо, пані Леся Онуфрик-Шумейко
П'яно акомпаніамент пані Марія Савіцька-Шумейко

III.

1. Марійський Гимн — муз. Бориса Кудрика
2. Вдова — “легенда про чудо” — М. О. Гайворонського
3. “Дайте руки юні друзи” — муз. Ст. Людкевича
Дівочий хор церкви св. Юра
10 мін. перерва

IV.

Слово: о. Павло Петро Гевко, ЧСВВ.

1. “Через поле широкее” (кант) — О. Кошиця
2. “Зза чорного моря” (дума) — М. О. Гайворонського
3. “Ой, чога ти почорніло зеленее поле” — М. Лисенка
Петро Ординський барітон-сольо
П'яно акомпаніамент пані Марія Савіцька-Шумейко

V.

Реферат по англійськи: Стефан Шумейко

1. “Пречистая Діво Мати” — М. Лисенко-О. Кошиця
2. Покаяння — Веделя
3. Ой сивая та і зазуленька — К. Стеценка
4. Ще не вмерла Україна — О. Кошиця
Злучені хори під управою п. Теодора Онуфрика
(Кінець)

Комітети Свята

100-ЛІТНИХ РОКОВИН СМЕРТИ О. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

ПОЧЕСНИЙ КОМІТЕТ

ІХ ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ КИР КОНСТАНТИН БОГАЧЕВСЬКИЙ
господар Свята 100-літних Роковин смерти о. Маркіяна Шашкевича

ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ КИР АМВРОЗ СЕНИШИН

Епископ-Помічник

Всесвітліший ВПреп. Генеральний Вікарій о. АНТІН ЛОТОВИЧ
Високопреподобний Канцлер Дієцезії о. ФИЛИМОН ТАРНАВСЬКИЙ

ВПРЕПОДОБНІ ОТЦІ СОВІТНИКИ

о. ВОЛОДИМИР ЛОТОВИЧ	о. ІВАН ОРТИНСЬКИЙ
о. ІВАН КУТСЬКИЙ	о. ПАВЛО ПРОЦЬКО
о. ЛЕВ ЧАПЕЛЬСЬКИЙ	

ВПРЕПОДОБНІ ОТЦІ ДЕКАНИ

о. СТЕФАН БАЛАНДЮК	о. МИХАЙЛО ОЛЕКСИВ
о. ДМИТРО ГРЕСЬКО	о. МИКОЛА СІМІНОВИЧ
о. МИХАЙЛО КУЗІВ	о. ВОЛОДИМИР УЛЯНИЦЬКИЙ

ВПРЕПОДОБНІ ОТЦІ РЕКТОРИ

- о. АТАНАЗІЙ ХІМІЙ, ЧСВВ., Вашингтон, Д. К. о. ЯКІВ ДЕБУР, Стемфорд, Конн.

ВПРЕПОДОБНІ І ВСЕЧЕСНІ ОТЦІ

о. О. АНАПЕВИЧ	о. М. БОХНЕВИЧ	о. В. ДОВГОВИЧ
о. Б. АНДРЕЙЧУК	о. Р. ВОЛИНЕЦЬ	о. І. ДОРОГОВИЧ
о. В. АНДРУШКІВ	о. Н. ВОЛЯНСЬКИЙ	о. І. ЗАБАВА
о. І. БАБЯК	о. П. ГАНЯК	о. Л. ЗАКРЕВСЬКИЙ
о. Е. БАРТОШ	о. С. ГРИНЬОХ	о. М. ЗАЛІТАЧ
о. П. БАЦА	о. Т. ГРЕБ	о. В. ЗАЦЕРКОВНИЙ
о. В. БЕНЬО	о. Д. ГУЛИН	о. І. ЗАХАРКО
о. В. БІЛИНСЬКИЙ	о. М. ДАНИЛОВИЧ	о. І. ЖУК
о. М. БОБЕРСЬКИЙ	о. П. ДЖЕНДЖЕРА	о. С. ЖУРАВЕЦЬКИЙ
о. А. БОРСА	о. Д. ДОБРОТВОР	о. М. КАПЕЦЬ

о. М. КИНАШ	о. О. МОНАСТІРСЬКИЙ	о. М. СКРОЦЬКИЙ
о. М. КИНДІЙ	о. М. НАСВЕЩУК	о. Я. СКРОЦЬКИЙ
о. С. КНАП	о. В. ОБУШКЕВИЧ	о. М. СТЕРНЮК
о. В. КОЗОРИЗ	о. П. ОЛЕКСІВ	о. В. СТЕХ
о. М. КОЛТУЦЬКИЙ	о. Б. ОЛЕСЬ	о. Е. ТЕОДОРОВИЧ
о. О. КРОХМАЛЬНИЙ	о. В. ОСТАШ	о. І. ТЕОДОРОВИЧ
о. Р. БРУПА	о. М. ПАЗДРІЙ	о. В. ТИТАР
о. О. КОВАЛЬСЬКИЙ	о. Л. ПЕЛЕНСЬКИЙ	о. С. ТИХАНСЬКИЙ
о. М. КУЗЬМАК	о. В. ПЕТРІВСЬКИЙ	о. В. ТРЕМБА
о. Д. КУЛЬМАТИЦЬКИЙ	о. М. ПЛЕКАН	о. В. ТУРУЛА
о. І. ЛАЗАР	о. С. ПОБУЦЬКИЙ	о. А. УЛИЦЬКИЙ
о. В. ЛЕВИЦЬКИЙ	о. П. ПОНЯТНИШИН	о. А. А. УЛЯНИЦЬКИЙ
о. М. ЛІСЯК	о. О. ПРИСТАЙ	о. В. ФЕДАШ
о. Н. ЛІЗАК	о. М. ПРОДАН	о. С. ФЕЦКО
о. М. ЛІШИНСЬКИЙ	о. А. РЕДКЕВИЧ	о. А. ХЛІСТУП
о. М. ЛУКАСЬКИЙ	о. В. РОЖКО	о. І. ЦМАЙЛО
о. С. МАЛАНЯК	о. Н. РОМАНОВИЧ	о. В. О. ШЕРЕМЕТА
о. В. МАНЬОВСЬКИЙ	о. А. РУДАКЕВИЧ	о. С. ШИМАНСЬКИЙ
о. М. МАРТИНЮК	о. П. СЕРЕДА	о. П. ШМОЦЮК
о. П. МАТВИВ	о. С. СКЛЕПКОВИЧ	о. І. ШУХОВСЬКИЙ
о. С. МІЛЯНИЧ	о. М. СКОРОДІНСЬКИЙ	

ДІЛОВИЙ КОМІТЕТ

ВПреп. о. Ігумен МАКСИМ М. МАРКІВ, ЧСВВ   Преп. о. ПЕСТОР ФЕЦЦА, ЧСВВ
 Преп. о. ІНОКЕНТІЙ РИЧКУН, ЧСВВ   Преп. о. МАРІАН ГОРІШНИЙ, ЧСВВ
 Преп. о. ПЕТРО ГЕВКО, ЧСВВ

ДОРАДЧИЙ КОМІТЕТ

ІХ ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ КІР КОНСТАНТИН	ВАСИЛЬ ВІННИЦЬКИЙ
ІХ ЕКСЦЕЛЕНЦІЯ КІР АМВРОЗ	ПЕТРО МИХАЙЛЮК
ВПреп. о. Канцлер Ф. ТАРНАВСЬКИЙ	ІВАН ЗБОРОВСЬКИЙ
ВПреп. о. Сопітник ВОЛОДИМИР ЛОТОВИЧ	ГАВРИЛ ЛАКОМСЬКИЙ
ТЕОДОР ОНУФРИК	ІВАН ЛАКОТСЬКИЙ

КОНЦЕРТОВИЙ КОМІТЕТ

Преп. о. ПЕСТОР ФЕЦЦА	ТЕОДОР ОНУФРИК
Преп. о. ІНОКЕНТІЙ РИЧКУН	БАНДА СВ. ЮРА

ДЕКОРАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

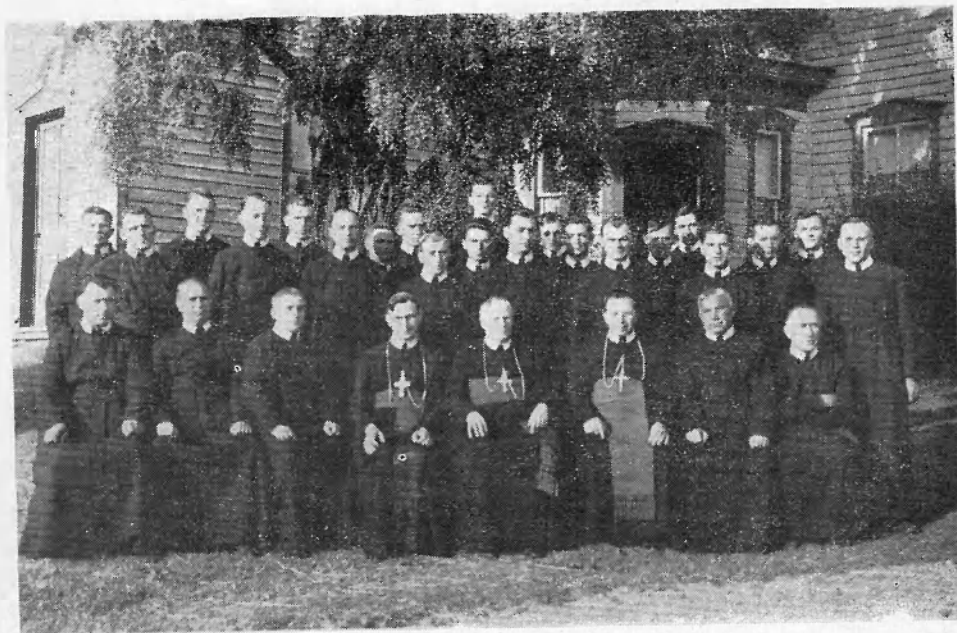
СЕСТРИ ЧИНА СВ. ВАСИЛЯ ВЕЛИКОГО	ВАСИЛЬ ВІННИЦЬКИЙ
МАРІЯ ПІПІК	ТЕОДОР БРАЖНИК
ПЕТРОНЕЛЯ ГНАТІВ	СОФІЯ ПЕРНАК
МАРІЯ ВАСИЛИШИН	СОФІЯ ЗАДОРЕЦЬКА

АГАФІЯ ЗАДОРЕЦЬКА

Handwritten signature: Mabel Coles

Сини Св. Василя Великого

ЧЛЕНИ АМЕРИКАНСЬКО-КАНАДІЙСЬКОЇ ПРОВІНЦІ
СКЛАДАЮТЬ ПОКЛІН І ПРИВІТ ЛЮБОВИ

ВЕЛИКОМУ ГАЛИЦЬКОМУ ПРОБУДИТЕЛЕВИ

Отцю Маркіянові Шашкевичеві

В СТОЛІТНУ РІЧНИЦЮ ЙОГО СМЕРТИ

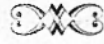

БЮСТ о. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА
Зладжений Отцями Василіянами в Нью Йорку

Часть III.

о. Володимир Лотович

Отець Маркіян Шашкевич Та Новочасне Українство

Не хочу говорити в тих рядках про о. Маркіяна Шашкевича як про поета, західно-українського Котляревського, що ввів народню мову в літературу. Хочу говорити про о. Маркіяна Шашкевича як про практичного діяча, що стояв на пограниччі двох епох в житті українського народу в Галичині. Він не тільки стояв на пограниччі двох епох, він сам був тим граничним стовпом, перед яким кінчилося життя неформленої етнографічної маси західних Українців та зачиналося нове життя народу щораз більше свідомого своєї національної приналежності, як частини цілої української нації.

Зрозуміти можемо, чим став Маркіян Шашкевич в житті західних Українців тільки тоді, коли кинемо оком взад та поглянемо, що було перед ним, та на тих сто літ, що прийшли по нім.

Перед ним було 500 літ понижуваного життя українського народу під Польщею, яка тільки п'ятьдесят літ передтим закінчила своє панування на тих українських землях. Полишила нарід у повній темноті та закріпощений соціально, як рідко

де тоді в Європі. Австрія дещо робила, щоб піднести цивілізаційний рівень цієї частини українського народу, але з ким тут було робити та як до цього забиратися, коли Українці Галичини не мали навіть своєї мови перед світом.

Коли Австрія при кінці 18-го та на початку 19-го століття покликала до життя українські катедри на львівському університеті під назвою "Студіум Рутенум", то найбільший клопіт мала з тим, якою то українською мовою, або як урядово казали рутенською мовою мали професори викладати, щоб можна було щось виловити слухачам, що ще латини ні німецької мови не знали тай щоб слухачі цей виклад розуміли. В практиці викладали найстрашнішою церковно-словянською мовою, потім перейшли на ні-

мецьку, аж вкінці саме “Студіум Рутенум” закрили передовсім через мовні труднощі. А шкода, бо це вже були усі обставини створити завязок українського університету.

Такий самий клопіт мав теж митрополит Михайло Левицький, коли йому прийшлося організувати парохіяльне шкільництво в “рутенській” мові, як говорило зарядження австрійської влади. Перед Маркіяном Шашкевичом український нарід був народом-немовою; німота спиняла розвій усього національного життя та позволяла на українським ґрунті буйно розростатися польській патріотичній конспірації.

А киньмо оком на тих сто літ по Маркіяні Шашкевичови. Чим стали західні Українці від року Божого 1843 до 1943? Стали правдивою нацією, що вже не то що домагалася, але боролася за своє державне життя. Подумати тільки, який шалений розвій — від народу-немови до народу державного! А той розвій значили зриви та упадки як все в житті, але з одною основною тенденцією, все йти та йти вперед.

Вже тільки пять літ по смерті Шашкевича, в часі “Весни Народів” 1848, галицькі Українці ясно декларують свою спільноту з українським народом під Росією, себто з другою підяремною Україною, як один нарід. Тільки пять літ по смерті М. Шашкевича цей народ-немова вже ставить політичні домагання — поділу Галичини на українську та польську, себто ставить домагання політичної автономії.

Щераз вихор свиснув, тай мороз потис, і буря загула, прийшло за-

ломання та зневіра у свої власні сили, що проявилася москвофільською недугою серед західних Українців, але це вже була тільки переходова недуга, з якої організм українського народу вийшов навіть сильнішим та кріпшим. Приходить масова освіта ширена “Просвітою”, являється українська наука в окремій науковій установі — Науковім Товаристві ім. Шевченка, зовсім як у других людей. Був вже і власний католицький університет — Богословська Академія. Розгортається боротьба за соціальне та національне визволення на цілому фронті, аж рік 1914 приносить легенду Українських Січових Стрільців, мрію покоління, власну українську армію та все це, що за армією мусіло прийти — власна держава та об'єднання цієї західної частини України з цілим українським народом в спільній незалежній українській державі, актом 22 січня, 1919.

Знов заломання, але вже не зневіра, тільки віра, сильна як Маркіянова віра в слушність справи рідного народу та в остаточну її реалізацію. Нарід-немова зперед 80 літ вже в роках 1917-1920 стає сіллю землі соборного українства, а діти Галичини є дуже часто рішальним чинником в будові української держави навіть над Дніпром. Оце все плоди праці започаткованої о. Маркіяном Шашкевичом.

Якої праці? — питає кожен. Ніде правди діти, літературна спадщина Маркіяна Шашкевича невелика, його твори це не пророчі пламенні слова Шевченка, що кликав земляків до бою нерідко словами

подібними до слів старозавітних пророків. Праця Шашкевича у його власній особі, в його життю, в його твердості переконань, в його незломнім характері. Цей незломний характер поривав товаришів юнаків в часі його першого побуту в духовній семінарії. Усунений зі семінарії він йде тим самим шляхом, спалює, правда, поволи своє слабе здоровля на жертівнику батьківщини, але ідеалів своїх, мало не дитинячих літ, не лишає.

В часі другого побуту в семінарії він стає духовим осередком "Руської Трійці", її мужністю. У цій семінарії панує польщина, він та його товариші ним підбадьорені говорять тільки українською мовою. Товариші підсміхуються з тої новості, він стоїть при своїм. Духовна влада радаб видіти церковщину як літературну мову, але саме тоді Шашкевич рішається на революційний крок та вносить рідне слово до церкви, до проповіді. Справді, треба було неабиякго характеру, щоб не захитатися, коли ціла катедральна церква зі здивуванням звертає очи на молодика-питомця з високим мудрим чслом та вдумчивими очима, що проповідувати став мовою, яку досі чулося хіба тільки на базарі.

Всвятився на священика, не надто був протегованим за свою революційність, тому коротає вік по вбогих сотрудицтвах, серед яких стоплюється решта його слабого здоровля.

Слабий він тілом, але сильний духом. Саме тоді, коли здавалося догорювала ця ясна свічка, складає

він свої "Русланові Псалми", короткі розмірами, але глибокі вірою та переконанням у слушність справи, яку започаткував. Такі думки передає Шашкевич-Руслан своїм землякам:

"Віра серця мого, як Бескид твердо постановилась на любови. Смуток твій знидіє, а радість сліди його позамітає, а сумна північ буде денним полуднем, і звеселишся, і око твоє заблещить зірничкою в бурній пільмі життя твого, і огорнешся золотою свитою тихомиря, і лияється над тобою Милость Божая, бо надія із серця твого не втекла . . . бо хто яко Бог?"

Це надії Маркіяна на остаточну перемогу його ідей та його праці, бо дійсність, що його оточувала, була зовсім не така рожева; її він малює в дальшій псалмі: "Сполошиш ми долю й проженеш щастя, день ми споморочиш і світ ми западе, нуждов мя вдареш і наслеш ми злидні, світ ми спустіє і йме ворогувати, знидіє радість й плач мя огорне, туга ми ранком і вечером журба, й ніч ми несоння, і горювання з сонцем, вирвеш ми очи і душу ми вирвеш, а не возьмеш милости й віри не возьмеш, а не видреш любови і віри не видреш, бо руське ми серце тай віра руська".

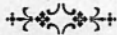
В душ! Маркіяна Шашкевича змагалися ті дві сили; зневіра та тверда віра як Бескид. Його життя повне журби та гризот, не тільки журби за своє здоровля, але також журби за свою рідню, що, як передбачував, лишиться сиротами по вбогим сільським душпастирі. Його жерла теж журба що навіть його найблищі

з Руської Трійці, що складали колись присягу до смерти “гнати з Русси мраки тьмаві”, теж стали захитуватися, особливо Вагілевич.

Другий із Руської Трійці, Головацький за життя Маркіяна ще тримався характерно, він навіть відіграв не останню роль в часі “весни народів” 1848, коли українське національне життя було стовпом живого вогню. Заломання Головацького прийшло пізніше. Трагедією було, що тільки один Маркіян Шашкевич, здоровлям найслабший, мав таку живу віру сперту на двох

стовпах — на релігійній вірі, що “хто яко Бог” та на твердому переконанню в животність українського народу, у його мріях відродженого народу, що вже не тільки став промовляти за себе, але також робити, змагатися за себе.

Його любов до Бога Творця народів та його любов до власного народу в найприкріших хвилинах життя, коли журба зганяла сон з його повік, підтримувала його: “бо руське ми серце тай віра руська”, каже Руслан-Шашкевич.

Wasył Lesia

о. А. Трух, ЧСВВ

За Українську Націю

До великих народів світу належить наш український народ.

Від Срібної Карпатської Землі до кавказьких верховин гомонить українське слово й бється живе серце близько 50-и мільйонів людей, що своїм природним походженням і національним переконанням творять одну велику цілість, що їй на ім'я — українська нація.

Частиною тих широких просторів що їх у Старім Краю в останнім тисячлітті замешкує український народ, є дуже близька нам — Галицька Земля, та рідна мати наших українсько-американських піонерів.

Насилля й кривда чавлять раз-у-раз ту нашу рідну землю, але народ, що живе тепер на ній, не “хилля вділ прапору,” тільки держить його високо, “щоб у слушний час, (як це було 1 листопада 1918 року) зависити його у Львові на ратуші й проголосити — кожній нації належне право — “в своїй хаті — своя правда, і сила, і воля”.

Та не так було на тій нашій рідній Українсько-Галицькій Землі тому 100 років.

Український народ у Галичині — як про ті часи писав Богдан Лепкий — пробувши кількасот літ під чужою владою, забув був, як колись він сам панував на своїх широких землях між Сяном і Доном, як сво-

їми хоробрими грудьми відпирав азійську дич від Європи, як за короля Данила товкся по далеких австрійських і чеських землях, а за козаччини добував собі нової слави й творив нову державу. Закріпощений хлоп забув, що колись і він паном був, що мав хліба й волі до волі, що бодрий його дух бував собі вільно, як вітер по полях України. І хоч у тих давних часах також усяко бувало, хоч кров лилася й сльози нераз поплили, та всетаки було якось просторо й широко, всетаки було чим дихнути.

А оце в тих часах, що про них мова, наш народ, як подільський від ходив у ярмі й орав землю, а витративши для тієї землі всі свої сили, віддавав їй останнє своє добро — свої кістки. Так виростили й гину-

ли цілі покоління в роботі й темноті. Той гарний і талановитий народ працював як худоба й на нього дивилися, як на робучу худобу. Свої українські пани, покинули його, міщани зубожіли й також повинародовлювалися, бо нашому чоловікові трудно було жити; навіть священики підупали були надзвичайно. Вони не мали ні таких наук, як було треба, ні таких прав, як годилося. Зате щораз більше множилися й багатіли Жиди. По містах і місточках, що хата то — шинок. Народ жив нужденно. Мешкав у низьких хатах із маленькими вікнами та курними стріхами, господар разом із худобою. Не диво, що серед таких відносин народ шукав забуття в горілці й пив, пив чорно, до нестями, а то тимбільше, що селян силували купувати горілку, що її гнали в двірській горальні. Щоправда, австрійські цісарі, що під їх володіння перейшла Галичина 1772 року, старались про піднесення краю, але на ділі неволя й біда існували далі, бо від царського престолу до курної хати українського селянина було дуже далеко.

Одне, що лишилось було нашому народові в тих часах, то була свідомість, що він “руський хлоп” і що “руська в нього віра”, що він сам один стоїть серед моря кривди, що двір і уряд, то люди іншої мови, інших прав та що нема в ньому ні на кого надії, тільки на себе. Та свідомість нещасливого народу лежала на споді його душі, як скарб на землю. Треба було добути її, очистити зо ржі та й ясну, світлу й цінну винести з глибини. До того

скарбу був одинокий ключ—народня, рідна мова. Але той ключ загубили були недбалі ключарі й було так, начеб хто весь український народ Галицької Землі замкнув до великої тюрми, а ключ кинув у море. І треба було когось, хто знайшовби той ключ, відчинив скарбницю народної свідомості й добув на Божий світ її дорогоцінні скарби.

Пробував того в сумних часах за нападу не один, але аж Маркіян Шашкевич започаткував у Галицькій Землі переможний похід українського народу до кращої будуччини.

Маркіян Шашкевич був українським католицьким священиком. Умер маючи 32 роки. Дня 7 червня, 1943 року (1843-1943) минуло 100 літ, як невмолима смерть підкосила того молодого Божого слугу. Та хоч смерть знищила життя о. Маркіяна Шашкевича, то не мала сили знищити того діла, що його зробив Маркіян Шашкевич, ще тоді коли був студентом і сидів у шкільній лавці. А тим ділом була невсипуща, патріотична праця й духова боротьба за національне відродження українського народу в Галицькій Землі.

Першим кроком у тім ділі Маркіяна було те, що він сам, завдяки пильному читанню ріжних своїх і чужих книжок і поважній, глибокій застанові, прийшов до сильного непохитного переконання, що він — Русин, (як тоді називали Українців), що Українці в Галичині — такий самий народ, як Українці за кордоном, що одна в них мова й один дух та що одна в них усіх ціль — зберігати ту мову й розвивати

народного духа.

Коли Шашкевич зробив цей перший крок, тоді зробив іще другий — більш важливий і спасенний своїми наслідками для нас: він посвятив усі свої сили й усі свої юнацькі пориви скерував до того, щоб ту думку провести в діло.

Свою патріотичну працю почав від рідної мови, бо рідна мова це той таємний ключ, що ним відчиняються скарби душі народу. Всупереч тодішнім поглядам української інтелігенції, що писати книжки треба по латинськи, по німецьки й по польськи, всупереч великому тодішньому польському впливові на українських священиків, що не тільки дома, зо своєю ріднею розмовляли по польськи але навіть проповіді в церкві виголошували в польській мові, всупереч нещасному поглядові, що українська, народня мова відповідна тільки для простих людей, — Маркіян Шашкевич між поневолених і несвідомих тоді галицьких Українців кинув сильне, патріотичне гасло: Нехай живе рідна мова!

Руська мати нас родила,
Руська мати нас повила,
Руська мати нас любила:
Чому-ж мова ей не мила?
Чом ся не встидати маєм?
Чом чужую полюбляєм?

Такими словами починав наш незабутній Маркіян патріотичний бій у нашій Львові за рівноправність української мови, а одночасно й за рівноправність українського народу в усій Галицькій Землі. З таким духом вступав на богословські студії в Духовнім Семінарі.

І там, у львівським Духовнім Семінарі, молодий студент богословії став нашим славним, незабутнім Маркіяном Шашкевичем!

Як людина діла, почину — Маркіян згуртував незабаром із товаришів-богословів свій власний гурток що його ідеєю було — розвивати рідну, українську мову й ширити народню свідомість між галицькими Українцями.

При допомозі кількох товаришів склав там Маркіян першу літературну збірку — “Син Руси”. Збірка була патріотичного характеру. Хоч мистецько невибаглива, була однак першим проявом народньої думки й доказом щирої охоти через літературу піднести рідний народ із упадку.

Коли зроблено перший крок, Шашкевич пішов далі. З двома товаришами — Яковом Головацьким і Іваном Вагилевичем — склав другу збірку українських творів, писаних народньою мовою — “Зоря”.

Заки “Зоря” переглянула цензура, Маркіян працював над тим, щоб українське духовенство перестало говорити проповіді в церкві по польськи, але щоб говорило їх народною, українською мовою та щоб це стало звичаєм, загальним законом. Коли більшість богословів у Семінарі була за тим, щоб проповіді виголошувати далі по польськи, Шашкевич сказав одного дня таку сердечну промову до богословів рідною, народною мовою, що “руський дух — як писав один із присутніх — піднісся на сто процент”. А як іще незабаром Шашкевич, Устіянович і Величковський

зиступили відразу з трьома українськими проповідями у львівських церквах, ідея Шашкевича перемогла: проповідь у народній мові прийнялася! І коли сьогодні по українських церквах гомонить українське живе слово, то головна заслуга в тім — незабутнього Маркіяна!

Та Маркіян не вдоволяється самими проповідями й писанням українських віршів; зо своїм гуртком забирається до праці над виданням українського словника й читанки для навчання української молоді.

Змагається одночасно за чистоту церковного обряду, а також за українську азбуку.

А тимчасом цензори осуджують його любу “Зорю” й не допускають до друку! Самого Шашкевича починають підозрівати в русофільських захилах. Роблять у нього поліцейний обшук. Від того пригноблення згорнуло Маркіяна й його гурток. Та не на довго. Завзяті юнаки складають третю збірку своїх творів і за даровані й позичені гроші видають на Мадящині в Будимі під назвою “Дністрова Русалка”.

Так 1837 року появилась на світ перша книжка в Галичині, друкована народною українською мовою, з живим, цікавим змістом.

Та в нещасну годину виринула ота “Русалка” з глибоких хвиль галицької безпросвітності. Церковні настоятелі й львівська цензура так, як “Зорю”, осудила також і “Дністрову Русалку”, що була твором найкращих тоді в Галицькій Землі українських юнаків-патріотів! Вартніших за золото 900 примірників “Дністрової Русалки” сконфіскова-

но й здержано від поширення між народом, а тільки 100, висланих окремо до Галичини, розійшлося між людьми. Та й це було тією рідною, ясною іскрою що мала поволі, але певне, розгорітись по всій Галичині в велике полум'я — народного відродження галицьких Українців а далі причинитись і до всенационального піднесення.

По появі “Дністрової Русалки” Маркіяна судили, мало що не протнали з Духовного Семінаря, а як став священником, то переслідували. То була заплата за те, що Маркіян так щиро любив свій народ і всі свої сили посвятив для його кращої будуччини! Та він терпів, занепадав щораз більше на здоровлю, але не падав духом аж до самої смерти, що дуже скоро, бо в пятому році священництва — дня 7 червня 1843 року — перервала життя галицько-українського народного борця й героя, що любив свій народ, боровся за його права й терпів за все те переслідування — таки від своїх невідомих настоятелів і товаришів.

Умер Маркіян Шашкевич, але далі жила на Українсько-Галицькій Землі його ідея народньої мови, освіти, волі.

Прийшов 1848 рік. Настала весна народів.

Коли в Новосілках Ліських, де о. Маркіян був парохом і закінчив своє ідейне життя, на його мурованім гробі вкорінилася трава, над Европою зарокотали громи. Галицька Україна заворушилася. До Львова зіхалися українські патріоти на нараду, що й як треба робити їм, щоб не заспати хвилі.

Душею зборів був товариш і духовий учень Шашкевича — о. Микола Устіянович. Згадав він про народ славний колись “багатством і силою, по сто раз славіший судьбами своїми” — народ, що його “бувальщина записана кервою і слезами, а серце роздерте кривдою і всякими злобами”. Згадав і “незабутнього нашого Маркіяна”.

Зібрані зворушилися до сліз і постановили берегти ідей Маркіяна й орати почату ним ниву.

Хоч на українську народню ниву в Галичині повіяли незабаром морозні “північні вітри” й не один квіт пірвали з собою, то здорове зерно, що впало в землю, прийнялося й розвинулося. Галичина покрилася незабаром школами, читальнями, товариствами, згомонила піснями. Книжка, як весняна пташка, летіла під сільську стріху, часопис ішов із доброю новиною. Народ перестав пити, гнути спину й ждати чогось несподіваного. Став щораз ширше протирати заспані очі й витягати наболілі, але здорові кости. Почав вірити в себе.

А зза кордону кріпив його й гнав вперед могутній голос Тараса.

А як від смерти Маркіяна минуло 50 років, відроджені діти загадали пошанувати память свого духового Батька й вирішили перенести тлінні останки з глухих Новосілок у золочівському повіті до Львова.

Дня 31 жовтня 1893 року, в чудовий осінній день тодішній голова Товариства ім. Шашкевича у Львові, Олександр Барвінський так промовив над домовиною: “Зложім присягу, що так, як безсмертній

Маркіян, так і ми не збочимо з дороги простої, ним указаної, що руська мова, руська народність, просвіта й добро руського народу будуть метою наших намагань, наших заходів і дбайливости.”

А потім рушила домовина вперед.

Несли її селяни, несли священики, двигали на своїх раменах “пани зо Львова”.

А як шестірнею круторогих волів, на високім, драбинястім возі віхав Маркіян до галицької столиці — Львова, то заграло сто дзвонів, заливала сотня священиків, за невиданим возом рушили непереглядною юрбою тисячі народу. Сам львівський митрополит Сильвестер Сембратович ішов далеку дорогу пішки й проважав домовину Маркіяна на личаківський цвинтар.

А як зложено домовину до гробу, промовив над нею посол професор Юліян Романчук: “Утішивбись ся Маркіяне, якщо сьогодні Ти станув би між нами... Ти пересвідчивсяб, що не даремні були Твої труди, що той давно погребаний руський народ не тільки, що встав із гробу, але й нема сьогодні вже сили, що зложилаб його назад у гріб... Ми будемо приходити тут до Тебе й закріватися Твоїм духом”.

Сьогодні, в соті роковини смерти Великого Сина Української Землі, Маркіяна Шашкевича, й нам, си нам, унукам і правнукам тієї Землі, що її Маркіян розбудив, розворушив до нового життя, що між її синів тому понад 100 років кинув промінь ясного світла, кинув палаючу іскру великої любови, що скоро спалахнула великим огнем наці-

онального відродження Українсько-Галицької Землі, а тепер вільним громадянам Америки, годиться прийти з поклоном до свого Великого Маркіяна, того нашого першого українського письменника-поета в Галичині й першого народного діяча в широкому значенні того слова.

Годиться згадати душу Маркіяна перед Божим престолом у сердечній молитві підчас урочистої Служби Божої, що моглаб відправитись за Маркіяна в кожній нашій парохії в Америці; а одночасно годиться помянути того свого народного Батька словом вдяки й любови на урочистім концерті, присвяченим його пам'яті, щоб усі Українці в Америці, а головню молодь пізнала того молодого студента — Маркіяна, що започаткував так успішно відродження дорогого всім Українцям Старого Краю.

Маркіян заслужив собі на те в кожного Українця. Бо хоч він заорював галицький лан, та овоч його праці був вкладом у всеукраїнську скарбницю. Він заслужив собі на пошану й поклін, головню в ці соті роковини своєї смерти, бо він виявив ширший погляд на справу відродження й працював більш усесторонню та терпів за народню справу тяжче, ніж усі його попередники й його сучасники в Галичині. Нехайжеж у соті роковини того заслуженого народолюбця від краю до краю Америки залунає по всіх українських громадах ювілейне, могутнє: "Слава Маркіянові!"

А в серці кожного з нас, а головню нашої українсько-американсько-

го юнацтва, нехай обізветься у цім "Дні Маркіяна" живіше струна українського національного почуття, нехай ясніше блисне світло національної свідомости щоб старе й мале було готове сказати щиро за великим патріотом Маркіяном:

"Сполошиш ми долю і проженеш щастя,
 День ми споморочиш і світ ми западе...
 Нуждов мя вдариш і зішлеш ми злидні,
 Світ ми спустіє і йме ворогувати...
 Туга ми ранком і вечером журба...
 Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш:
 А не возьмеш милости і віри не возьмеш,
 А не видреш любови і віри не видреш!..."

І ми певні, що ті американські Українці, що матимуть патріотичного духа Маркіяна, будуть завжди найкращими громадянами дорогої нам Америки й умітимуть зробити завжди для неї жертву так, як це вони роблять тепер на поклик американського уряду на всіх воєнних фронтах, де кривавиться американське військо.

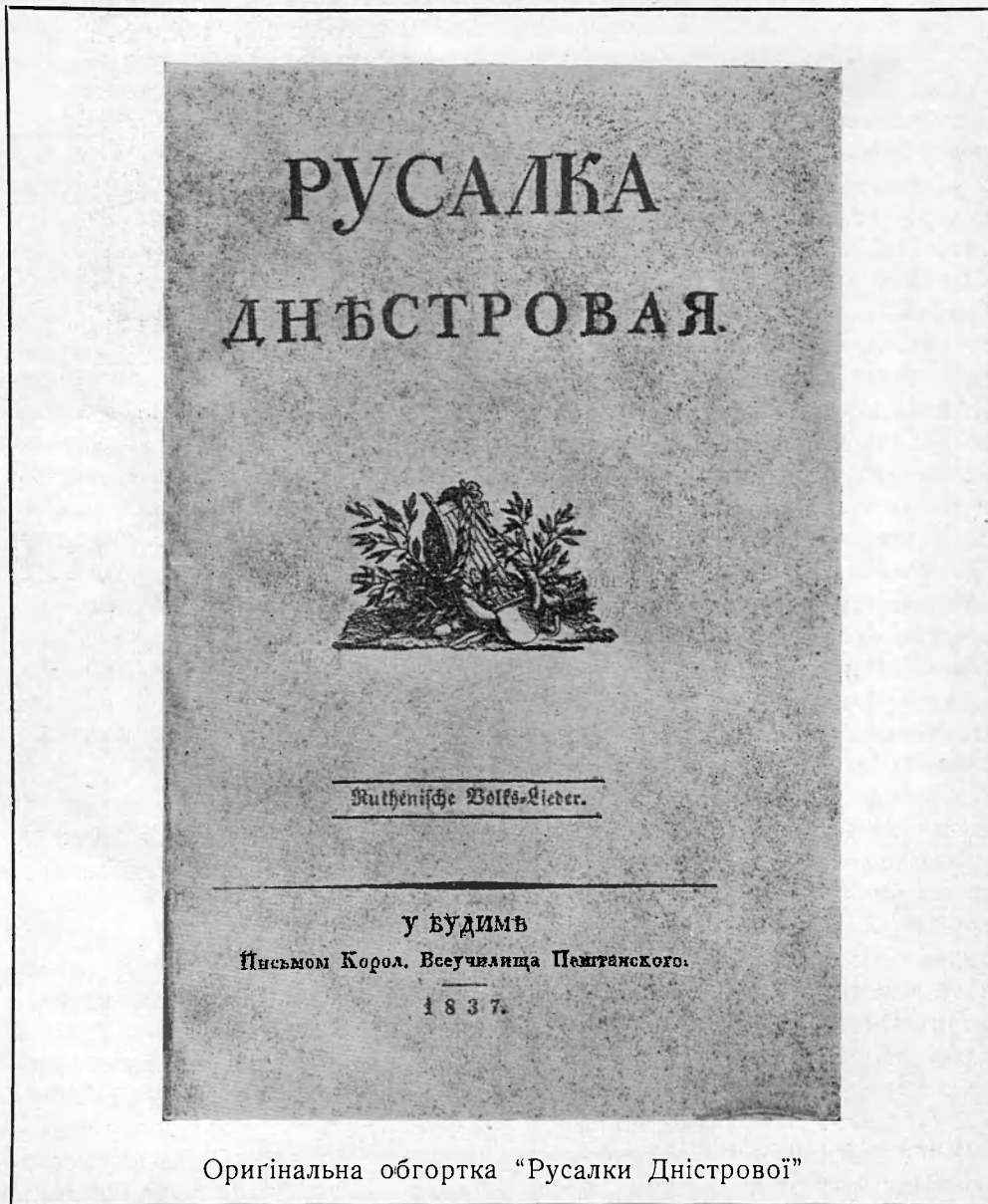
Вони бажатимуть, щоб там, далеко, за морем, на прадідній українській землі згідно з природнім правом кожної нації й заявою нашого світлого Президента Америки в Атлантийськім Чартері, а всупереч несправедливим посяганням всякого сусідського шовінізму, повстала по цій війні незалежна українська держава, але вони завжди, як вірні громадяни бажатимуть і говорити зо щирого серця: Нехай Бог благословить вільну, демократичну Америку!

Такого духа мав наш славний Маркіян Шашкевич.

Такого духа мають і всі ті Українці, що за проводом своїх церковних князів — Кир Константина й

Кир Амврозія святкують так урочисто й величньо соті роковини Батька національного відродження галицьких Українців — незабутного Маркіяна!

Оригінальна обгортка "Русалки Дністрової"

о. Степан Семчук

Віра Його Серця

Пише о. Маркіян в своїх “Псалмах Русланових”, що віра його серця “як Бескид твердо постановився на любови”. І тому, яке не вшлюб горе, невдачі, смутки і недогля, особисті і загальні, то “не возьмеш милости і віри не возьмеш, не видреш любови і віри не видреш бо руське ми серце, тай віра руська”.

Прочитавши це, мимоволі скажемо всі словами тогож о. Маркіяна: “Великий є Бог і велике імя Його”.

Минає сто літ від дня смерти пробудителя і відродителя Галицької України, о. Маркіяна Шашкевича, котрого пам'ятник велично стоїть на підлисецькій Білій Горі до котрого західні Українці рік річно в день смерти (7 червня) звикли так ходити, як над Дніпром ходили східні Українці до могили Шевченка.

З могил іде почитання усопших, честь народу, зв'язь між минулим і грядущим. Нарід, що почитає могили своїх усопших, ніколи не згине. Має незатерті сліди своєї давньої слави — черпає віру у воскресення. Тому кожний ворог старався нищити могили, затирати сліди давнини. Невидима, незмірима сила ішла до сердець сучасних від могил предків — слави і віри. Цю свою віру, незрушиму і вічно живу, оставив нам галицький священик, такий близь-

кий нам своєю долею, особистими переживаннями і такий зрозумілий, а такий недосяжний величчю віри. Хто має віру — має любов, має надію. Це три основні чесноти, які Церква свята вчить нас, дістаємо всі при святім хрещенню. І як довго їх не втратимо — ми непобідимі. Лишень з віри о. Маркіяна плила його пісня, чистою народною українською мовою, котрою говорило простолюддя, котрої відцуралися і позабули тодішні верхи народу. З цієї віри можливі лише такі твори, як Веснівка, в котрій пробивається надія мимо і проти надії.

“Нене рідная,
Вволи ми волю,
Дай мені долю:
Щоб я зацвила,
Весь луг скрасила,
Щоби я була
Як сонце ясна,
Як зоря красна
Щоб я згорнул
Весь світ до себе!”

Wasył Lesiwo

Веснівка нашого національного відродження почалася і виросла з кореня віри. Розцвила буйно і прегарно в сяєві надії. Та сталося після прохання — вкрасила весь луг! Бо віра чуда діє і без віри не можна угодити Богу.

Це повинні ми все мати на приміті в кожній справі нашого розвою, закріплення і будучности. Це тайна успіху нашої справи. Мати віру, несхитну, чисту, надприродну — а тоді осягнемо наші природні ціли.

Життя і діло о. Маркіяна є незаперечним доказом цього. Він мав свої перешкоди, труднощі, клопоти і то тящі, як не один з нас. Справа, ним двигнена, здавалося була безнадійна, колиб судити по людському, по світському. А однак ця справа побідила, діло життя о. Маркіяна перетривало все і досі є для нас

ясним смолоскипом до волі, до сили, до життя і розвою. Віра його серця нас досі кріпить і запалює, очищує і просвічує. І здається по через гомін сто літ нині лине від нього до нас заклик бадьорий, якраз в цей тяжкий час:

“Відкинь той камінь, що ти серце тисне!

Дозволь, в той сумний тин
Най свободоньки сонічко заблісне,
Ти не неволі син!”

Те сонце, віримо, певно нам заблісне і засяє. Воно вже сходить на овиді і видає промінні лучі далеко перед себе. Воно манить, тішить і веде. Воно дасть через віру нову силу і будучність нашому народові, котрому Бог на всіх півкулях світа призначив своє завдання до виконання.

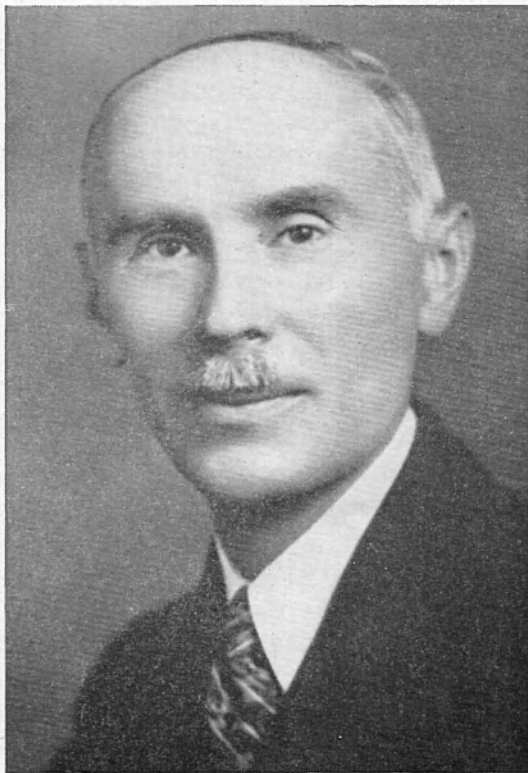
І ми виконаємо це, бо “великий єсть Бог і велике імя Його!”

Др. Лука Мишуга

Перемогла Віра --- Тверда Як Бескид

Хто з вас бував літом в рідному краю по першій світовій війні, мусів завважати, як у той час всюди гомонило: — “А чи поїдемо ще й цього року на Білу Гору на Підлиссю?” Бо ввійшло вже було в Західній Україні в звичай, щоби кожного року вибиратись на прощу на Білу Гору, щоби там, перед високим Залізним Хрестом, здвигненим в память Маркіяна Шашкевича, благати Всевишнього кращої долі для українського народу і України. Бо не можна було там виголошувати ніяких патріотичних промов, але можна було молитись, бо цього вже не змогла заборонити окупантська влада. Та ось таке відношення чужої й ворожої влади мало той наслідок що з кожним роком їхали до Підлисся щораз більші маси народу і з кожним роком щораз сильніше обєднувались там спільною молитвою в одній і всім їм спільній ідеї: Ще вірніше служити Богові й Україні. І не могло бути інакше. Бож приходили вони поклонитись Тому, що глибоко вірив в Божу справедливість, бож: “віра мого серця тверда як Бескид”. При-

ходили в таке місце, до якого було звертався в важкій годині й сам Маркіян Шашкевич, коли виспівував:

“Шуми вітре, шуми буйний,
На ліси, на гори,
Мою журну неси думку
На підлиські гори”.

І вони, ось ті народні маси, при-

ходили з журними думками на цю Білу Гору на Підліссю, а вертались з неї піднесені на душі, повні віри в кращу свою будучність, відживши спомином про Того, що мав глибоку віру в свій нарід, хоч мав у тих часах тільки двох людей біля себе, з якими міг поділитись думками про те, що є тепер в серцях і думках десятків мільонів Українців. Вони пригадували собі, що хоч як тяжко приходилось Маркіянови працювати на національному полі, бож навіть пропали для українського народу і два його перші співробітники і товариші, та хоч яка важна була його й особиста доля, вмирає він в тому святому переконанню, що український нарід таки “не буде неволі сином”.

Набрав Маркіян ось тої сильної й твердої віри в першу чергу з науки Христа. А далі з того, що дуже пильно приглядався українському народови, ось тим хлопським масам серед яких виростав, яких мову вичував, а потім її вживав у своїх проповідях, піднісши її вкінці й до літературного щабля, видаючи свою славну “Русалку Дністрову”. Бо це є ось та перша книжка видана в Західній Україні українською народною мовою, що є продовженням того великого діла, започаткованого в Східній Україні Іваном Котляревським, батьком відродження української літератури.

Цеж Маркіян Шашкевич перший навязав звязок з братами знад Дніпра, а кожна вістка і книжечка, що звідтам надходили, це був бальсам на його зболілу душу:

“Коли з України руськая пісенька

Так мило, солодко коло серця вется

. . . Пригортає і любує
І голубить і цілує”.

А коли тепер поглянемо в Америці довкруги себе й побачимо, скільки то пропало тут нашого народу і записалось під чужі мови і назви ізза темноти і браку національного освідомлення, то ще краще відчемо вагу таких покликів Шашкевича, що їх видвигав він тому понад сто років, як от:

“Руська мати нас любила...

Чомуж мова ей не мила?

Чом ся нев встидати маєм?

Чом чужую полюбляем?”

А тоді, в часах Шашкевича, вся інтелігенція, що її породила “руська мати”, не говорила інакше як по польськи чи по московськи, або по німецьки. Московщина заглушила совість і затемнила розум теж і соток тисяч тих, що їх “руська мати” породила на українській землі, а лиха доля викинула з рідних хат і пігнала за море. Сьь тому, що ті люди не мали нагоди на рідній землі природно розвинутиись, бо до них не дійшло благородне слово Шашкевича, ні його тверде “руське серце”, вони ще й нині тут, на американській землі, остають “твердими”, але твердими в зневірі у свій власний нарід, твердими в тому, що відкидують свою рідну мову і свою національну назву, міняючи їх за чужі, приймаючи до того ще й назву найбільшого національного ворога українського народу. Тепер усе те не має для справи розвою українського народу ніякого значіння. Але в часах Шашкевича це було питан-

ня життя або смерти цілого українського народу. Цеж були часи, де в цілих повітах не було ні одної української школи, а з гімназій виходили такі, що були виховувані в шляхоцько-панським дусі. І очевидно—польським. Хлоп і хлопська мова, то було щось таке, що взагалі не існувало в очах тодішніх інтелігентів.

Ось такі польські впливи, що з погордою гляділи на “руську” мову і на “Русь”, що означала тоді тільки “хлопство”, зявляється тоді маленька літературна збірка “Син Руси”, видана молодими питомцями, в якій молодий Маркіян Шашкевич відзивається ось такими словами:

“Дайте руки, юні други,
Серце к сердцю най припаде,
Най щезають тяжкі туги,
Разом, разом! Хто сил має,
Гонім з Руси мраки тьмаві,
Разом, к світлу, други жваві!”

А в другій збірці п. н. “Зоря” вже красується на переді портрет гетьмана Богдана Хмельницького з гарною розвідкою про його славні діла, а далі й цілий ряд українських народних пісень. Здавила видання цієї збірки таки своя власна, такби сказати, “рідна цензура”, що порадила молодому питомцеві не займатись “таким баламутним писанням”, за яке поліція перевела ще й ревізію в помешканню Шашкевича. Усі ті переслідування доби́ли вправді статтю про Хмельницького, але самої книжки не вдалось знищити. Вона таки вийшла 1837 року в Будимі на Угорщині під назвою “Русалки Дністрової”. І тут “рідні” Іроди ще хотіли наново шкодити

“ось такій невидальщині”, але чужі люди не дали добити видавців і сто примірників цієї книжочки таки пішло між на́рід.

Ось так понеслась народна пісня і народня мова, якій Маркіян Шашкевич заповів, що вона заквітчає себе при Чорному морі й у степах весело заграє, над Дніпром знесеться і полине під небо до сонця:

“І буде літати,
І буде співати,
І о руській славі
Скрізь світу казати”.

І вона літає і донині. І літає і тут, по американській землі, та розносить славу України.

В століття смерти Того, що постелив їй дорогу в Західній Україні, можемо нині сказати словами, сказаними над гробом Маркіяна Шашкевича у Львові, куди його тлінні останки перевезли:

“Утішивбисься, Маркіяне, кобись нині станув тут межі нами... Ти би пересвідчився, що не даремні були Твої труди, що той давно погребаний український на́рід, не то що встав із гробу, але й нема нині вже сили, котраб його вже в гріб зложила... Ми будемо тут до тебе приходити і за́гріватися Твоїм духом”.

Утішивсяб Маркіян теж і тим, як побачивби, що й за морем, далеко від України, живе пам'ять про його велике діло, та що і тут в тих, що є з української крові живе теж і велике бажання “скрізь світу казати” — про долю і волю України та допомогти їй визволитись з неволі й зажити вже раз у народів вольнім колі — як вільній між вільними.

Wasyl Perin

о. Д. Д. Попович, ЧСВВ

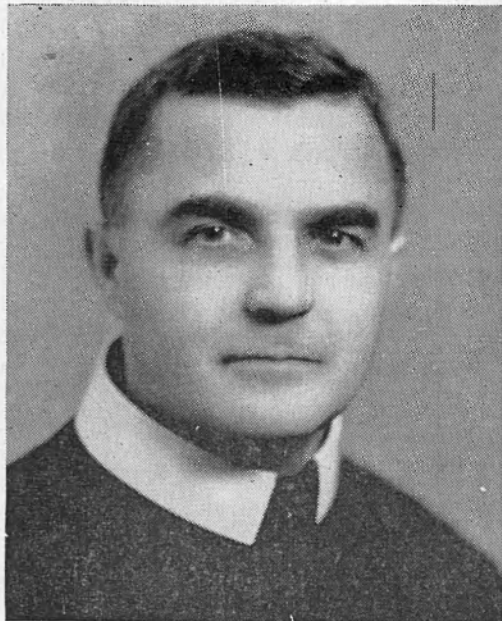
В 100-ліття Смерти

Маркіяна Шашкевича

Цього року минає сто літ від хвили, коли Галицька Україна стратила одного з найкращих синів, Маркіяна Шашкевича, свого першого народного Співця та Пробудителя, що попрощався з цим світом у 32 весні свого життя, лишивши недоораний переліг на просвітно-літературній ниві Галицької України. Серед світової воєнної заверухи і брязкоту оружжя приходить ся Українцям обходити ці великі роковини. Нині рішається також доля нашого поневоленого народу. Її вислід буде багато залежати від нашої свідомости й праці, яку перший підняв Маркіян, що — як той Мойсей — хотів вивести свій народ з панщини і темряви до світла науки і свободи.

Тому сто літ Галицька Україна зовсім не так виглядала, як нині. Простий народ стогнав у панщині і тону в забутті і темряві. Інтелігенція, а її дуже мало було, ним зовсім не цікавилася, ставилася до нього байдуже, а народня мова була для неї чимось понижаючим. Жива мова дрімала в серцях мільонів сільського народу, бракувало тільки такого, що нею голосно відізвався б та випровадив її на світ.

І ця роля припала якраз о. Маркіянови Шашкевичеві.

М. Шашкевич родився в Галичині 6 листопада, 1811 р., в селі Підлиссю, в домі свого діда о. Авдиківського. Батько Маркіяна був тоді парохом в іншому селі, Княжу. Маркіян часто пробував у свого діда, тому його діточі спомини звязані з Підлиссям, що було для нього тою “веселою сторононькою, що до серця припала, що в ній любо, солодко, весело й мило”, як це він сам писав.

До народної школи ходив у Золочеві, а до гімназії у Львові і Бережанах. Відтак вписався на філософію у Львові, а мешкав у духовній семінарії, де мав безплатне вдержання. По філософії мав стати богословом і вчитися на священни-

ка. Та за незначну провину його видалили зі семінаря. Тим так зажурився був батько Маркіяна, що аж заслаб і з гризоти за три роки помер.

Лишився 19-літний Маркіян сам, без батьківської помочи, без шматка хліба, без даху над головою. Крім того журився, що буде далше, бо на богословію не приймали таких, що їх виключили з семінаря. Колись веселий, дотепний, говірливий, став тепер сумовитий, задуманий. Та перед лихою долею не вгнувся. Найшов на якийсь час притулок у рідного вуйка Захара Авдиківського, директора міського шпиталю, де за те вчив дітей і помагав у канцеларії.

По довгих стараннях дозволено йому скінчити філософію і записатись на богословію 1833 р. Це кількатижне бідування коштувало його багато здоров'я й душевного терпіння. Але це дало йому нагоду оглянутись у світі, пізнати людей. У тім часі багато читав у бібліотеках і позичав книжки в приватних людей.

Перед ним відкрився незнаний світ, ціла словянщина з її величною стариною і свіжими паростками відродженого життя. Студював літературу, устну словесність, народні пісні й звичаї і робив собі записки. Бачив як другі Слов'яни “вершка дохаплюються, а нам судилось послідними бути”. Тому не диво, що в часі, коли польська мова готувалась залити українське життя, Маркіян виступає зі закликом:

“Руська мати нас родила,
Руська мати нас повила,

Руська мати нас любила —
Чому-ж мова ей не мила?
Чом ся нев встидати маєм?
Чом чужую полюбаєм?”

Маркіян читає твори Котляревського, Квітки, збірники українських пісень Максимовича і бачить, що український народ є і поза Галичиною, що Українці мають великі культурні скарби, свою мову, звичаї, історію. І його уява летить ген далеко:

“Нині думка йде сумненько,
Темним лісом гомонить,
За Дунай, за Дніпр тужненько
Згадка журна лиш летить”.

Посилаючи Миколі Устияновичеві пісні з Великої України, пише Маркіян:

“Аж мило згадати, як то серце
беться,
Коли з України русская пісенька
Так мило, солодко коло серця
веться,
Як коло милого дівка русявенька”.

І знаходить Шашкевич те, чого так довго шукав — і душа його сповнилась радістю. Пізнав, що і в нас, у Галичині, можлива література рідною мовою, та що наддніпрянські брати зробили вже великий і щасливий початок. Про це розмовляв зі шкільними товаришами і в 1832 р. створив з Яковом Головацьким і Іваном Вагилевичем гурток названий “Руською Трійцею”, прибравши собі словянські імена: Шашкевич-Руслан, Головацький-Ярослав, Вагилевич-Далибор. Відтак другі приступали до того гуртка і всі зобов'язувались працювати для відродження галицької літератури.

Wasyl Lesio

З нагоди уродин цісаря Франца I написав Маркіян вірш “Голос Галичан”, що вийшов друком 1833 р. і був першим віршом в Галичині написаний живою українською мовою. Року 1836 Маркіян виголосив першу українську бесіду в духовній семінарії, а в осени в трьох львівських церквах Маркіян і за його старанням Микола Устиянович та Юліян Величковський виголосили проповіді живою українською мовою. Досі проповідали або по польськи або церковною мішаниною.

Відтак виступив Маркіян проти пляногого введення латинської азбуки до українського письма. 1837 видає Маркіян з двома товаришами першу книжку “Русалка Дністрова” живою народною мовою. Ще перед її виданням писав деякі поезії, головню ліричні, повні глибокого чуття, чистою українською мовою; в них пробивається часто туга, жаль і скарга на недолю. В щиро релігійних “Псальмах Русланових” показав живим приміром, як високо можна взнестися і найвищі поняття про Бога ніжно висказати народною мовою.

Року 1838 Шашкевич став священником та обняв адміністрацію в Гумнісках, відтак в Нестаничах, а вкінці парохію в Новосілках Ліських, золочівського повіту. Та підірвавши своє здоровля ще на філософії у Львові, а зруйнувавши його до останка на марних адміністраціях, скорим ходом наближався до гробу. Господарством і не мав сил займатись, зате ревно працював для своїх парохіян, які його полюбали за гарні духовні науки, голо-

шені чистою народною мовою. Хоч терпів тілесно, пильно й на дальше цікавився літературою. З великим запалом читав твори Гулака, Квітки, Гребінки, перші писання Куліша й Шевченка і не диво тому, що Україна мала на його творчого духа такий чародійний вплив. Він бажав, щоб і Галичина поступала в розвитку рідної мови і в просвітних змаганнях рівним кроком з Великою Україною.

Тимчасом недуга більшала, а сили його опускали так, що тратив слух і зір. А 7 червня, 1843 р. закінчив Маркіян своє бідолашне життя, той найліпший син Галицької України, що збудив її до нового народного життя. Тіло його похоронено в мурованім гробі в Новосілках, а в 50 літ потім, 1 листопада, перенесено з великим торжеством при великим здвизі народу на Личаківський цвинтар у Львові, де відтак поставлено пам'ятник.

В цьогорічні роковини ми повинні перенятись тою ідеєю, за яку Маркіян весь час так боровся. Він хотів переконати всіх, що лише в народній укр. мові можливий розвій народної свідомости; культури й добробуту українського народу.

Шашкевич учить нас, як ми маємо тут за морем, у прибраній вітчизні, дорожити нашою мовою і не стидатися її перед чужинцями. Маємо знати англійську мову потрібну в цім краю, але не сміємо занехати рідної мови, в якій одинокій можемо розвивати нашу національну свідомість, нашу питому культуру. Аджеж ми є сини 45 мільйонного

о. Вернард Дрібненький, ЧСВВ

Ідея Маркіяна Шашкевича На Американській Землі

З приводу Дня М. Шашкевича
в Нью Йорку

Літ тому сто зійшов передчасно в могилу один з найкращих синів України — Маркіян Шашкевич. Помер він як мало знаний священик на селі.

Сто літ пізніше його брати по нації, далеко за морем, уладжують в його честь величаву маніфестацію, що одушевлює своїх, звертає увагу чужих.

Чому це так? Бо Маркіян був героєм. Він жив і вмер за ідею. Цєю ідеєю була українська мова.

Щоб ця ювілейна урочистість не була мільйоною банькою, засудженою на те, щоб прошуміти й піти в забуття, треба нам в цю ювілейну хвилю основно застановитися над тим, в якій мірі ми, Українці в Америці, є переємниками Маркіянової ідеї. Якщо будемо мати відвагу й щирість вглянути правді в очі, ця застанова подиктує нам висновки, що від їхнього виповнення залежатиме краща й славніша будучність в слідуючому столітті.

Не треба багато доказувати, що українська мова в цьому краю іде в забуття. Український нарід доживає тут віку трьох генерацій. І в

цьому непомильний вкажчик цього процесу завмирання нашої мови що одна генерація сильно відрізняється від попередньої тим, що щораз більше, уживаючи мови прибраної батьківщини, призабуває на свою.

Причини цього ріжні. Одна з найбільших, це ледве свідоме підданняся впливові чужомовного оточення. Деколи однак можна стрінати батьків, що свідомо й планово дозволяють, щоб дитина не вчилася говорити по українськи, щоб пізніше ця мова не була перепоною в бізнесовій кар'єрі. Остаточна причина, це брак національної свідомости й належного пізнання та вслід за тим оцінення української мови.

Очевидно наша мовна асиміляція в цьому краю принесе шкідливі наслідки і то потрійні:

Перше, під оглядом культурним.

Українська мова має тисячі літ культури за собою. Це була урядова мова великих князів Володимира Великого, Ярослава Мудрого, галицького короля Данила та литовських ланів. Говорили нею й польські королі на своїх дворах. Літописець Нестор писав першу історію словянських племен українською мовою. В цій мові маємо перше у словян списане право, т. зв. "Руська Правда", як також найкращу й найдавнішу словянську лицарську епопею "Слово о Полку Ігоря". Все це свідчить про надзвичайно високу культуру й вартість української мови. Ця культура також проявляється в українській літературі. Українська поезія завдяки милозвучності, багатству вислову і живописності української мови має своєрідний чар, що його не знайти в літературі других народів. Не дивота отже, що сучасні мовознавці признають, що українська мова — це одна з найкращих у світі, з європейських мов дорівнює їй італійська, між словянськими вона займає перше місце. А Пеніє, французький вчений, заявив, що зі 120 вживаних в Європі мов, варт вчитися тільки 9 і на шестому місці кладе українську. Справді, якщо ця мова недержавного народу одержує такі признавання, то яка мусить бути її будучність, коли це лихоліття неволі скінчиться? Якщо дозволяємо на завершення української мови, ми не маємо ні права ні причини застановлятися над цим питанням.

Мовна асиміляція пошкодить нам ще також під оглядом національним. Мова, це безперечно головний

чинник, що лучить людей в одно моральне тіло, що називаємо нацією. Колиж завмирає мова, завмирає із нею і нація, як така. Якщо вдалося було Москві в передостанньому столітті основно викоринити українську мову, ледве чи існувала б тепер українська нація.

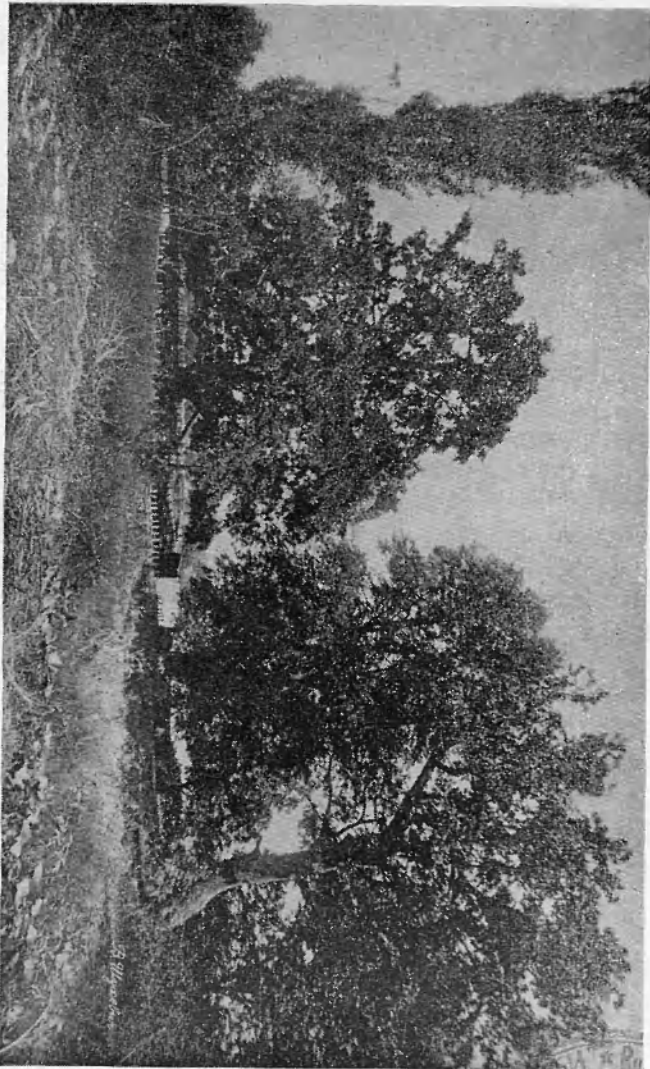
На підставі цього можемо легко передбачити, яка будучність "чужомовних" Українців в цьому краю. Вже в наших часах ми свідками того, як многі забувають свою рідну мову починають себе признавати "Американцями", хоч, як сказав писменник Джойс Кілмер, щоб бути правдивим Американцем треба мати в собі індіанську кров.

Завмертя української мови, вкінці, матиме шкідливі наслідки під оглядом релігійним. Воно спричинило б одночасно завершення українського обряду. Це очевидне: Він стався б тоді незрозумілим. Тоді повставби масовий перехід до латинського обряду, бо поперше, почуття приналежности до свого рідного було б дуже слабе або й ніяке, а по друге, цей обряд задля широко розвиненої літератури й організації мавби тоді більший вплив на наших людей. Розуміється не всі потрапили б зробити такий перехід і багато не належали б до жадного обряду, — вони стратили б релігію.

Ці рефлексії насувають поважні настрої. Вони пригадують на обовязки, що їх мають українські батьки зглядом дітей, українські учителі зглядом учнів, українські діячі зглядом громадянства. Вони в цьому другому столітті рішатимуть

про долю української мови. І якщо в наступні сотні років Маркіяна Шашкевича вже не буде в цьому краю української культури ні національності ні Церкви, вони за це відповідатимуть.

ГМДЛІССС: "Там ти скаже дуб старенький, і еден і другий . . ."

о. Филимон Тарнавський

Жмут Споминів Про Маркіяна Шашкевича

Неповних трийцять років по смерті бл. п. Маркіяна довелось мені перебувати через довгі роки з перервами у селі Підлиссю, золочівського повіту. Тоді був там парохом о. Юстин Тарнавський, мій стрий. Тоді ще стояло приходство, в якому Маркіян родився і пережив цілу свою молодість. “Дуб-журавель”, про який згадував Маркіян, даліше тягнув воду. Як писав Маркіян, — “Там колодязь студененький, а дуб воду тягне”.

Пригадую собі також ще другий дуб, що про нього Маркіян пише: “Там ти скаже дуб старенький і єдин і другий, як там живем ще маленький без журби, без туги”. Бачив я також ті сосни, про які згадує Маркіян: “Там ти скаже та соснина і всяка деревина, як там грало серце моє, свитала година”. Бачив я очевидно і підлиську гору, що стоїть за селом, за церквою і знана як Біла Гора.

Мій стрий, о. Юстин, трийцятилітній мущина, був парохом у Підлиссю. Його приходство стояло на границі двох сіл: з одної сторони Підлисся, а з другої Розваж. Отець Юстин був споріднений з Маркіяном. На стінах приходства висів

портрет о. Авдиківського, Маркіянового діда, бувшого підлиського пароха. Памятаю як нині цей портрет. На пишному тлі рослий мущина, сивий волос, темні очі, в реверенді, а обійчик з білих і чорних кораликів.

Я порядкував стрийкову бібліотеку. Була це бібліотека покійного о. Авдиківського. Маркіян певно читав усі ті книжки. Серед книжок і між їх картками я находив багато Маркіянових листів і писем. Були це писання часто перечеркувані і

справлювані. Я питав стрийка що то за листи і письма, а стрийко говорив, що це Маркіянові писання. Було там багато листів до о. Козловського, пароха Утішкова. Пізніше др. Юліян Целевич, гімназійний професор зі Львова, забрав усю ту Маркіянову переписку. Між книжками було багато німецьких книжок філософічного змісту. Були там і чеські книжки Паляцького, Шафарика, і інших. Були укр. твори і річники наших давніших і новіших видань. Отець Юстин постійно доповнював свою бібліотеку. Передусім було там багато примірників “Дністрової Русалки” і “Зорі Галицької”.

Пише Маркіян: “У садочку соловійчик щebetав пісеньки, розвивав ми пісеньками літа молоденькі”...

Одного року, як я вже був у гімназії у Львові, замкнули були всі школи ізза епідемії. Мені було найблище до мого стрийка у Підлиссю. Туди я й поїхав і перебув там через місяць травень і половину червня. Памятаю, що я тоді ночами спати не міг, бо соловії під самими вікнами цілими ночами виспівували.

Мій перший парох, о. Авдикевич з Ясенева, ще добре памятав покійного Маркіяна і говорив про нього, що це був чоловік слабого здоров'я, сентиментального успосіблення, бідний та приємний у товаристві.

В часі моїх гімназійних наук в місті Львові, я перебував у п-і Цегельської. Тут оснувався Академічний Кружок, якого початки сягають 1869-ого року. У Львові тоді між інтелігенцією не було ніякого сліду українства. Відродження йшло здо-

лу, починалось від молоді, головню студентів, що збирались у домі п-і Цегельської. До Академічного Кружка належав за моїх часів студент Михайло Цегельський, опісля священник і парох Камінки Струмилової, його брати, Йосиф і Микола, студенти теології, Олекса Тянячків, опісля судовий радник, мій рідний брат, Юліян Тарнавський, опісля нотар, Соловський, правник, Олекса Зофійовський, військовик, його брат, Іван, і багато інших. До дому п-і Цегельської заходила також вдова по покійнім Маркіяні, тоді в середних літах, пристійна жінка. Вона мешкала у Львові. Її син, Володимир, помер у молодім віці.

Душею цілого кружка була п-і Сметаніва, вдова по священнику, рідна Маркіянова сестра. Вона захочувала молодь іти слідами Маркіяна і берегти його ідеалів. На сходини кружка приходила вона дуже часто і завжди промовляла. Нераз запрошувала вона студентів до себе на сходини. Вона виховала у Львові двох синів рідного брата Маркіяна. Оба вони вступили до австрійського війська і дослужились там високих ранг. На своїх становищах не забули за рідну мову і до всіх воjakів Українців нею говорили.

О. Михайло Цегельський, парох Камінки Струмилової, перший підніс думку у 90-их роках минулого століття, щоби тлінні останки покійного Маркіяна Шашкевича перевести з Новосілок до Львова і гідно поховати. О. Михайло був тоді основником і головою першої філії Просвіти, яку він заложив у Камінці Струмилової. На засіданні тоїж

філії піддав о. Михайло ту думку про перенесення тіла Маркіяна до Львова. Завязався комітет, а урядженням свята занявся о. Данило Танячкевич. Тіло Покійника віднайшли у Новосілках. А нелегко було його віднайти, бо у Новосілках поховано багато священників, а на могилі Маркіяна не було пам'ятника. Жив тоді у Новосілках ще один старенький чоловік, що був свідком Маркіянових похоронів. Він вказав на гріб Маркіяна і додав: "Якщоби я змилився, то пізнаєте Покійника по чаші з воску, яку він держить в руках".

Відкрили гріб. Отворили домовину і найшли воскову чашу. Не було сумніву отже, що було це тіло покійного Маркіяна. Вложили його в нову величаву домовину, запрягли три пари здорових, сірих волів, прикрасили віз і процесійним походом подались до Задвіря, а звідти окремим поїздом у супроводі маси народу приїхали на Підзамче, у Львові. По дорозі прилучувались делегації із численних громад.

У Львові похороном занявся комітет під проводом проф. Шухевича. Ввесь Львів і околиця вийшли на вулиці міста. Такого походу у Львові ще ніхто до того часу не бачив. На високому, умаєному возі спочивав Маркіян. Його окружали студенти і вся свідома тоді Україна. Віз тягнуло шість волів, а коло кожного вола ішов один погонич у вишивках і білих полотнянках. Священники читали по дорозі св. Євангелії.

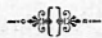
В році 1911-ім відбулись у Галичині величаві обходи в пам'ять столітних уродин Маркіяна. Того самого року на весні я поїхав до Америки.

Боже Провидіння дозволило мені дожити 81-ого року життя, і в цьому році, 1943-ім маю я щастя належати до Комітету 100-літніх роковин смерті Маркіяна Шашкевича.

Літа минають, люди міняються, але ідея невмируща, вона росте і розвивається. Ще так недавно був тільки один-одинокий Маркіян, а потім "Руська Трійця", що остаточно провалилась, бо не всі члени тої трійці задержали ідеали Маркіяна чистими і неоскверненими. Ще за моєї пам'яті важко було добачити слабенькі вогники українського духа в столиці — городі князя Льва. А нині, нині сорок-пять мільйонів свідомих Українців, якими заволоділи ідеї великого Маркіяна.

Розбрились Українці по цілому світі й у всі землі принесли з собою також печатку духа Маркіяна. І так цього року в неділю, третього жовтня, уся американська імміграція святкує величаво столітні роковини смерті Пробудителя Галицької України, у найбільшому городі світа, в 10-мільйоновому місті Нью Йорку.

Минають літа, міняються люди, а ідея росте, розвивається — вона невмируща. Скінчив своє страдальне життя о. Маркіян тому 100 літ у бідному галицькому селі, але його ідеї живуть і житимуть в душах мільйонів тепер живущих і грядучих поколінь вірних синів і доньок Маркіянової Землі і Маркіянового Народу.

Wasył L.

П'ятьдесят Літ Тому

Був це жовтневий день, соняшний і гарний. Місто Львів майже подвоїлося на той час від напливу народу. Всі школи й гімназії були позамикані. Всі ученики мали взяти участь в похороні, чи радше в переносі тлінних останків Пробудителя Галицької України.

Як ученик семої кляси Академічної гімназії був я вибраний до комітету наглядання порядку на вулицях, куди мав проходити жалібний похід. Чувся я щасливий, що призначено мене на Жовківську вулицю біля залізничної стації Підзамче. На цю стацію мала прибути домовина о. Маркіяна тернопільським поїздом.

На вулицях натовп людей, всякі голоси, різнородні мови. Всюди святочний настрій, у кожного голосі відчувається пошану, чи то Жид, чи Поляк, а в неодного нашого патріота сльози радості в очах.

Нараз усе затихло, всіх потряс грімкий, милозвучний спів хору п'ятнадцяти нашої Богословської семінарії.

Комітетові в жалібних строях вивели зі стації домовину, покриту українським прапором, а довкола обставлену, наче цвітистим вінком, депутатами різних повітів у своїх прекрасних відсвітних строях. До-

мовину вложили на ридван, запряжений у рідку сивих, круторогих волів. Правдивий старословянський похорон, що у Львові був небувальщиною. Усюди повівали пестрі стяжки й бинди, та не сино-жовті, а червоно-сині. Всі розуміли, що це був колор Галицької України, якої Батьком був Покійний поет.

Заграли сурми і весь Львів стрепенувся. Львів, що не знав ще тоді ворожого шовінізму, як теж невідомі були свої слабодухи. Не чути було дрожання заячих серць. Загальний ентузіазм оволодів усіма, кожного потягав за собою той високий чорний ридван, вкритий дорогими килимами і національним прапором, що так поволі котився вулицями княжого міста Льва, як поволі, задумчиво й поважно ступали круторогі. Всякий вуличний рух завмер, тільки Жовківською, Краківською і іншими вулицями в дорозі до Личаківського цвинтаря плила поволі широка ріка відкритих голів. Люди забули за всі свої щоденні справи й клопоти. Наче прикуті до того високого ридвана йшли за ним з одинокою свідомістю: оце супроводять вони не славного богача, не якого там "генія"-атеїста, чи якого винахідника, а бідного священика, побожного християнина, щирого рідного поета.

Над усіма гомоніли жалібні піс-

ні могутних хорів, звуки орхестр і банд, що освячували воздух, електризували напняті людські серця.

Важко в словах передати почування свідків цієї жалібної а разом і такої радісної маніфестації. Цеж був похорон тлінних останків, 50 літ тому помершого бідного священика, а разом і тріумфальна побіда великого Духа Пробудителя Галицької України в її столиці — в городі князя Льва!...

Вже було добре сполудня, як похід дійшов на Личаківський цвинтар.

У красній зелені дерев, позолоче-

ній жовтневою порою, між могилами учеників і наслідників Галицького Соловія, чекала на домовину о. Маркіяна глибока яма.

Почалася панахида, а по панахиді надгробні промови визначних представників тодішнього громадянства. Кількатисячна маса народу прислухувалася у мертвій тишині, тільки то тут то там чути було придушений плач. Наче чулось, як хтось давив гіркі сльози, хоч очі всіх ясніли радістю. І всі відчували, що Дух безсмертного Маркіяна гостив у їх серцях і потішав...

Українець.

о. Стефан Гриньох

Слідами Безсмертного Маркіяна

Отець ся один учителя питає,
“Яким би світом синок щастя мав?”
Цей му відповів: “Навчи Бога зна-
ти, —

Навчи го хорошо читати, писати,
Вмісто іміння дай му розум ясний,
Тоді твій синок по віки буде щас-
ний”.

Ось слова Маркіяна Шашкевича.
Які вони простенькі, а які правдиві!
Правдиві вони були за його життя,
правдиві вони є й нині в сто літ по
його смерті. Правдиві там, де він їх
складав — мережав, правдиві й тут,
де столітною річничою згадуєм його
пам'ять. В них криється правдива
наука для кожного батька.

Щастя кожний своїм дітям бажає
— шукає, та не коюний його їм дає,
не кожний їм знаходить. А не дає
і не дасть його ніколи нікому, не
знайде його ніде той, що не навчить
своїх дітей Бога знати, не дасть їм
правдивого знання, основаного на
вічних правдах св. віри. Історія
людства вчить нас про це. Її свід-
ком був М. Шашкевич і тому він ра-
дить батькам, кажучи: “Навчи Бо-
га знати... дай му розум ясний, —
тоді твій синок по вік буде щасний”.
Дбай про рідну школу, про кате-
хизм і релігійне виховання своїх ді-
тей і хорони їх від злого товарис-

тва! — Ось здорова засада чесного
й свідомого Українця по слідам М.
Шашкевича, ось дорога до щастя.

Ця рідна школа, рідне виховання
є в нас. Подбав про це наш Преосвя-
щений Владика Кир Константин, о-
пікується нею тепер і Преосвяще-
ний Кир Амвроз, а наші священ-
ки й увесь свідомий нарід піддер-
жують її, жертвують на неї.

В нас свої нищі й найвищі науко-
ві інституції: парохіяльні школи,
гайскул і каледж в Стемфорді та
духовний семінар у Вашингтоні.

Вже почався в цих наукових заве-
деннях новий шкільний рік, поча-
лась праця учителів над убагород-
ненням молодечих душ, сталенням
їх характерів, тут будуть уділяти
доброго знання в свідомости, що
“my mind to me is a kingdom.”

А понад усе Христос просить: “Дозвольте дітям прийти до мене... — Прийдіть діти, страху Божого научу вас...” — Що більше, Спаситель неодного кличе: Ходи за мною! — будь моїм учеником, священиком, повіреником моїх св. Тайн, сівачем дочасного й вічного щастя для всіх, а в першій мірі для свого рідного народу, сіллю землі.

Чи цього року буде багато нашої молоді в нашій рідній школі, чи буде багато таких, що послухають заохоти наших Владик, своїх священиків, вслухаються в душевний голос Спасителя й іскру св. покликання не здушуть а противно роздмухають її, щоб многі друзями самого Бога назвалися, а добродіями нашого народу й людства, сталися світлом для світа? Кілько таких, що покажуть дорогу і дадуть спромогу дітям своїм до щастя, яке вони колись понесуть в світ своїм братам? Чи буде їх много?

Ось питання! — а відповідь в найбільшій мірі залежатиме від вас, добрі батьки й матері. Це залежатиме від того, чи ви даєте спромогу своїм дітям учитися в своїй рідній українсько-католицькій школі. Чи вкажете їм дорогу до щастя? Чи поклик М. Шашкевича в його століття смерти відозветься в вас не словом, а рішучим ділом?

Відповідajte! — Тату, Мамо! Ви

частя бажаєте своїм дітям, бо ви любите їх; ви дбаєте про їх іміння, фінансове забезпечення. Добре, Та чи воно, те іміння, вистарчить до справжнього щастя ваших дітей, — О, ні! Не вистарчить, бо воно нині є, а завтра нема; те іміння хитке, змінчиве.

Тож подбайте про добре виховання ваших дітей в своїй рідній школі! Дайте їм здорове знання, ґрунтоване на твердому, гранітному фундаменті Христової науки. Злодій його не вкраде, криза не знищить, ані воєнна хуртовина, а хоч і буря серед бурхливого моря життя прийде — не захитає вона їх, бо Христос подасть їм свою помічну руку і в їх умі й серцю скаже: “Успокойтеся, це я, не бійтеся!” І настане тишина.

Родихі! Чи відмовите щастя своїм дітям, чи не схочете, щоби вони стали для вас потіхою на старші літа, а коли Господь покличе вас з цього світа, молились за ваші душі, св. Жертву за вас приносили?

Не відкажіться, батьки! Запишіть ще нині ваших дітей в свою рідну школу, свій Гай Скул, Каледж, Семінар, а тоді 100-літній ювілей нашого пробудителя М. Шашкевича стане здійсненням його горячих бажань, його віщих слів, а весною щастя вашого і ваших дітей.

Wasył Lesiuk

Markian Shashkevich

HERALD OF WESTERN UKRAINE'S AWAKENING

By Mr. Stephen Shumeyko of Jersey City, N. J.

One of the primary objects of organized Ukrainian American life is to cultivate those elements of the Ukrainian cultural heritage which lead themselves to the American scene and which help to enrich American culture. Such elements are abundant in the beautiful Ukrainian church music, folk songs, folk dances, and in various colorful customs, such as the Ukrainian manner of celebrating Christmas and Easter. Such elements are also found in abundance in Ukrainian literature.

A mirror of their turbulent national life, the literature of the Ukrainian people truly reflects all their trials and tribulations, as well as their thoughts, strivings, and aspirations. In it can be found a clear picture of Ukrainian historical traditions, beginning with the first period of Ukrainian national independence — the Ukrainian Kingdom of Kiev (Rus) of the 9-13th centuries, when Christianity was introduced into Ukraine (988); continuing

through Ukraine's subsequent decline as a result of the unceasing invasions of Asiatic hordes, especially the Tartars and Turks, and also as a result of her occupation by Poland; then continuing through the second period of Ukrainian national independence (middle of 17th century), that of the Ukrainian Cossack State, created by the Cossacks, famous as guardians of Ukrainian religious and national freedom and as Europe's bulwark against the constant Asiatic horde invasions; then through a decline more tragic than the first, followed by the complete subjugation of Ukraine by Russia and Poland, especially the former, accompanied by oppression and denationalization; then through the third period of Ukrainian national independence, that of the Ukrainian National Republic, whose reliance upon Woodrow Wilson's famed "national self-determination" principle and whose valiant fight at the close of the

World War I proved futile against the massed might of its enemies and the adverse decisions of the peace treaties; and finally concluding in the present period when faced by a common enemy, the Nazi hordes, the Ukrainians are fighting shoulder to shoulder with their former oppressors in order to secure peace, freedom and democracy for all peoples — including themselves and their posterity.

This whole saga of the forty-five million Ukrainian people, with all its inspiring heroism, sacrifice, joys and sorrows, can be found reflected in Ukrainian literature. That is why progressive Americans of Ukrainian extraction — especially the younger generation, born and raised here — strive to become better acquainted with it; not only because of its historic significance or intellectual stimulation but also because of its inspirational qualities — qualities which are especially needed today, when America is engaged in a titanic struggle and when her sons and daughters, of both native and foreign stock must summon all their strength and resources to beat down the powers of evil and darkness and bring victory to American arms and cause.

In thus striving to become better acquainted with the Ukrainian literary heritage, the Ukrainian Americans observe annually with fitting ceremonies the anniversaries of the great men and women who helped to create it, such as Taras Shevchenko (1814-1861), the immortal Bard of Ukraine, also its prophet, patriot and martyr.

Shashkevich's Service

This year they are observing the centenary of the death of a man who though not endowed with the God-given talent of Shevchenko, managed nevertheless to perform an invaluable service to it, particularly to its western branch, that of Western Ukraine.

That man was Markian Shashkevich, the young priest who in the brief span of his life (November 6, 1811—June 7, 1843), and in the face of powerful opposition of the reactionary elements of his day, managed to revolutionize Western (Galician) Ukrainian literature and set it on its present course by introducing and popularizing as its medium of expression the Ukrainian language spoken then only by the common masses of people but ignored and scorned by the intelligentsia, which favored the then fashionable but hodge-podgish and cumbersome combination of Church Slavonic and Polish-Ukrainian.

In thus giving Western literature its true and natural means of expression, young Shashkevich gave it the power and the beauty hardly possible up to then. At the same time he helped to reawaken Western Ukrainian national consciousness, which was quite dormant then as a result of centuries of oppression and denationalization of Western Ukrainians by the foreign occupants of their native land.

For this great service Shashkevich is honored and revered by his countrymen, including Americans of Ukrainian descent. That is why on the 100th anniversary of his death, various exercises are being held this year in commemoration of his life and

work. Of them the leading one is the Shashkevich Centenary Concert to be held at the Town Hall in New York City on October 3 under the auspices of the St. George's Ukrainian Catholic Church of that city. It is for those who attend this concert that this brief outline of Shashkevich's life and work has been prepared. To properly appreciate Shashkevich's stature in Western Ukrainian literature, however, some idea of Western Ukrainian life itself is necessary.

Polish-Austrian Domination of Ukrainians

From the time of the joint Polish-Lithuanian rule of Ukraine, when the Poles had seized the Ukrainian province of Galicia (14th century) and annexed it to their kingdom, Galicia had been under direct Polish rule until the first partition of Poland, which took place in 1772.

In taking over its portion of Poland — Russia taking the other — Austria united the Ukrainian territory of Galicia which under Polish rule was often called "Red Ruthenia" and part of the Ukrainian Podolia with the Polish principalities of Zator and Oswiecim (Auschwitz), and later with the Grand Duchy of Krakow, and formed them into the province of Galicia. The establishment of this common administration, however, was of no profit to the Western Ukrainians, who already in 1772 had no nobility of their own — for it had become Polonized — but consisted of illiterate peasant serfs and of poor and far from numerous bourgeoisie and clergy. The latter spoke Ukrainian only with the peas-

ants, and not very often at that, using Polish among themselves. For that matter the clergy at that time had no special education or culture of their own.

To make matters worse for the Ukrainians, the Polish nobility — the so-called szlachta — aroused the suspicions of the Austrian government against the Ukrainian population, on the ground that it had treasonable sympathies for Russia; treating the Roman Catholic faith as the emblem of Polish nationality and Greek Catholicism as the emblem of Ukrainian nationality, the Polish nobility persuaded Austria that it was better to promote the former at the expense of the latter.

Sheptitsky Champions Ukrainians

But the Greek Catholic Metropolitan at that time, Leo Sheptitsky (1749-1779), tried to persuade the Austrian government that the Ruthenes — as the Western Ukrainians were then called — were a people different from the Russians and Poles and were entitled to equal rights; all the more so as their political importance for Austria was great and she might hope one day to unite all Ruthene countries under the sway.

Thanks to the efforts of Metropolitan Sheptitsky, the candidates for the Greek Catholic priesthood were able to study in the Viennese theological seminary known as the "Barbareum" and in 1783 the Emperor Joseph II founded a Greek Catholic Seminary in L'viv. At the University of L'viv (founded in 1784), lectures in Ukrainian were introduced in 1787-1809 in

the theological and philosophical institute, the so-called "Studium Ruthenum." Though the language of instruction was not the pure language spoken by the people, but a mixture of old Church-Slavonic (Old Bulgarian) and the Ukrainian vernacular, yet these lectures served to awaken the Ukrainian national spirit among the Greek Catholic clergy, who till then had been accustomed to hear and employ Polish only. Those clergy who studied in Vienna in their turn had opportunities of making the acquaintance of students of other Slavonic nations and their national aspirations, and this contact did not fail to kindle their own national consciousness.

Early Parish Schools

The revived Greek Catholic Archbishopric of L'viv considered it its duty to organize elementary parish schools after 1815. But the Galician Government, dominated by the Poles, forbade the teaching of Ukrainian there, on the ground that Polish alone was the official language. The protests entered by the then Metropolitan, Michael Levitsky (1815-1858) who argued that Galicia was not a Polish country, but the territory of the old Galician-Volodimirian State and that even the Polish government had regarded Galicia as a Ukrainian country, proved successful to the extent where children now received instruction in the Ukrainian language — such as it was then — where there were only Greek Catholics. But where there were Roman Catholic pupils, even though in a minority, Polish was upheld as the language of instruction. The Ukrain-

ian population in mixed parishes might of course, support Ukrainian schools for their children at their own expense but a sharp eye was kept lest the Greek Catholic bishops should encourage their flocks to found such schools. Such was the actual favor shown by the Austrian government after 1815 to the Ukrainian national movement.

When Canon Ivan Mohilnitsky (1777-1831) attempted to found in Peremyshl a "Societas Presbyterorum Ritus Graeco-Catholici Galiciensium," for the purpose of publishing school handbooks and scientific treatises on church history, canon law, economics, hygiene, etc., he met with the prohibition of Cardinal Severola (1817). Moreover, the Governor of Galicia forbade Metropolitan Levitsky to print his pastoral letter in the old Slavonic language, advising him to write it in Polish.

Mohilnitsky's Defense of Ukrainian National Identity

This same Mohilnitsky wrote a treatise on the Ukrainian language (1829), intended to provide scientific proofs of its special position and rights; and it is of importance of explaining the national views of this first leader of eminence in Galicia. He held in this work that the Ukrainian nation, sharing the historical tradition of Kiev, is different both from Polish and Russian nation. It is interesting to note that the Poles translated this treatise into their language on several occasions, as late as 1848 ("Rozprawa O Jezyku Ruskim").

It must not be supposed, however, that the idea of a national State of

their own was strange to the Ukrainians of Galicia, though by the middle of the 19th century 500 years had passed since their loss of independence. They had, of course, lost their native aristocracy, which had turned Roman Catholic and Polish, though Mohilnitsky insisted on its Ukrainian origin, basing his arguments on the polemics of a 17 century priest named Meletius Smotrisky, and various other documents. Moreover, the Greek Catholic clergy up to the thirties of the 19th century also only used the Polish language and some of the sons of these clergy were under the influence of Polish revolutionaries, and thus were drawn into the struggle for Polish independence. But this had the inevitable effect of kindling among the Western Ukrainians also the idea of their own liberation.

Shashkevich's Early Years

In the midst of this slowly awakening national consciousness of the Galician (Western) Ukrainians there was born (1811) in the village of Pidlesya, Zolochiw district, Eastern Galicia, a man who before his brief span of life was over was destined to truly awaken this national consciousness by reviving and popularizing as a literary medium one of its chief elements, the Ukrainian language, as spoken down through the centuries by the common people but virtually ignored by the Western Ukrainian writer and intellectuals up to then who favored the fashionable but hodge-podgish combination of Church Slavonic and Polish Ukrainian.

Markian Shashkevich's father was

an impoverished village priest. He tried, however, to give his son the best education available then. After completing his primary schooling, the lad was sent to gymnasium. Already he manifested considerable interest in poetry, and wrote verses, as was the style then, in the Polish language. Upon graduating from the gymnasium he entered the previously mentioned theological seminary at Lviw. Here he did not remain long, being expelled through no fault of his own.

From thence on began his "life in the world," as he later described it, a life of hardship, privations and want.

A great reader, young Shashkevich was immediately attracted to the works reflecting the rising spirit of national consciousness among the Slavic peoples then. He read all the available literature on the origin of the Slavs, their division, development, history, traditions, culture, and the literary revival within his time. In the course of such readings he often ran across books written in his native living tongue by the Ukrainians of Eastern (Russian) Ukraine, for whom Ivan Kotlyarevsky, "the Father of Modern Ukrainian Literature," had already pointed the way of literary and national progress.

Elevation of the Common Man

The period when young Shashkevich was living was characterized by post-French Revolution tendencies. Throughout all of Europe new social values and conceptions were rising. The common man, the peasant, was beginning to come into his own at last. No longer was it the universal custom

*Продовження —
на стр. 68.*

о. Володимир Білинський

Маркіян-Воїн

Сто літ пройшло, як помер великий священник, великий поет-народолюбець о. Маркіян Шашкевич. Многими талантами обдарив Бог о. Маркіяна. Многими ділами о. Маркіян засвідчив перед Богом і українським народом, що достойно сповнив своє післанництво, що не прогайнував талантів.

Сто літ часу пройшло, та о. Маркіян і творчість його не пройшли із пам'яті українського народу. Бо як же забути, тебе Маркіяне?!

Як линимо думкою в той час, коли Ти і нарід український жили, то стаєш нам тим дорощий, тим більший, тим цінніший, тим ближчий!

Сто літ тому назад, треба пам'ятати, доля предків наших незavidною була. Злоба власть-імущих запроторила була наш нарід в найганебніщі дйби неволі, в безсоромну панщину. Ціла Україна, роздерта політично, пошматована штучними кордонами, ридала у наймах розшалілих панів. Українська мати на українській землі панам пшеницю жала й своє рідне дитя не мала часу нагодувати. Гайдуки панські поганяли нами. Український нарід був наймитом на рідній — не своїй землі. Це була ганьба, якої не дасться стерти ніким і нічим. Це було пониження людського достоїнства. Це була кривда, що кликала до неба о пімсту! Словом, це були “мраки тьмаві”, що на добре прить-

мили були Україну. Були “хлоп і поп”! Ось що остало з могутньої держави Володимира Великого, Ярослава Мудрого! Ось до чого доборолась Україна Сагайдачного, Хмельницького, Мазепи! Ось що значить крамоли кувати, а відтак у ярмо завойовника попасти!

Руїна! руїна! Великою руїною стала Україна! Деж наші “пани” були? “Сміттям варшавським, гряззю Москви” стали!

Самі “хлопи і попи” остали. Та “хлопи і попи” бідаки були. А це бідацтво було подвійне: матеріальне і духове. Матеріальне бідацтво, бо селянин не мав нічого, за виїмком хатини та клаптика землі. Таке саме і священство було. Ті так звані більше вчені були наскрізь москво-

філами, польонофілами.

Вони боялись своєї тіни. Жували хліб насущний та гнулися в “чотири погібелі”, щоб від жолоба їх не прогнали. Це був чирак народний! Отже не хто інший а “хлоп і поп” — це була Україна!

Думаю, що ті і нині творять ядро “України нет, не било і не будет” ням. Сини землі, діти церкви вратували Україну.

Отже бачимо, в якому оплаканому стані знайшлися були Українці. “України нет, не било і не будет” — “нема України” — значить, на мапі були тільки гори і ріки зазначені. Також про якісь школи, уряди, інституції не було й мови. А навіть і серед тих “мрак тьмавих”, як десь заворушився селянин від панських побоїв, то на гаку повис як бандит, розбишака, бунтар а не як речник долі України, патріот чи герой. Шо за облуда! Синів України, які важились стати в обороні своїх людських прав, тих примітивних прав, що їх дикуни мали в Африці, уважали за звичайних, кримінальних злочинців. Нажаль цього нелюдського осуду борців за правду ще і нині не жалують нам грабіжники. Ще нині борці за волю України то “збродняже”, “бандіти”, — “петлюровці”. Хоч панщини вже нема, та завойовник ще є!

Серед такого занепаду виступає в Галицькій Україні о. Маркіян Шашкевич. Стає до боротьби із неволею, панщиною, темнотою. Кидає визов катам України! А Він був священик! Він в ім'я Христа стає до боротьби за свого найнищого брата, за його душу, за його тіло.

Так! Це була правдива любов ближнього, правдива наука Хирста. Це не був вже дурний “піп”, якому жид-арендар за одобренням і порадою пана тримав ключі від церкви! Це не був слуга панський, яким хотіли його мати тодішні білі пани, подібно як тепер червоні і їхні дверники. Це був о. Маркіян, що хотів рідною мовою обучити свій нарід про Христа, про світло для світу, про дорогу і правду життя!

Це не був наймит ні Варшави ні Москви, а вільний син України. Це був о. Маркіян, що палав любовою до Бога і народу, тому рішив навчити правди український нарід, бо знав, що правда освободить його. Тому о. Маркіян хватив за духову зброю за духовий меч, та став на фронті, щоб звести бій за Бога, за віру, за нарід свій. З груди його виривається така незабутня заява: “Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш, а не возьмеш милости і віри не відреш; бо українське ми серце та й віра українська”.

Мов капелян військовий, як вождь духовий, кинувся в вир боротьби. Веде других і сам іде.

О. Маркіян воїн Христовий! Він це знає, тому як воїн сторожить свого посту, а не дримає, бо знає, що ворог тільки й того хоче.

На воїна чатує ворог. Всім Маркіян на заваді, всі чигали на нього, щоб зломити його, щоб позбутись його. Чого боялись властимуці цього бідного, малого “попа”. Вони знали, що маси селянства можна розстріляти, що лакеїв можна купити. Але не Маркіяна! Тому

тремтіли перед духовим вождом Галицької України. Лякались його живої мови, якою в церкві до свого народу проповідував, якою писав букварі для української дітвори, якою писав “Русалку Дністрову” і прочі твори, і якою звертається до своїх братів та пригадує їм, що “українська мати нас родила . . . , чомуж мова ей не мила, чом її цуратись маєм, чом чужую полюбляєм”? Короткими, ядерними поезіями будить нарід до зриву, до життя. Пригадує йому його предків, історію, вказує теперішність, тому бажає чимскорше прогнати мраки тьмаві. Він знає, що як довго нарід в темноті, без знання живої мови й історії, так даремні його труди.

О. Маркіян це не демагог, що жирує на народі, а воїн Божий і народний за правду — пробудитель Галицької Землі. Ворог скоро зорієнтувався, з ким до діла має! Побачив, що це повстає нова школа, що це не сільська дяківка, де дяк якимсь там “язичієм” тупить ум української дітвори. Ворог бачить, що о. Маркіян будує нову рідну школу, нове письменство, нову історію. Ворог бачить, що о. Маркіян пилює кайдани тьми і неволі.

Ворог бачить, що о. Маркіян це творець нової доби, нового життя у Галицькій Україні.

Ворог бачить, що мусить звести боротьбу із духовим вождом галицької України, тому шкодить йому

всіми можливими нелюдними способами. Перешкаджає йому передо всім друкувати його творчість, а не могучи зломити його духа, старається зломити його тіло. Прийшлося терпіти нужду і біду.

Але о. Маркіян був воїн, а не слуга. Воїн гине на фронті, на своїм пості! Так і згинув о. Маркіян, цей великий пророк Західної України. По 32-ох роках життя, побитий нуждою матеріальною, скінчив життя. Та смерть не припечатала його праці, його духа, його ідеї.

Перша його боротьба за рідну мову вже увінчалась успіхом. Рідна мова, народна мова здобула собі почесне місце між другими культурними мовами. Її учиться і нею говорить молода Україна. Молода Україна довершить і решту започаткованої Маркіяном праці, а цим завершенням має бути Вільна, Соборна Україна.

О. Маркіян спочиває в рідному краю, там де родився і де трудився для Бога і України. О. Маркіян це перший духовий галицький вожд народу, що будував українську державу на принципах християнських, а не на досвідах “поступовців”.

І тому чим більше літ упливати-ме від смерти цього героїчного священика, тим вища й ширша буде його слава і тим сильніший буде український нарід силою Духа Маркіяна.

Wasył Lwów

(Дуб. с. 199.)

Продовження, Періодич. Дуб. на стор.

— 68 —

62-64

to look down upon him. He was being placed on a pedestal equal to that of the learned man. More and more literary works were devoted to the defense of his natural rights. All of this was concurrent with the reawakening of the national spirit throughout all of Europe.

This growth of nationalism enveloped the Slavic peoples too. It found ardent expression among the Czechs, Poles, Croats, Russians and also among the Ukrainians of Russian Ukraine. One of its symptoms was the drawing of the writers closer to the peasants. They began to greatly interest themselves in peasant life, customs, folk songs, traditions and popular tongue.

In this revival of nationalism, as Markian sadly observed, Ukraine "was decreed to be last." Fired by youthful zeal, therefore, he resolved to devote all his efforts to the national reawakening of the Galician Ukrainians.

Shashkevich immediately perceived that for this movement to achieve any real success among the Galician Ukrainians, it was necessary for it to be based on the common people themselves, especially the peasants, who constituted the great majority of the populace; not because of their great numbers, but because only among the peasants could there be found any real Ukrainian spirit, only within the peasantry had the ancient Ukrainian historic and cultural traditions survived, and, finally, only among the peasants could there be heard the real Ukrainian tongue.

Markian's resolution in this respect was further strengthened by his read-

ings of many collections of Ukrainian folk lore, especially songs, which despite the ban upon them managed to filter into the Polish-dominated Austrian Ukraine from Russian Ukraine. In them he perceived that the Russian Ukrainian writers interested in Ukrainian revival were already placing their main hopes upon common people. Among such writers that Shashkevich read were Kotlyarevsky and Kvitka-Osnovianenko.

These writers and others also helped Shashkevich to realize that across the Austro-Russian border there lived the same Ukrainian people as in his Galicia, with the same national background, culture, traditions, joys and sorrows, and that what kept them apart were artificial barriers, erected largely by the national occupants and oppressors of Ukraine. This realization made him an active figure in bringing closer understanding between the Eastern and Western Ukrainians.

Polish-Ukrainian Relations

In his efforts along these lines: popularizing the Ukrainian vernacular as a literary medium, reviving national consciousness among his people, and striving to bring about a greater feeling of kinship between Western and Eastern Ukrainians, Shashkevich was greatly hindered not so much by the reactionary forces among his own people as by the Poles themselves. Being the dominant class in Galicia under Austria, the Poles utilized every advantage to keep the Ukrainians in subjugation, socially, economically and politically. At the same time, however, they did not hesitate to enlist Ukrain-

an aid in their own efforts to gain their national freedom, which they had lost during the partition of Poland by Russia and Austria. And thus we find that during the Polish revolt of 1830 many Ukrainian students did their utmost to have it crowned with success. That revolt, incidentally failed because it did not rest on the Polish peasantry but upon the landowners and intellectuals. Despite their services in supporting the revolt, the Ukrainians soon discovered that Polish persecution of them did not cease in the least.

Although the revolt failed, the Poles did not lose hope and began to lay preparations for another. Seeking to profit by their past mistake, they now began an intensive campaign to enlist the support of the peasants, not only the Polish but the Ukrainian as well. One interesting feature of that campaign was the Polish distribution among those Ukrainians who could read leaflets printed in the Ukrainian vernacular.

Effects of Polish Revolutionary Activities on Ukrainians

This Polish propaganda to secure Ukrainian support for their revolutionary activities had both a negative and positive side for the Ukrainians. On the one hand it served to awaken democratic and freedom-loving ideals among Ukrainians, especially their younger generation. On the other hand it tended to strengthen the Polish grip over the Ukrainians. Apparently the latter danger was not realized by some Ukrainians, for in 1834-35 there was formed in the L'viv seminary a Polish revolutionary society composed of Uk-

rainian seminarists and some clergy. The society was soon revealed to the Austrian police and many of its members had to serve long prison sentences.

The great majority of the Ukrainians, however, refused to be drawn into Polish revolutionary activities. As a result the entire Polish scheme of gaining Galician Ukrainian support for a revolt fell through. And one of those responsible for this was young Markian Shashkevich.

"The Ukrainian Trio"

From the very outset, Markian labored to instil among his people the idea that like other Slavic people they should concentrate all energies upon their own national revival. This he knew would be virtually impossible for them if they lacked a clear understanding and appreciation of their national traditions, culture and literature. Since studies in this field had long been neglected, he concentrated upon them himself, particularly upon the study of the Ukrainian common tongue and its possibilities for literary expression, as he had in mind to use it in reaching the masses of the Ukrainian people for whom the fashionable Church-Slavonic and Polish-Ukrainian jargon was non-intelligible. Of great aid to Shashkevich in these studies and other work were two of his friends, Yakiw Holovatsky and Ivan Vahylevich. So inseparable and so united in purpose were these three young men that eventually they became known as the "Ukrainian Trio."

In 1835 there appeared in print an ode commemorating the 66th birthday

of the Austrian emperor, Franz I. It was written by Shashkevich. It would have undoubtedly passed unnoticed were it not for the fact that it was the first poem to appear in Galicia written in the Ukrainian vernacular. As such it attracted a great deal of attention, and centered public curiosity upon Shashkevich.

Shashkevich's Seminary Address In Ukrainian

That curiosity was rewarded the next year by another startling event. Shashkevich had been readmitted to the L'viv seminary. In the course of his studies there the occasion arose for him to deliver an address. His audience was composed of seminarists, the board of trustees and a number of distinguished guests. Rising to his feet he startled his audience by delivering the address in the living national tongue of the common people and not in fashionable Polish or Church Slavonic. This unheard of boldness so impressed Ukrainian youth of Shashkevich's time that more and more began to use the language of their people at every possible occasion.

In the same year (1836), Shashkevich and two of his friends, Mikola Ustianovich and Julian Velechivsky, caused another furor when they began to deliver their sermons in L'viv churches in the Ukrainian national tongue. By this time it was quite evident that Shashkevich was fully determined to have his mother tongue take its rightful place in literature and fine speech.

In the same year, 1836, Markian issued a brochure, written in Polish, apparently so that it would reach those

among the Ukrainians who still refused to recognize the Ukrainian vernacular as a literary medium, entitled "Azbukа і Abecedlo," in which he condemned the introduction of Latin letters into written Ukrainian.

"Zoria"

The next task the indefatigable Shashkevich took upon himself was the writing of a book in the Ukrainian vernacular which would contain all manner of Ukrainian folk songs, poetry, prose, based on Ukrainian national life, history and culture. With the aid of his friends the book was soon ready for publication. It was entitled "Zorya" (Star). But before it could be printed it first had to be admitted to the censor. This was done. Eagerly Markian awaited its return. Then a rather ironic thing happened. The censor rejected the book and largely because of the opposition to it not so much of the Poles or Austrians but of some Ukrainians themselves, especially Msgr. Benedict Levitsky, steeped in hoary conservatism the latter was displeased to see the "peasant's language" as he called it, being used for a literary purpose.

Markian's friends lost hope, but not Markian himself. "If it is impossible to print a Ukrainian book in L'viv," he said, "then I shall have it printed in Vienna, and if it is banned there, too, then there still remains Hungary."

"Rusalkа Dniestrova"

And so it happened. The book was revised and supplemented and in 1837 it was published in Hungary, bearing

this time a new title "Rusalka Dniestrova" (The Dniester Fairy). The appearance of this book or almanac is significant in that it is the first to be Western Ukrainian book to appear in the living Ukrainian tongue.

Yet "Rusalka Dniestrova" had a most difficult time before it reached the Western Ukrainians. As soon as it was printed, about 100 copies of it were sent to Vienna while the remaining 900 were shipped to Galicia. Upon their arrival there, they were immediately confiscated by the L'viv censor and it was not until 1848 that they were allowed to see the light of day. Markian and his friends were placed under police surveillance, under suspicion of Ukrainian revolutionary activity. His clerical superiors immediately instituted an investigation of him. When questioned by them he simply declared that "I tried to write in the Ukrainian tongue, for it is my mother tongue."

The Persecution of Shashkevich

And thus for striving to write a book for the Ukrainian people of Galicia in their own native tongue, Markian Shashkevich became a victim of unrelenting persecution, both from the Polish-dominated police and from certain reactionary elements among the Ukrainian church authorities. The latter shunted him from one impoverished parish to another, refusing to give him a chance to make any sort of a living. The government refused to

give him the pension usually allotted to the clergy.

Despite all this persecution Shashkevich did not abandon his ideals or his work. He kept on writing in the Ukrainian living tongue. He translated, for example, whole sections of the Evangelium and psalms into Ukrainian, so that they would be comprehensible to the people. He wrote unusually fine sermons, and for children fables and a reader. Though poverty-stricken, he never failed to help the needy with whatever he had; and although ill, his presence and his words never failed to inspire those who came in contact with him.

His Premature Death

The bludgeonings of persecution finally downed Shashkevich. At the age of 33 he died from want and misery. Had he been permitted to live under normal conditions, had he not been persecuted so much, then there is no telling what this reawakener of Western Ukrainian literature and life would have accomplished for his people and their country. Yet what he did within the very brief span of his life was enough to place him in the foremost ranks of Ukrainian patriots, martyrs and writers. Today, a century later, in the words of an American scholar, Dr. Arthur Coleman of Columbia University, "Shashkevich's memory is still green and his life and works are remembered with an almost personal poignancy."

Wasył Lesiwo

Rev. Nestor Fecica, OSBM.

Life And Times Of Father Markian Shashkevich

Ukrainian literature flourished in the Eleventh Century. Due to political trends, however, and due to the fact that Ukraine was surrounded by hostile tribes and nations who waged incessant war against her, the Ukrainian literature and the language itself all but disappeared.

This state of affairs went on until the last century when God in His Providence sent the modern Apostle of Ukrainian literature in the person of Father Markian Shashkevich who was to illuminate, reawaken, consolidate and unify the Ukrainian people through their literature. By this revival of the beautiful Ukrainian tongue Father Markian also unified the Ukrainians as a nation.

It is the one hundredth anniversary of the death of this patriot-priest, poet and educator which the Ukrainian people throughout the world are most fittingly revering this year of Our Lord, 1943.

Father Markian Shashkevich was born November 6, 1811 in the village of Pidlisia, County of Zolochiw, in the Archdiocese of Lwiw, Galicia. It is sad indeed that at this writing, at this great Anniversary of the rebirth of a great people, all their beloved, sacred land is again in great turmoil, but,

please God, the Ukrainian people will emerge out of the ashes like a Phoenix, triumphant, victorious and spiritually and physically united more than ever. And who knows but that there are others ever ready even now in suffering who will arise as other Markians Shashkevich to take his place, to lead their people: to this end we pray incessantly.

Father Markian came from a priestly family. His father, the Rev. Semen Shashkevich was pastor of the parish church at Kniazhiw, while his maternal grandfather was the Rev. Roman Audykovsky, another saintly priest who influenced, encouraged and fostered the vocation of his young grandson.

Young Markian finished his preliminary schooling in his home town. His high school education was attain-

ed at Lviw and Berezhany where his political talent began to manifest itself.

In 1830 he began the study of philosophy. It was in this period of life that Father Markian became so well versed in Latin and came under the influence of German and Polish literature of the time. Having read such Slavonic writers as Dubrowsky, Shafaryk and Karadzich, he followed very closely the entire Slavonic literary movement. He studied the efforts of the Czechs and Serbs in their new reawakened national lives. All this brought home to sensitive young philosopher the sad plight of his own people. He saw that the Ukrainian people were despised by their neighbors, they were in serfdom and their language was held in contempt as a "vulgar" tongue.

The intellectuals with the possible exception of the clergy were practically non-existent. But truly great men are not disheartened by such sad events. On the contrary, if they have that spark of the Apostolate in them, they are spurred on.

Accordingly, Father Markian then and there began to gather the folk-songs of his people. He studied and learned the customs of his fellow Ukrainians and the background and the rites of the one True Church. He began to search old manuscripts, legends and folklore. In his poetical heart he wrote concerning the Ukrainian language: "Why should not this language be pleasant to me? Why should I be ashamed of it? Why should I love an-

other language more?" With these pertinent questions he truly began the re-birth of the Ukrainian language.

As a first step to this end, he with other classmates Jacobus Holowatsky and Ivan Vahylevich, founded a group and called it "Ruska Treetyza" — Ruthenian Trinity.

Father Markian subsequently finished his philosophy and began his theology in 1833 which course he finished in 1838 and was duly ordained to the priesthood. He was immediately appointed administrator of a church near his birthplace. Soon after he became a pastor. His pastoral life was successful. He became a great and popular preacher and teacher. His people liked him and followed his spirit.

The great and saintly priest's life was not a happy one, however. Like a saint he suffered, was misunderstood and maltreated. His student days were a trial. At one time he left school and if it was not for his good grandfather he might not have finished his studies, might never have been a priest.

He suffered physically also. He was never in very good health and towards the close of his very young life, he lost his sight and his hearing. He gave his soul to his Creator and entered Heaven when he was only 32 years old; this great date which we celebrate is June 7th, 1843. Long live the memory of Father Markian Shashkevich and may his example and life, his great apostolate inspire others to serve their race, their language and culture and customs and literature.

Rev. Marianus Horishny, OSBM

A Word To Our Youth

One hundred years ago a great Ukrainian Catholic priest and poet passed into eternity. His name is Fr. Markian Shashkevich.

What Taras Shevchenko did for Eastern Ukraine, Fr. Markian Shashkevich did for Western Ukraine a few years before. He re-awakened our people to a consciousness of their distinct nationality. He accomplished this chiefly by his unceasing efforts in the field of literature and history, and by introducing in the Ukrainian churches the Ukrainian language as it was then and is still spoken by the common people.

Strange as it may seem to us of American birth, our intellectuals of Galicia, at that time a province of Austro-Hungary, were almost denationalized. The so-called upper class of the people talked at home and in public in any language but their own. They were ashamed to speak their own beautiful language, because it was used by the poor and illiterate. Because of the poverty and illiteracy of the underprivileged, these people, the so-called intellectuals, labored under an inferiority complex and therefore sought their fortunes among people of foreign and even of hostile tendencies to the Ukrainians.

The thought never occurred to them that they could do something to better the sad state of their less fortunate brothers. They lacked the stamina and backbone of such men of character as was, for example, Moses, the great Hebrew leader. Although Moses was the adopted son of Pharaoh's daughter, he nevertheless loved his own people, despite the fact that they were despised and treated as slaves. His love for his people caused him to flee into exile, because with one blow he killed outright an Egyptian who was torturing a Jew. Similarly, the Great Apostle of the Gentiles, St. Paul preferred his own people, he first preached to the Jews and failing in this, he turned to the Gentiles.

As a man of character Father Markian Shashkevich could not abandon his people because of their forced low

social standing. His love for his people drove him on to feverish work to unearth Ukrainian culture and to show to the world the high literary value of its language as it was spoken in the vernacular. This was not easy for him. He had to drink the bitter chalice of opposition and derisive taunts of those who should have known better. Having the sensitive heart of a poet he felt this keenly, but nevertheless, he continued his noble, unselfish and self-sacrificing work, which was cut short by an untimely death at the age of thirty-two.

It is only natural that our Americans of Ukrainian descent should not help but admire the pluck and courage, the undaunted hard work of this young priest, who became in a certain sense a martyr for his people. That is why we are honoring this great son of Ukrainian soil, honoring his deep love and devotion to his nation when it needed love, devotion, sympathy and understanding most. But it is not enough to admire and honor, by words alone.

We must follow his noble example. It is our duty. Our self-respect demands this of us. We cannot be considered cultured men and women of character if we lack such a primitive trait as that of loving and protecting our own kind.

No one can trust nor love nor admire a man who is ashamed of his mother's race; who becomes a renegade and abandons his people, especially when he is needed most; he can expect only contempt from both friend and foe. That is why the late Lord Tweedsmuir, Lord-Governor of Canada, told

the Ukrainians: "You cannot become good Canadians unless you become good Ukrainians." Cardinal Hayes once said: "I am the better American because I am an Irishman; I am the better Irishman because I am an American." We cannot become good Americans, who deserve the respect of other nationalities, if we lower ourselves by turning our backs on our own people, on our own rich culture, in short — deny our own, because he who does not respect the name and culture of his forebearers will not respect the name and culture of his adopted nationality.

Our fathers and mothers came to this country with nothing but their ten fingers and faith in God. They have contributed much to the general welfare of this, their new country. If we forget them and drift away from the nation from which we sprang, we will lose face and our own self respect.

In this one hundredth anniversary of the death of Fr. Markian Shashkevich it is our duty to pledge ourselves to the cause of perpetuating the memory of our forbearers, their culture and high ideals, their faith in God, their love for their own kind, to better become real Americans.

Just how can we make our pledge a practical reality?

For one thing, we should try to master our own language by learning to read, write and speak it. In an article to the "Columbia University Spectator" Dr. Nicholas Murray Butler points out that correctness and precision in the use of the mother tongue is the first of five characteristics essential to an educated man. Nor

is this very difficult considering the fact that most of us have already mastered that which is most difficult in learning the language, namely, we can understand it fairly well. Those of you who have studied a foreign language for several years and know how to read and write it tolerably well know how difficult it is to understand someone who speaks it fluently.

A child can learn a letter a day in any language. From there on, for us it is mostly a matter of practice and building up a vocabulary systematically. Can you imagine a pastime, a hobby more fascinating and more profitable than learning your own native language? If we can devote years in school learning a language that will most likely be of little or no use to us in later life, why not devote at least ten minutes a day to the learning of our own language. That is the secret — a little every day. And there is so much keen satisfaction when one is able to write back home to one's parents in the Ukrainian language. Ask the boys in the Armed Services whether this is not so.

Although we do not know the exact state of the world in the future, nevertheless it is certain that those American citizens who will know the greatest number of languages will have the choicest positions. For no matter what we think or say, the Slavic world will play an important part in international relationships. And America foreseeing this is sending many of our Ukr. youth to Colleges and Universities to study their own native language, history and culture.

Another practical way of showing

our loyalty and gratitude to our forefathers and living up to the lofty ideals of Father Markian is the support of our Church and school, high-schools, our college at Stamford and our Seminary and Museum, and our press. We Americans of Ukrainian descent are very fortunate that God has blessed us with a Bishop, who has the foresight to see the great importance of these institutions for us here in America. With dynamic enthusiasm he has achieved his pet ambition — Ukrainian educational institutions and press. This he has done purely out of a great love for the welfare of the American youth of Ukrainian descent. For he realized that nowhere can we expect better treatment and more wholehearted attention than in our own schools; nowhere can our people expect more fair-minded and frank treatment of their own affairs than in their own press.

The preservation and multiplication of these cultural citadels are insured now that our Archpastor has a faithful and enthusiastic co-worker in the pleasing person of His Excellency Bishop Ambrose.

Their Holiness the Popes have done much for us Ukrainians. For example, Pope Pius XI out of his own funds has built for us a Seminary in Rome for five million liras. The American Catholic press in nearly every issue has something to say for our support and praise. American radio broadcasting systems feature our Church songs and speakers on nation-wide hookups.

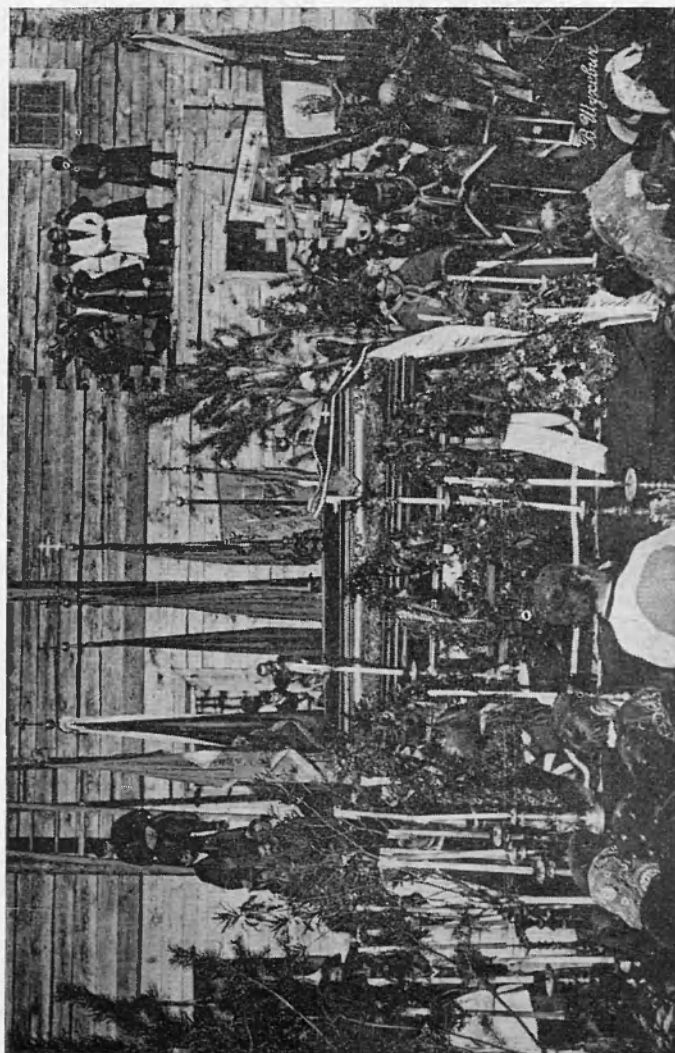
Surely we cannot passively sit back in stagnant inaction, or still worse, abandon our own people and refuse to

help and support those, who are supported by those not of our nationality.

We as men and women of character must preserve at least that primitive

trait of all nations — the love and support of our own kind.

Long live the ideals of Father Markian Shashkevich!

Панахида в Новосілках над домовиною М. Шашкевича в р. 1893

Wasył Leciś

Пам'ятник Маркіяна у Львові

Часть IV.

Твори Маркіяна Шашкевича *

I. Первотвори

ПЕРЕДСЛІВЕ (до Русалки Дністрової)

Судило нам ся послїдним бути. Бо коли другі Славяне вершка ся дохаплюют і если не вже, то небавком побратают ся з повним ясним сонцем, нам на долині в густій студеній мраці гібїти. Мали і ми наших півцїв і наших учителїв, але найшли тучі і бурі, тамті занїмили, а народови і словесности на довго ся здрїмало; однакож язик і хороша душа руска була серед Славянщини, як чиста слеза дївоча в долони серафима.

Зволила добра доля появи́ти ся і у нас збіркам народних наших пісень і іншим хорошим і ціловаж-

ним ділам; є то нам як заране по довгих тьмавих ночах, як радість на лицї нещасного, коли лучша надїя перемчит скрізь серце его; суть то здорові повносильні рістки, о которих нам цілою душею дбати, огривати, плекати і зрощати, доки під крилом часу і добрих владнувателїв хорошою і кріпкою засияють величиєю.

Не жури ся, Русалочко з-над Дністра, що не прибрана, в нарядї, який від природи і простодушного і добросердного народа твогого приймила-сь, стаєш перед твоїми сестрицями. Они добрі, вибачат ти, приймут тя і прикрасят.

1. ЗГАДКА

Заспїваю що минуло,
Передвіцкїй згану час,
Як весело колись було,
Як то сумно нинї в нас!

Святовида лица ясні
За Лабою Славян чтив,
Купайловий танок красний
Царинами вітром сплїв.

Гай ся на честь гарной Лади
Піньом дївиць розглядав,
Мир в подяці для Коляди
Веселячись снопи клав.

Над ярою Волтавою
Суд Любушин мир давав,
Над Дніпром славогицею
Так Ярослав ся вслачляв.

Wasyl Lesia

* Увесь цей розділ (із приписками до нього) — це новий передрук Шашкевичевих творів із видання: "Твори М. Шашкевича, Я. Гомолацького, Н. Устияновича, А. Могильницького", Київ, 1906. — с. 9 — 64. (М. Шиф.)

По-за білими водами
Білий гніздо орел вив,
А рускими сторонами
Звін вічовий гомотів.

Новгорода сила й слава
Сьвітом цілим зголосла,
Киева золота глава
Під небеса ся звела.

Слави дочка величана
На сьвіт цілий сияла,
Піснь Люмира, піснь Бояна
Голоснійше їй гула.

Нині думка йде сумненько,
Темним лісом гомонит,
За Дунай, за Дніпр туженько
Згадка журна лиш летит.

По-над Дністра берег крутий
Гамор галич розлягат,
Там сум душу хапле лютий,
В безвість гадка пропадат.

Городища де бували,
Днесь могили ся звели;

Богів храми де стояли,
Грехіт мохи поросли.

По-за води, по-за тихі
З Славов гаразд пробував,
Загудівши вихор лихий
І сліди їх позмітав.

Красна Ретра з Арконою
Пилом вічним припали,
Діти вірні з матер'юю
Десь в безвістьох ізчезли...

Де ворони ся злітають,
Колись славний стояв тин;
Тяжкі мраки днесь лягають,
Як на ногах Татарин.

Щастє, гаразд з-під могили
Гомоном лиш залітат;
Як Славяне колись жили,
Журна думка лиш згадат,

І з Русина щирою груди
В побратимий летит край,
Побратимі де суть люди,
По-за Волгу, за Дунай.

2. БОЛЕСЛАВ КРИВОУСТИЙ ПІД ГАЛИЧЕМ

(В літо 1139)

Не згасайте, ясні зорі,
Не вій, вітре, з низ Дністра,
Не темнітьесь, красні звори:
Днесь, Галиче, честь твоя!

Гей, хто Русин, підлітайте
Соколами на врага,
Жваво в танец, заспівайте
Піснь веселу: гурра-га!

Побари ся, облак тьмистий,
Ще годинку, ще постій:
Тобі прийде розповісти
Славний руский з Ляхом бій.

Від Бескида аж до моря
Піснь весела загула,
Від запада аж до зоря
Чути голос: гурра-га!

По-край Дністра, край бистрого
Ясний сокіл там жене,
Ярополка київського
Скоропадний кінь несе.

Гей, хто Русин, за ратище,
В кріпкі руки меч ясний,
Шпарка стріла най засвище:
Гордий Ляше, день не твій!

Не оден ти город красний
 Лютим мечем розметав,
 Руки не оден нещасний
 По родині заломав.

Нині счезла пуста слава,
 Скверний розірвавсь вінец,
 Сорокосьма крвава справа
 Гидкий дала ти конец.

Бач, Болеслав гордовитий
 Поклоном низеньким пав,
 Враг, напастник самовитий
 На чужім кони втікав.

Радість, радість, Галичане!
 Не загостит більше враг;
 Греми, Дністре, шуми, Сяне:
 Не прискаче вовком Лях!

3. ПОГОНЯ

(Після народної казки)

Чи то сокіл пташку жене?
 Чи то буря хмару несе?
 Чи люта джума летит?
 Ні, то козак конем садит!

“Гуляй, вороненький, гуляй,
 Врага постигай!
 Відобемо дівчиноньку,
 Пана твого сестроньку.

Як прилетиш, поздоровит
 І поплеще і промовит,
 Погодує тя рукою,
 Рученькою біленькою,
 І напоїт тя водою,
 Водонькою студеною.

Гуляй, гуляй на всі сили!
 Чрез болота, чрез могили,
 Чрез дуброви, через луки!
 Потанцюєм з Татариним!
 Не нагріюсь вражим сином,
 Як попаду в мої руки!
 Скоро блисну му шаблею,
 Розільєт-ся біс мазею!”

На ту правду забожив ся...
 А зогнувши ся дугою,
 До коника приложився,
 Шпарков полетів стрілою.

Ані его не спиняє

Рів ані могила,
 Вітром їх перелітає,
 Якби мара го носила.

Куда гониш, бісноватий!
 Сьвіт вже смерком почорнів,
 Сумненько пугач заплів,
 Ні там людей, ні там хати!

Блуд ту свище, туман грає,
 В густі ліси заведе;
 Козак на се не зважає,
 Гомонит си тай жене.
 Станув, к землі припадає,
 Послухати, де дуднит,
 Знов на верх ся вихопляє,
 Бистрим соколом летит.
 І счез стрілов в густій мраці,
 Дудонь замовчає;
 Може ліг вже в байраці
 Тай вовк доїдає.

Де-сь поїхав, ти козаче?
 Темно, тихо і страшненько,
 Часом лиш ворон закряче,
 Закряче сумненько.

*

Чи то вірли крильми бють ся?
 Чи зірки сияють?
 Ні, то козак з врагом трут ся,
 Мечами блискають.

Та вже Татар утомив ся,
Ж землі сильно вдарен пав...
Ще раз двиг ся, розярив ся
І дівчині необачній
Головоньку з плеча зняв.

І кинув ся мов звір лютий
Козак сильний на врага,
Грудь розколов, щоб добути
Серце диве Татара.

Завіз сестру до домоньку,
Поховав ю у садочку,
Посадив над нев руточку
А в головах калиноньку.

Сам затужив тай заплакав
Тай став ся сумненьким,
Тай затужив тай заспівав
Голосом тихеньким:

“Як би я в сій сторононьці,
Як би я безрідний жив?
Батько, ненька в могилоньці,
Тай сестрицю враг вмертвив.

Ходім, коню, в чужиноньку
Думочку думати,
Ходім, коню, на Вкрайноньку
Степами блукати!”

4. БАНДУРИСТ

(Частина з поеми “Перекинчик бисурманский”)

I.

Бувало весною як ліс розівет-ся
І чистими птичок гукне голосами,
Дуброва як дівка в цвіте приберет-ся,

Пчілка задзвонит лугами, полями,
Стадами весело заграє долина,
А в річці рибонька аж носить водою,
З пісеньков із поля вертає дівчина,
Плугатор за плугом з довгою ду-
мою:

Бувало весною, мов голуб сивень-
кий,

Із оком ясненьким мов око сьвятого
Під полов бандурка, в устах пісень
много,

Що року приходит соловії старень-
кий.

А всі го за батька рідненького ма-
ли:

Старії і діти, молодці й дівчата,

Як батька з дороги всі его витали,
У селі му кожда своя була хата.
Бо й годен був того. Бувало зявит
ся

Мов сонце на небі, заспіва, заграє,
То всякий веселий, о журбі й не
снит ся,

Бо-ж то нема пісни, як сей заспіває!
Заведе довгими думку голосами,
З-під могил, казав бись, холодоч-
ком віє,

З-тиха поговорит з батьками-кня-
зями:

Старі молодніють, бо й сам молод-
ніє.

Або-ж і дівчатам, коли заспіває,
Тьохкають серденька, бо він відга-
дає,

Що із миленькими говорят дівчата.
Дівча спаленіє, спустит оченята,
Зиркне по миленькім, очами питає:

Де він придивив ся?... як він добре
знає?...

За тое всякому припав до сердень-
ка,

Як до голубонька голубка сивенька;
За то его всюда звали соловієм.

Пісни ж бо то, пісни! ми таких не
вмієм!...

II.

Як гомін по лісі, звістка несесь ми-
ла:

Іде соловії наш! нові несе пісни,
Пісни нечувані і думки незвісні!

Радість у серденьку всякому зацви-
ла.

І вийшли на зустріч і ждали на мо-
сті;

Підходить; склонились, згомонили:
"гості!"

До села приводят, всякого витає,
О щастю, здоровлю, родині питає.

*

Чого-ж то у лузі головку склонила,
Відай тучу чує березочка біла?

Чого-ж то півець наш, чого він су-
мує?...

Видко з тяжкою журбою несет-ся,
Бо око стемніло тяжко серце бет-ся,
А на личку смуток; чи нещасте чує?
Йде селом бувало весело і сьміло,
З хаткою, з деревцем кожним роз-
мовляє,

Вдарит у бандурку, з-дрібненька
заграє

Козачка чи шумку, аж згадати ми-
ло!...

А нині як не той, сивий волос кло-
нит

На грудь піснословну, журит ся, су-
мує,

Мовчки поступає, пісеньку не дзво-
нит,

З дітьми ся не бавит; чи лихо ві-
щує?

Чи жаль тисне серце за другом ми-
леньким,

Може за сестрою, за братом рід-
неньким?

Чи може, ідучи з далекої дороги,
Ходом утомив ся і примучив ноги?

Не змучив він ноги, ходом не вто-
мив ся;

Вчуєте пташечки, чого зажурив ся.

III.

Присів на царинці, молодь обступи-
ла

Як цвіточку пчоли, а старшина сї-
ла.

І виняв бандурку і обтер полою,
І став ї строїти, і повів рукою

По струнах з-легенька... струни зга-
морили...

Півець розуміє, бо з ним говорили;
Вже літ сорок кілька їх бесїду знає.

І вдарив сильнійше і скорше тручає:
І стали гремїти та бескидским гро-
мом,

І стали шумїти та степовим шумом;
То знов закипіли, як води старого

Отця-словутиці, бо о нїм думає
Півець і мислею честь ему співає;

То знов злебедїли, як би галич мно-
го

Стадами злетївши чисте поле вкри-
ли;

То знова з-легонька, з-тиха гомо-
нили,

Мов згадка літ давних, минувшої
долї,

Щораз то тихше і тихше бренїли,
З думкою півця розплились по полі,

А наконець зглухли, зовсїм занїмі-
ли...

5. ОДА

по поводу святкованя дня уродин цїсаря Франца І. в духовній семінарії у Львові.

Що то за краса всїм сьвітом зацвила?
ла?

Чи сонце ясне з-під небес ступило,
Чи небо зьвізди на землю спустило?
Чи зоря ранком землев ся розплила?

Не сонце, не зьвізди, не ясна зоря
то,

Народи велике днесь святкують
свято.

Куда мир веселий так приквашно
скорит,

В одежах святочних всякий ся являє?

Чи труба ангела сьвіт на суд скликає?

Чи Боян віщий князям пісни творит?

Не пісни Бояна, не труба ангела,

Усердна подяка в храм народи звела.

Що то за голос сьвітом розлягаєсь?

Чи ангелів пісня плине воздухами?

Чи чудними море грає голосами?

Чи соловій-птиця весну розвиває?

Не ангел, не птиця піснь чудную
творят,

Народи усердну молитву говорят.

Мудрости вічна, доброто прекрасна

Що з віку водиш сьвіти воздухами,

Що ублажаєш народи царями,

З котрими весь рід, вся сторона
щасна;

Милости безконечна, Ти жерело
сьвіта,

Ще царем Францішком в многа тіш
нас літа!

6. ВЕСНІВКА

Цьвітка дрібная
Молила неньку,
Весну раненьку:
“Нене рідная!
Вволи ми волю,
Дай мені долю:
Щоб я зацвила,
Весь луг скрасила,
Щоби я була
Як сонце ясна,
Як зоря красна,
Щобим згорнула
Весь сьвіт до себе!”

— “Доню голубко!
Жаль мені тебе,
Гарная любко!
Бо вихор свисне,
Мороз потисне,
Буря загуде:
Краса змарніє,
Личко счорніє,
Головоньку склониш,
Листоньки зрониш,
Жаль серцю буде”.

7. ДНІСТРОВАНКА

Дністрованка мила
Цвітеньки садила,
Водов підливала,
З-тихенька співала:

“Ростіт ми, цвіточки,
Райській діточки;

Ростіт ми весною,
Розвиньтесь красою;
Літом ми зацвійте,
Головку пристрійте
Мені молоденькій,
Строїтись радненькій!”

8. ДО МИЛОЇ

Повій вітре, вітросеньку,
Там де тужит мила,
Нехай несут там пісеньку
Твої легкі крила.

Повій, вітре, в ей городець,
Де вінці сплітає,
Неси вісти, що молодець
Щире ю кохає.

Ой поглядь ю, вітросеньку,
По ей личку білім,
Нехай знає ей серденько,
Що я ей милим.

Най не плаче, най не тужит,
Вже час ся зближає:
Прийде милий, приголубит
І з нев ся звінчає.

9. ТУГА ЗА МИЛОЮ

Із-за гори, із-за ліса
Вітрец повіває;
Скажи, скажи, тихий вітре:
Як ся мила має?

Чи здорова, чи весела,
Личко румяньке;
Чи сумує, чи горює,
Чи личко бліденьке?

Бо я тужу, бо я плачу,
Сльозами вмиваюсь,
Веселої годиньки
Вже не надіваюсь.

Коби мені крильці мати,
Соколом злетіти,

Тяжку тугу із серденька
При милій розбити!

Ой літав бим, ой літав бим
Щодень і що ночі,
Щоб ся милій у сивенькі
Надивити очі.

Ой літав бим, ой літав бим
Зорями ясними,
Щоб мені ся натішити
Ручками білими.

Ой літав бим, ой літав бим
Сьвітом білесеньким,
Щоб мені ся натішити
Личком румяньким.

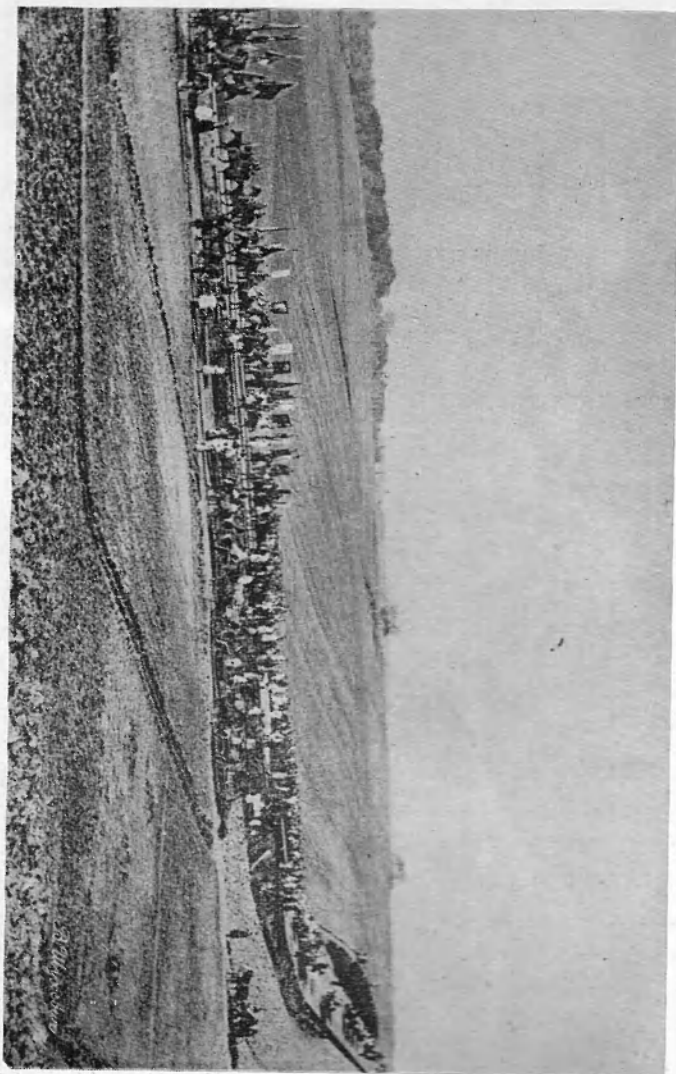
Ой літав бим, ой літав бим
Вечером тихеньким,
Щоб мені ся натішити
Ходочком дрібненьким.

Ой літав бим, ой літав бим
Лісами, горами,

Щоб мені ся натішити
Милими словами.

Ах я бідний, нещасливий,
Да й крилець не маю,
Сохну, чахну в далечині,
Всяк день умираю!

Похоронний похід з Новосілок до Львова

10. ДУМКА

Ніс ся місяць ясным небом,
Там де зоря ясна;
Летів хлопець чистим полем,
Де дівчина красна.

Часом місяць ізійшов ся
З тьмавою хмарою,
Нераз хлопець поборов ся
З журною гадкою.

“Журна гадко, печалива!
Чого ти мя гониш?”

Що ми жите згірчиваеш,
В серце тугу рониш?

Уступи ся, лиха нене,
З вітром в ліси, гори;
Най по тобі й чутка згине,
Як сліди на морі.

Най радощі мому серцю,
Най надія грає,
Най ми доля веселенька
Птичкою співає!”

11. ПІДЛИСЄ

Шуми, вітре, шуми буйний
На ліси, на гори,
Мою журну неси думку
На підлиські двори.

Там спочинеш, моя думко,
В зеленій соснині,
Журбу збудеш, потішиш ся
У лихій годині.

Там ти скаже дуб старенький
І еден і другий,
Як там жив-єм ще маленький
Без журби, без туги.

Там ти скаже та соснина
Й всяка деревина,
Як там грало серце моє,
Світала година.

У садочку соловійчик
Щебетав пісеньки,

Розвивав ми пісеньками
Літа молоденькі.

Там колодязь студененький,
А дуб воду тягне;
Не так щастя, як той води
Моя душа багне.

Підлисецька горо біла!
Як тебе не бачу,
Так ми тяжко, так ми сумно,
Що трохи не плачу.

Веселая сторононько!
До серця сь припала,
Душа тебе як милого
Миля забажала.

Там то любо, там солодко,
Весело і мило!
З миленькою у любощах
Вік би ся прожило...

12. НАД БУГОМ

Гей річенько бистренькая,
Гей стань, подиви ся,
Як я плачу, як горюю,
Зо мнов пожури ся!

Твої води веселенькі,
В них рибонька грає;
Мое серце розпукаєсь,
Від журби ся крає.

Трава к тобі з любощами
З берегів ся хилит,
Вовня її поцілує
І наперед стрілит.

Мое серце бідненькое
Радощів не має,

Лиш розлуку із долею,
Лиш слезоньки знає.

Рано встану тай заплачу,
І вечером плачу;
Доле ж моя веселійша,
Коли-ж тя побачу?

Журбо, тяжка розлучнице,
Чом не пропадаєш?
Доле ж моя, зоре моя!
Коли-ж засвітаєш?

Гей річенько бистренькая,
Гей стань, подиви ся,
Як я плачу, як горюю,
Зо мнов пожури ся!

13. НЕЩАСНИЙ

Кому Бог в груди дав серце мягень-
ке
І дав вродитись в добрую годину,
Щастє, як літом сонічко тепленьке,
В житю му всяку оґріває днину.
Й сьвіт ему милий і солодка нічка,
Мисли веселі і серденько грає,
Як у дуброві тихенька керничка.
Днина за днинов так ему спливає
Лиш хто в посестру взяв тяжку не-
долю,

Що давит серце як відьма кощава,
Хто вражій нужді попав ся в неволю
Кому з журбами і сон і забава:
Тому нїт місця ані супокою,
Нудит си сьвітом і нудит собою;
Туґа до серця як гадь ся вселила,

Зідає мисли як змия зірочки,
Груди зсушила, здоровле знорила,
Хліб му не милий, не терпит сороч-
ки.

Ще-ж то хто може із серця сплака-
ти,

Чи у куточку, чи за углом хати,
Чи у грудь брата або в жменю дру-
га,

Хоть на часочок сплине з серця ту-
га.

Лиш коли слези в грудех скаменіли
І в тяжку скалу над серцем ся збили,
Разів із десять щодень рад бись
вмерти:

Годі а годі!... потіхи нї смерті!...

Л,
14. ТИХА ДОЛЯ

Ох ти доле, лиха доле
 Годино їдлива!
 Переїла-сь мое щасте —
 Гіренька години!

Запустила-сь в мою душу
 Журбу і розпуку,
 Учинила-сь мому серцю
 З гараздом розлуку.

Ой місяцю, місяченьку,
 Тихенько думаєш,
 Моей тяжкої недоленьки
 Ти певно не знаєш.

Ой не знаєш, ой не знаєш
 І не будеш знати,
 Як то тяжко сиротонці
 В світі загинати!

Сам не знаєш, ні сестричка
 Зьвіздонька не скаже,
 Як то гірко, сли недоля
 Милий світ завяже!

Тобі хиба тільки смутку,
 Що хмара насуне;
 А радощів з зірочками
 З-межи вас не труне.

А мені ось на сім світі
 Своє серце їсти,
 Бо з недолев бороти ся —
 Як під воду плисти.

Десь за морем, за горами
 Мій гаразд здрівав ся,
 Десь з безвістей, з темних лісів
 Мій смуток пригнав ся.

Ой пригнав ся, тай вороном
 Надо мнов літає,
 Бе ми серце тяжким крилом,
 Радість розбиває.

Вчера вечір чорна хмара
 Мені говорила:
 “Чудуєш ся, побратиме,
 Де ся доля діла?”

Твоя доля то я була,
 Я тя не минаю;
 Вкривалам тя чорнов мраков
 І тепер вкриваю.

І над гробом твоїм мраки
 Ще мої повіснут!” —
 Ой надія!... таку долю
 Най то громи тріснут!

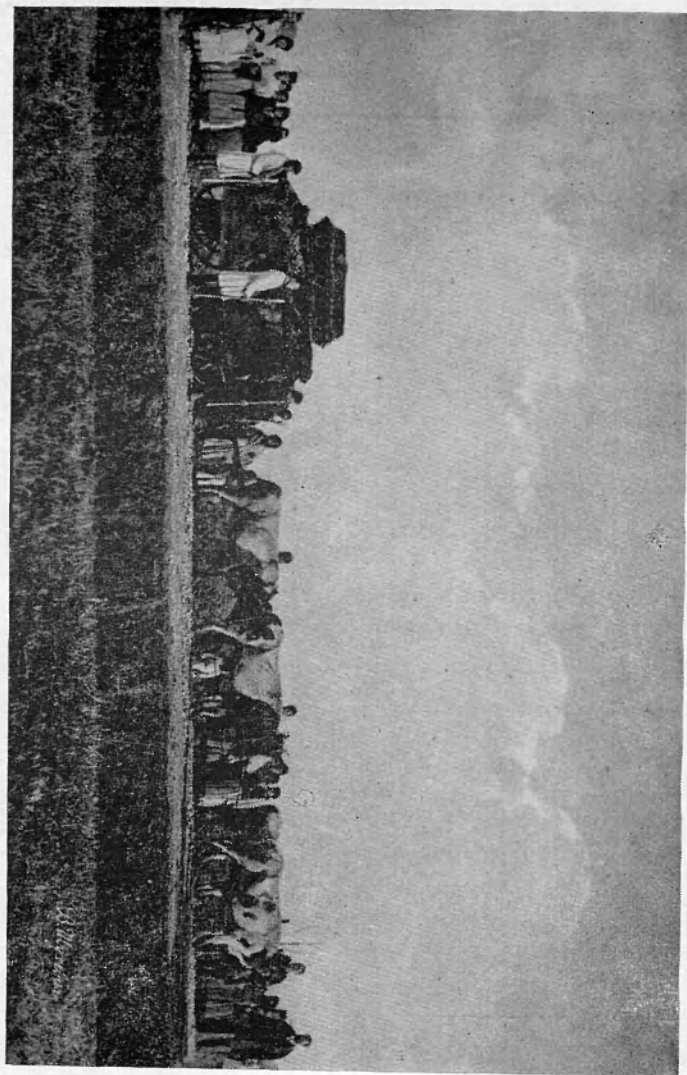
15. РОЗПУКА

По-за тихими водами
 Сумно тай смеркло ся;
 Ой як голос меж горами
 Щасте розбило ся!

Летит ворон чорнокрилий,
 За ним загуділо;
 Щасте мое, гаразд милий
 На віки зниділо.

Тяжко голубу малому
 Гори перебити,
 Ой ще тяжче безродному
 На сім світі жити.

Ти зазуле сивенькая,
 Закуй ми сумненько;
 Най розпука тай лютая
 Вирве ми серденько.

Домовина з мошами Маркіяна Шашкевича

16. СУМРАК ВЕЧЕРНИЙ

Сонце ясне померкло, сьвіт пїтьма насіла,	Бо сплинули радощі, як Дністер спливає.
Вшир і вздовж доокола сум ся роз- лягає,	Нависло ясне небо чорними хмара- ми,
Чагарами густими тьма вовків за- вила,	Тяжкими густі бори склонились ту- гами,
Над тином опустїлим галок гамор грає.	Зойкнули дуброви і ліси застогнали.
Там нещасен думаю, тяжка мов мо- гила	Весело ми з тов гудьбов тай з тими лісами,
Серед степу о північ сумненько ду- має,	Мило ми з буйним вітром, з блуд- ними марами,
Згадка в душі печальній тужно зго- мотїла,	Студена тая доля к серденьку при- пала.

17. ДО ***

Мисль піднебесну двигти в самім собі,	Милость сосьвітну пригорнути к со- бі —
Душу в природи безвісти занести, Гадкою крепков тьми сьвіта розме- сти,	Хто вміє, хто вдасть? Ум сильний, високий,
Житя кончини подружити обі.	Ум, що го вічна доброта повила,
Глянути мирно, що ся діє в гробі,	Ум, що го красна природа зростила,
К радощам вдати істинним ся взне- сти,	Ум, яких мало, хотяй сьвіт широкий
Радость з тугою в лад миленький сплести,	Душа, що в грудех твоїх ся зявила, Що мене знова з сьвітом подружила.

18. ПОБРАТИМОВИ

посилаючи єму пісни українські	Коли з України руская пісенька
Оттак, Николаю, вкраїнські вірлята	Так мило, солодко вколо серця вет- ся,
І веселят душу й серце зазгрівають,	Як коло милого дївка русявенька.
Оттак, Николаю, рускі соколята	Так го обнимає, так до себе тисне,
То в голос то з-тиха матери співають	Пригортає і любує,
Аж мило згадати як то серце бет-ся,	

Wasył Lesiwa

І голубит і цілує,
 І плеще і тішит,
 І медочком дишит,
 Що трохи не скажеш: пусти мене,
 лісне!

Аж тут і небавком буйний вітер по-
 вине,
 Гостинець вже інший, от вже дум-
 ку несе.

Несе й каже: Сю ніч степами гуляв я
 Нагулявшись доволі по могилах ля-
 гав я,

Буцім-то спочити, а то підслухати,
 Як то стара бувальщина буде роз-
 мовляти:

Про давні літа,
 Про давні часи,
 Як слава гула
 Сьвітом в-округи,
 Про руських батьків,
 Боярів, князів,
 Про гетьманів, козаків.

І стане повідати з-разу так мило,
 З-тиха й величаво, мов над морем
 цвила

Цьвіт-доля любенько; потім голос-
 нійше

Застогне, заплаче, щораз то сумній-
 ше,

Сумнійше, страшнійше гукне, зас-
 ковиче,

З-під могил, казав бись, старих лю-
 дей кличе,

Щоби поспитати
 Про спис, про шаблюку,
 Щоби розвідати
 Про орду канюку:

Як руским тілом згодувала ся,
 Як русков кривлев наповала ся,
 Як руска шаблюка все єї витала,
 Як кривим зубом серце добувала,
 В пуци вигідненько на нічліг сте-
 лила,

В воду, під могилу спати кладовила.

І знов згомонит ти нишком, мило-
 немно,

Як в сумерк вечерний, півсонно, пів-
 темно,

І луну розпустит ген-ген долинами,
 І гомоном шибне ген-ген дубровами
 Ні-то комусь-то десь-там повідає:

Як-то колись-то красою засьяє,

Як при Чорнім морі
 Себе заквічає,
 В степах на просторі
 Весело заграє,
 Як в водах-Дніпрі
 Змиєсь, прибере ся,
 Легеньким крильцем
 На Дністр занесе ся,
 В тихенькім Дністрі
 Собі прилягне ся
 Крилоньками сплесне,
 Стрясе, злопотит,
 Під небо до сонця
 Ген-ген полетит,
 Під небом край сонця
 Сонічком повисне,
 І буде літати
 І буде співати
 І о рускій славі
 Скрізь сьвіту казати!

19. ОКРУШКИ

I. (Другови)

Відкинь той камінь, що ти серце
тисне!

Дозволь, в той сумний тин
Най свободоньки сонічко заблісне:
Ти не неволі син!

II. (Руска мова)

Руська мати нас родила,
Руська мати нас повила,
Руська мати нас любила:

Чому-ж мова ей не мила?
Чом ся нев встидати маєм?
Чом чужую любляєм?

III. Товаришеска пісенька

Русин я си з роду, тим ся величаю,
Люблю просту ширість, храню ру-
ські нрави;

Голубця си витну, думку заспіваю,
Гостя почестую — то мої забави.

20. ОПИХАНЕ, ПАНЕ?

При битім гостинци липа зеленіла,
Під липою баба жебруца сиділа.

Дасть хто кусень хліба, то "Отче
наш" каже,

Ще й "Богородице", сли платок ро-
зв'яже

Хто з торгу йдучи і в жменю гріш
вложит;

Часом молодухам з бобу поворо-
жит.

Аж бач! з гори дідич суне четвер-
гою,

Гладун, питльованець, кругленький
собою;

Як гарбуз му лице, а руки як тісто,

Червоний як ридза, під горлом зви-
систо.

"Гей бабо!" галасне нероба неробі:
"Чверть проса дарую!" Митью руці
обі

За пояс засунув і поклону ждає:

Ще-ж добре, що з лихом в дарунку
й не лає.

А баба лїнива на ноги й не встане,
З гнізда запитала: "опихане, пане?"

А пана як спарив, як лопух надув ся
Сли жар ним накриєш, з надійов
минув ся.

І баба минулась, не підвела носа,
Не мала ні каші ні пшона ні проса.

21. СЛАВА БОГУ

Взлетів орел буйнокрилий,
На небесні двори,
Глянув в сонце орел сьмілий,
Глянув в сьвітле море.

А те сонце розплило ся
Словом по-над сьвіти,
А те море розлило ся
В милость по-над діти.

Пустив орел бистре око
В вічність незміриму,
Сягнув духом ген глибоко
В глибіню незмислиму.

Слухав пісні райскої птиці,
Серцем переймає,
І пісню вічної зориці
Сьвітови співає.

Кажеш, приятелю, що простим язиком нашим не можна лиш о домашних, щоденних річах бесідувати, що руський народний язик зовсім неспосібний до вираженя вищих понять. От тобі показав живим приміром Шашкевич, як можна своїм нарідом без чужої примішки і найвищих понять о Бозі гладко вговорити, та ще як сильно, як мудро, як положительно, основно! Не язик народний винен, але ти сам, бо (вдар ся в груди) не знаєш его, не

вмієш по руськи. Шашкевич не рік не два виучовав і розбирав народну бесіду: тепер видиш, як ему гнет-ся всюди під лад; не лінуй ся, працюй, то і тобі легше піде, але знай, що без праці само до берега твого не приплине.

Як. Головацький

в примітці до

“Псалмів Русланових” (1845)

22. ПСАЛМИ РУСЛАНОВІ

I.

“Хто з Богом, Бог з ним”, мовлять люде наші, і добре мовлять, бо хто, яко Бог? — Бо цурати ся тобов будуть люде, і стануть тя судити сусіди, і брат твій скаже: “ніт мені брата,” і отець твій скаже: “не мав-ем сына;” а матір твоя назве тя гадиною, син твій дигне руку на тебе, а свояки твої виречуть ся тебе і вержуть на тя соромом, і неславляти тя стануть далеко і широко бо не вгодивесь їх лихий воли... Але ти не журись, не вдавай ся в розпуку, бо хто

яко Бог, — Той, що звелів нічому зродити сьвіти, величное сонце і місяць і тьми зьвізд, що велів темноті перекинути ся в сьвітло, з котрого долоні сверкнули огні і вдарили води, котрого невидоме око видит гадки душ наших, котрий спряг собою безначаток і безконець, котрого серце всему сьвіту серце а воля гаразд всіх віків і всіх сторон щасте, — той з тобою, Бог з тобою.

II.

Великий єсть Бог і велике імя Єго. З небес на землю, від кінця сьві-

та до кінця простирає ся воля Єго; всьо, що під сонцем і вище сонця і

за сьвітами, розгомонює мудрость безначальну і безконечну Єго; а перед сею мудростію марниця всі мудрости наші, як крапля перед морем, як червина перед велитом, як годинка перед віками. Мудрость і воля Єго суть двое і єдно, як душа і мисль єї, полонінь і огонь. Мудрость тая сьвітови, що вода рибі, що людям воздух, що надія серцю чоловічому: возьми тее, а погине сее.

Гордиш ся, чоловіче, умом твоім і розумом твоім, як день сьвітлом

забувши на сонце, як в подобі ворона павляним пірем; гордиш ся і кажеш: нїт Бога! — то й тебе нїт, сон єсь і мара, а твое імя вітер на степах України, а мисль твоя дим і заворот, а жите твое жите каміня у землі глибоко, а надія твоя як піна на водах, і не лишиш ся по днях твоїх слїд. Мраки огортали тя по сїм і темнота гірка наляже на тя по тїм боцї, бо Бог хотїв, щобись сьвіт видїв, а ти в пїтьму влюбив ся, — і вволит ся ти воля твоя.

III.

Віра серця мого як Бескид твердо постановилась на любови. — Смуток твій знидїє, а радість слїди єго позмітає, а сумна північ буде ниним полуднем, і звеселиш ся, а око твое заблещит зірничкою в бурній пїтьмі житя твоего, і огорнеш ся зоревою світою тихомиря, і линяєт над тобою милость божая, бо надія із серця твого не втекла, — бо хто яко Бог?

Сполошиш ми долю і проженеш

щастє, день ми споморочиш і сьвіт ми западе, нуждов мя вдариш і наслеш ми злидні, сьвіт ми спустїє і йме ворогувати, знидїє радість і плач мя огорне, туга ми ранком і вечером журба, і ніч ми несонна і горюване з сонцем, вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, не видреш любови і віри не видреш, бо руське ми серце тай віра руська.

23. ОЛЕНА (Казка)

Музика різко від уха заграва, а бас то загудїв то в лад вибиваючи моторні дївчата аж піднімав, а хоть ноги потомлені, до круглого рвали ся танка; гарні хлопці в підкови до складу кресали, позираючи радісно кождий по своїй дївчині; сваненьки з молодицями, стиснувши ся в кутку коло припїчка, хоч дрібненько но частенько витрясали

крупник із чарочки, не дбаючи, собі радненькі, на старих своїх довговусих господарів, на другім боцї в кутї коло скринї спорою мірою попиваючих. Було то весїлечко.

“Гей, хлопці, чи спите, що-сте ся позабували?” кликнув гожий дружбитонька з великою шовком шитою хусткою у бока, досадним голосом: “дївчата радї би гопцювати, а в вас

Wasył Lesia

як би душі нестало!” Махнув шапкою вінцем барвінковим стрійною, погладив чорненький хоть невеличкий вус, розгорнув волосечко у чола, глянув по дівчатах, виніс одну з калинового луга, наплетив музиці “або грай або гроші віддай”, моргнув на Юрця, і станули до шпаркого козачка.

Хоть з дерева лист упав,
Моріг половіє,
Весілочко Господь дав,
Радо нам ся діє.

Юрцьо. Хоть на дворі ніч темна,
Гей темна ночонька,
В нас сьвітличенька ясна,
Красні дівчатонька.

Дружба. Сокіл в білий двір влетів
Жо чорній галоньці,
Княжиненько наш приспів
К русій дівчиноньці.

Юрцьо. Нуте жвавї хлопаки,
Ледіники горні,
Витинайте гопаки,
Хлопчата моторні!

Ба й свахи не дармовали, бо і їм не йно що всім разом саджати коровай, ще і потанцювати конче, щоб ся коровай вдав красен та ясним сонцем на столі засияв тай добру долю приніс; а Олена, пишна княгиня, як русалочка гарна, ще раз вінком барвінковим золото-зеленим стрійна, їх веселій придивлялась охоті та часто в легкій коломиїці розковану русу косу на легкий кругом пускала вітер.

Бач, і наш вдалий Василько приспів дарити нашу княгиню: хоть о пізній вечері, но стане він за тее зо своїми красними співаночками. “Щось ти нам сумний, тай сам; ка-

жи, може яка лиха пригода?”... Приступив і старий батенько, сивий голубонько, та приніс спорий кухоль горілки з медом: “На, жвавий козаче! бодай здоров був!” надпив і подав ему: “відав утомивесь ся, покріпи сили!”

Відобрав, подяковав, поставив, втер лице тай став промовляти: “Вертаю із Дубровнич, були-смо у дворі, просити пана старостича на весіле; він, бачимо, не дуже нам рад був, схнюрив ся, люто по нас глянув, відвернув ся; но небаком знова промовив солодко, вложив Семенькови кілька талярців ясних в жменю, обіцяв прийти, тай відправив, але видко було по нїм якуюсь нерадість. Не встигли-смо відойти може на двацять кроків: “Семеньку!” кликнув, відчинивши віконце. Семенько як стояв, поскочив ід дворови. “Скакай”, казав мені, “домів, я духом приспію”.

“Уже зступав-ем к долині, мав-ем скрутити по-за високу могилу татарську, оглянувши ся назад себе взрів-ем, сила при вечерній мраці доглянути лязя було, Семенька; спізнав-ем го по легких ногах, спустати ся вискоком ко старому крутому шляхови, що то о нїм так много старі повідають люде. Куда ему шля, не знаю і не вгадаю; щось-то лихого буде, лисиця мя перебігла тай ворон на хресті сїм раз закравав. Але док життя ми стане, не забуду того козака з бандуркою і густо-крутою бородою, котрою декуда сивий кидав ся волос, як верг на мене чорним соколим оком, як би гра-нею мя обсипав; він тогди саме, ко-

ли-смо ступили на поріг сьвітлиці у дворі, кінчив співанку тими словами:

. . . з татарської неволі;

Конець моїй пісні, конець і недолі.

*

Сонце спочило, смеркло ся. Тиха п'ятьма насіла тихі та узкі звори, вітер буйний осінний метав хмарами від верха до верха і гнав споловілим листьом з гір в темні роздоли, то знов під круту стремену, скриплячи голими гілями відвічної дубини, мов величаючи ся своєю лютостію а ругаючись з їх недуги; зьвір шелепотів чагарами за жиром, часами вовк голодом пертий дивими завив голосами; перісті опоки, закляті над безвістями стояти, здавали ся при настиглій нічній мраці проживати та свої міняти становища, проходячи ся мов нічні мари, бо, як то кажут: “у страху великі очи”.

Сьміло ступав відважний Семен по круглім грехоті і по розметаних костьох, переступав колоди, підносячи високо ноги, і з-притиска їх ставляв, щоб го яка мара не підбила; чорна п'ятьма го за очи хватала; скоро взрив тумани по корчох, волосе му горою ся звело, кров ся стинала, а страх за серце як би мертвець зимною ймав рукою. А не лъзя казати, щоб не мав відваги, бо ся нераз добре довело, але з-маленька чував о заклятих дівцях, о скаменілих лицарях, о недоступних про змиї райских птицях, то о однооких Татарях, людодіах, великанах, і о многих инчих лихих духах; а скоро то всьо стануло на умі ройом (а час, ніч темна і місце, гори, дебри і чагари по тому були),

то тогди і найсьмільшому трусом ставати, а Семен, посьміховуючий ся на зазір вовка або медведя, при найменшім лопоті застигав, бо то відав з лихим, не з пирогами.

Замаячіло в далечині гей ватров широко розложеною; було то єму, що женьчикам в жаркім літі вітрець холодненький: вдивив ся в ню цілою душею, а радість в его души калиною зацвила, і втихомирив ся дух его, як природа по шайній тучі, і зрадовало ся серце в нїм вельми, як коли-би ясне лице своєї Олени взрив... Затріщіло корчами по сучім ломачю, тай го переймило — скаменів — заголосило:

. . . з татарської неволі;

Конець моїй пісні конець і недолі.

Прожив, бо спізнав Данилка, що го у дворі видів, що то так дико і люто як розбишака виглядав, що то на обіцянку лана, бути на весілю, к стїні по бісовски ся усьміхнув. Утішив ся, видячи его, а зрадував ся (ще) більше, скоро вчув: “одна нам дорога”, стис го за руку, і побратались і разом в двійні ступали кремінчатою стежкою під круту гору к високій ватрі.

Підійшли на місце. Семенько, взривши із-за дуба кільканайцять бородачів при широко розложенім огни, наганув си дванайцять розбійників в казці, що висільця відрізали і пекли на рожні, наляк ся, спинив ся, ані кроком наперед, і мав ся вертати. “Не страхай ся”, промовив Данилко: “не такий дідько страшний, як го малюют; приступи, тадже ти хрестянин, не враг, не бисурман, лише бідний селянин”.

— “Мабуть наш жвавий бандури-

ста Данилко”, озвало ся кілька грубих голосів: “несе він нам щось потішного; для него нема ні ворот ні залізних дверей” — і поскочили в сторону, відкіль голос йшов. Привели обох, згорнули ся к Данилови всі, питаючи, яким світом довершити їм гадку, бо Данилко ніколи надармо не трудив ся, а радуючим ся тамтим около Данилка і попиваючим могорич на будучу добру справу, Семенько сумував, присматруваючись тотим дивоглядам з укуса, то ручницям, то ясним топірцям стремлячим докола курища, то барильці з горівкою; однакож частійше поглядав в чорний ліс, чи не явит ся яка стара стежка втечи і спасти ся. Але наганув си его побратим Данилко свого товариша, приступив д нему з кухльом: “Бодай здоров був! ти ся нам знадобиш, не сумуй, зрадуеш ся нині, а з тобою многі твоїх сусід; пий на погибель врагам, так чинимо всі, так чинит і наш ватажко. От бач, і він іде; пий, а втішит ся тобою”. Але Семенови не до соли було, взірвши его, і мало що кухля не впустив, бо такого ні видав ні слихав, ні видумати міг. Станув Медведюк піднебесною чорногорою, барки его — у Бескидах камінь, дуб — его правиця, брови его як дві чорні хмари, а очи его — з-під тих хмар дві мовні, а борода его — ніч темна, осінна, а голос его — грім серед літа; а ступив ногою — земля стогнала, верг ся на врага — буйтуром валив. “Мов, як-есь ся справив!”

— “Відомо, думка українська і стіну перебе”, озвав ся Данилко:

“бандуристою війшов-ем у замок. Старець Дмитро (так го там зовут), що мя впустив, заглянувши в мене бандурку, просив мя насильно, абим ему відому пісоньку о Татарах, кінчивши съвятим Николаєм, а заспівав ем ему до серця, і полюбив мя вельми. Побратали-сьмо ся, і завів мя до світлиці замкової, хвалячи перед паном бандурку мою і мої думки, а я рад тому був. Доспівуючи пісню взрив-ем входячих тогочут молодця з другим, і просили пана на весіля; обіцяв ся, лиш видко було, якуюсь лиху гадку точив в своїй голові. “Не вдаси, вражий синю”, думав-ем собі. Відспівав-ем, взяв таляра, тай лійшов, і зустрів-ем старого Дмитра, жадаючого мене під дверми. Проходжали-смо ся по обійстю замковім; старий своє, а я своє: він щось-там билиннив о Татарах, а я тимчасом придивляв ся: від горбка стіна найнижша, тамтуда, казав старий, наш Степанко нераз бігав на вечерниці, а вертав, як кури другим опадом запіли. “Ваш пан”, мовлю до него, “вибирає ся на весіле”. — “Правда, до Семена; казав коні сідлати і що найжвавші хлопці в цілім замку з собою бере. Щось він на гадці має, він часами дуріє... а може, може лише погуляти... Не жаль бо то і погуляти на таким весіlecky: дівчат як звїзд на небі, а всі красні, а найкрасча Олена сама молода, як сам мовляв; лице в неї як соненько ранком, а очи як зірнички перед досвіттом, голосочок як звіночок, а ноги — вітрець легонький, а руки — сніжок біленький, а сама як... як гарная ланя”. Ту старому язик по кутках бігав, за-

кукурічив ся і здавався молодніти”.

— “Годі! не теряймо часу, не нам о тім бесідувати!” озвав ся сильний ватажко: “на коні! Ванько з шестома у замок; забери, що нам ся здасть, а що не возьмеш, разом з замком най огнем сяде! Не много там труду буде, однакож доведеться, як ся справиш. А ти, Семене, поведеш нас на весіля, потанцюєм з грабителями, вражими синами”.

Розбігли ся вітром по байраках за кіньми; огонь погас — грань меркотіла — курище ся лишило — втихомирило ся.

*

“Через густу враз дубину
Соколами, молодці!
Ой заплачеш, вражий сину,
Як взриш ясні топірці!”

загреміло в далечині, а голос дубровами високими розлягав ся верхами тай заблудив гомоном в чорних безвістьох, лише ще дудонь тряс землею тай знеміг, — і знов тихо сумно, лише вітер ярами засковиче тай ворони закрячут, раду ючися на будучий жир. Мрачно і тихо, бо поскакали ногами скоропадними за вовчими очами, допали лазу край чорного ліса.

“Гей, мабуть зоріє!” озвав ся новобранець: “гляньте!”

— “Неглупе!” загремів велит ватажко: “Ванько зажег си скипку.”

— Аби видко було з погребів старі виточати меди, озвав ся старий бородатий Бойчук, та глянув на кухоль за ременем.

— Тай наші, бодай здорові, червінцями ся підкидають, мовив третій.

А ватажко: “Цитьте! дудонь —

коні в байраки, хлопці за дуби!... Федь на чати! як взриш, закрячеш. Потягніт мусатами топірці, потом тихо, щоб вас і муха не чула! бо — не тра вам казати”. Напретив тай ступив у чагар.

Не довго ждали, тупот ся змагав, дерли коні, аж земля стогнала. “Кра-кра-кра!” — “Хлопці, в лад!” загомотів верховодник.

Задзвонили топірці та мечі, іскри ся посипали мов з димні, стерли ся дві хмари, бючи мовнями по чорних воздухах, а Медведюк буйтуром верг ся на супротивника, вибив меч зо жмені, завинув ясным топірцем, тай вигнав вражу душу лукаву негідника щелиною в голові; приймив з опалих поганих рук зорю на розсвіті, Оленочку гарную. Челядь граблива поборена, одна порубака, друга повязана.

“Семеньку! прийми твою відданицю.”

Прискочив Семенько, в пояс склонив ся, стис го за коліна, хотів промовити, подяковати, лиш не вдав за-про радість. Приспів і дружба з молодими ледінями свого села, гонячи возьмителя, але діло вже довершеное зустріли. Уже Медведюк, хотяй непрошений дружба, скупив княгиню мечем, а они ся вельми жалковали, що не лишено було їм нагріти грабителиви чуприни. стискали персти в твердий кулак тай затинали зубами. “Вже ми єму карку нагнули, аж на землю поклоном упав, і відав не зведе ся, аж мабуть на Осафатовій долині; бач, окаяник з весіля голоден вертає та сиру землю їсть,” озвав ся верховодник сильний і потрутив го ногою.

А Семенько ся не тямив з радости пригортав свою надію к собі, а она его білими обнімала руками та румяное ціловала личко, аж ся ватажко мимохітне засьміяв на голос. Обое приступили к ньому і просили го: “хотяй на годинку на крупничок та на солодкий медок, та може де роздобудем якого талярця.”

“А музика! там-то музика!” перебив дружба: “добре тот казав, що му лихо в пальцях сидит, так дрібненько мне козачка.”

— “Майте ся гаразд! мені там не бути.” промовив Медведюк тай відвернув ся.

“У вас перше пют а потом танцюют, в нас на-відвороть, перше танцюют а потому пют; а могорич — в тім нашого Ванька голова, буде мід, горівка, червінці та талярці, тай гарні пісоньки”, була бесіда вусатого Бойчука.

— “Хлопці, на коні та до наших!” кликнув ватажко, тай счезли.

II. Переклади

а. З польського.

1. ЧАСТИНА З ПОЕМИ ГОЩИНЬСКОГО

Zamek kaniowski

Коли-то стала і як, се не знати,
Могила в лісі густому дрімати.

Поросла мохом, над вершком горою

Збило ся гіле вкруг обологою,

Гіле старого, як сьвіт старий, дуба,

Що сьмієсь з громів і лютости зуба.

Велетень — висший золотої бані

Лаври сьвятої, київської пані,

Що всім сестрицям своїм перед водит;

Старец, у хмарах головою бродит,

Брат старший славній пуці Лебедина,

Пуц передвіцьких найстарша дитина,

Як рідний батько степу не одному.

Та небес лютість нераз по-над ньому

Пересувалась, наче пісня неньки,

Що дитинятко хоче вколисати,

То посварит мов, то знову пісеньки

Гомонит з-тиха щоб дитя приспати.

Чи жарке літо страшні громи сїе,

Чи сумна осінь з мрак бурєю свисне,

Чи в лугах голих туга зима тисне:

Верх того дуба всїгди зеленїе,

Вічно зелений, наче вінец слави

Витязя-мужа, що заснув в могилі

Й мисль свою в дуба красоту при-
бравши

Й кровю своєю его підольявши,

Знову й зродив ся у дубовій силі.

*

Сонний Небаба під ним спочиває.

Ліжником в него моріг споловілий,

Стріп із галузя, пень, порохня біла,

Під головою, а думку співає

Степовий вихор, що по лісу гонит;

А сторож вірний, кінь, станлями

дзвонит...

Згадок то місце — могила й дуб давний!

Казав бись, брате, що се витязь слашний,

Що о нім дума України голосит,
Котрого доси вкривала могила,
Явом явив ся, невиданий доси,
Така краса в нім і велич і сила.

Ой не завидуй козацькій дитині
І его снови в сій тяжкій годині!
Глянь у обличчя, вздриш, як розбісилась

Спутаних мислей сердитая сила.
Вежа, здавалось, лиснула огнями;
На коня скочив, тай за козаками.
Аж серед яру... що-ж там бовваніє?
Замість дружини — вовків стадо шние.

Орлики голос десь ген за горою
Кличе на него, а світло, що бухло,
То Ксеня в очи дивит ся грозою.
Воронів кілька закрало в уха...
Купав ся в поті, вирватись силкує.
Аж бач, на пруті желізнім герцює...
Зжах ся і зо сну на силу зірвав ся.
Кого-ж то бачит? хто се показав ся?

*

Якийсь край него дід сидів старенький,
Сивий як голуб, похилий, тихенький;

Де були очи, дивит ся ямками.
Одну ось ногу заложив на другу
І спер бандурку на своїм коліні
Й по струнах з-легка посував пальцями,

Зводив на тямку старих думок ту-ту,

Літа і вчинки, що збулись не нині.
Тепер Небабі немилі сі гості,
До сліпця скочив і гукнув зі злости:

“Гей, діду, хто ти? яке тобі діло?”
З насміхом звільна відповів дід сьміло:

“Мабуть обличчя дике як і мова,
Та взяв Бог очи, гаразд, що не бачу.”

І знову бренька, не рікши і слова,
Неначе й сего, що сказав ось, буде.

“Сьмішком не збудеш, бо й я слів не трачу.

Хоть Бог привів ось, но й чорт не добуде!

Діду, мов: хто ти? що в сім лісі дієш?”

І закінь оком зглянути успіш,
Дужим медведем до него вхопив ся.
Сліпец не зляк ся; як перше, з вагою

Рік козакови: “Пусти, урвеш струну
Й не обдаруєш за стару новою.
Бач, сліпец темний я, з дороги збив ся.

Не сердь ся, брате! без гомону й гукку,

Коли-м немилый, зведи на дорогу!
Як перепросиш, дась копійку в руку
Я не такий то, у бандурку труну
І на добраніч думку заспіваю”.

— “Лихо не старец! грімаю, питаю,
А він байдуже, не відповідає,
Сидит як камінь, з місця не рухнувся!”

Подумав козак і нишком всьміхнувся,

Бо вже в нім лютість і гнів притихає.

— “Чом, коли темний, сам по світу ходиш?

Чом проводиря з собою не водиш?”
Уже спокійним голосом спитав ся.

“Ба!” дід під носом воркнув й засьміяв ся:

Костур у мене, що в кого ратище.
 Чи тихо в світі, чи то вихор свище,
 Слота, погода чи в ночі чи в днину,
 З ним перейду я всю Русь-Україну;
 А від Канева аж по саму Сьмілу
 Всяку рукою пізнаю могилу,
 Пень при дорозі кожний памятаю
 І під ногою кожний горб пізнаю.
 Нині відбившись від моєї дружини
 Я на-край ліса заснув собі в тіни,
 Й якесь лукаве завистливе лихо

Костур узяло, підсунувшись тихо.
 Ніщо й казати, кований був, стане
 За добру шаблю... Мій сердешний
 пане,
 Чи вже минула злість? гріх було
 злитись!
 Я заспіваю ось, щоб подружитись,
 Тільки під голос пісеньки нахилю
 Мою бандурку. Хоть де межі люди
 Я ні повернусь, всюди, брате, всюди
 Мій старий голос і думки всім ми-
 лі”.

б. З сербського. (Пісні народні)

2. ДІВЧИНА А РИБА

Дівчина край моря сиділа,
 Сама до себе так говорила:
 “Ой милий ти мій Боже!
 Чи є що ширше над море?
 Чи є що довше над поле?
 Чи є що швидче над коня?
 Чи є що над мед солодше?
 Чи є що над брата дорожче?”

Риба д ній з води говорила:
 “Дівчино, мало ти знаєш!
 Ширшое небо над море,
 Довшое море над поле,
 Швидші суть над коня очи,
 Від меду солодший цукор,
 Над брата дорожчий милий!”

3. ДІВЧИНА ДО РОЖІ

Ах, моя водо студеная!
 І моя роже румяная!
 Чого ти так рано процвила?
 Не маю кому-б тя вчахнути.
 Вчахнула бим тя неньці,
 Та неньки не маю;
 Вчахнула бим тя сестриці,

Сестра ся віддала;
 Вчахнула бим тя братови,
 Братчик у військо пійшов;
 Вчахнула бим тя милому,
 Та миленький далеко
 За трома горами зеленими,
 За трома водами студеними.

4. ПУСТА ДІВЧИНА

Дівчинонька водов бродит,
 Ноги ся біліють;
 За нев ходит молод хлопець,

Сьміє ся, регоче:
 “Броди, броди, дівчинонько,
 Бодай мойов була!”

— “Коб я знала і відала,
Що я твоя буду:
Молоком бим ся вмивала,
Щоби біла була;

Рожею бим ся втирала,
Щоб румяна була;
Шовком бим ся вперезала,
Щоби тонка була”.

5. ДІВЧИНА ЛИЦЕ МИЮЧА

Дівчина си личко умивала
І миючи к лицу говорила:
“Коб я знала, личко мое, личко!
Що тя старий буде ціловати,
Пішла би я горою зеленов,
Весь полин бим по горі зібрала,
Із него бим воду вицідила,
Мила бим тя нею в кождий ранок:
Як стар поцілує, щобиць гірке було.
А коб знала, личко мое, личко!
Що тя молод буде ціловати,

Пішла би я у зільник зелений,
Всю би рожу в зільнику зібрала,
Пак би з неї вицідила воду,
Мила бим тя нею що заране:
Щоб, як поцілує, молодому пахло,
Щоб му пахло і миленьке було.
Волю з молодим по горах ходити,
Як зо старим по білому двору;
Волю з молодим на камени спати,
Як зо старим на мягенькім шовку”.

6. АНГЕЛИЧНІ ВОРОТА

Високо ся сокіл вивив —
Висші городу ворота.
Воротарка там ангелка,

Сонцем голову завила,
Місяцьом ся вперезала
І зьвіздами затикала.

7. ЗНАТЕЛЬ

Ой дівчино, ой Милена!
Сідай мені край коліна;
Най ся люде не дивуют,

І ми знаєм, де цілуют:
Межи очи удовиці,
А дівчата межи циці.

в. З чеського. (З Корольодворскої рукописи)

8. КИТИЦЯ

Віє вітронько з лісів князевих;
Біжит миленька ко потоку,

В ковані відра черпле водицю.
Водою к діві плине китиця,

Кита пахнюща з рож і фіялків.
 Яла ся дїва киту ловити,
 Пала, ой! впала в студену воду.
 “Кобих відала, китице красна,
 Хто тя в порхоньку насадив землю,
 Тому бих дала золотий перстень.

Кобих відала, китице красна,
 Хто тебе ликом звязав мягеньким,
 Тому бих дала з коси єглицю.
 Кобих відала, китице красна,
 Хто тя студенов пустив водицев,
 Тому бих дала вінец з головки”.

9. ОЛІНЬ

Бігав олїнь по горах,
 Скакав сторонами,
 По горах, по долинах
 Красні пароги носив.
 Красними парогами
 Густий ліс продирав,
 По лісі скакав
 Легкими ногами.

Ой тут молодец ходжував по горах,
 Долинами ходив в люті бої,
 Горду зброю на собі носив,
 Твердов збройов глоти врагів роз-
 бивав.

Нїт вже молодця у горах!
 Поскочив нань люто лестний враг
 Заскалив очи зловов розжарені,
 Вдарив тяжким молотом в груди,
 Застогнали мутно ліси жалостиві,
 З молодця випер душу, душицю.

Сеся вилетїла красним тяглим гор-
 лом,
 З горла красними устами.
 Ой тут лежить, тепла кров
 Тече за душею, що злинула,
 Сира земля пє кровцю горячу.
 В кождїй дїві жалосливе серце.
 Лежить ледїнь у землі холоднїй,
 На ледїню росте дубец, дуб,
 Розкладаєсь в суки ширше й шир-
 ше.

Ходит олїнь з красними рогами,
 Скаче на ногах на шпарких,
 Горі в листе спинат тонке горло.
 Злїтают ся товпи бистрих кругав-
 цїв
 Зо всього ліса тут на тїнний дуб,
 Усі покракують на дубі:
 “Пав молодец злобою врага.”
 Всі дїви плакали молодця.

10. ЛИШЕНА

Ах, ви ліси, тьмаві ліси,
 Ліси милетинські!
 Чом ви ся зеленїєте
 В зимі, лїті рівно?
 Рада би я не плакала,
 Не нудила серцьом,
 Но скажіте, добрі люде,

Хто б осьде не плакав?
 Де мій батько, батько милий?
 Загребаний в ямі.
 Де моя мати, добра мати?
 Трава на нїй росте.
 Нї ми брата ані сестри,
 Милого ми взяли.

11. ЗАЗУЛЯ

В ширім полі дубец стоїт,
На дубі зазулиця,
Заковала, заплакала,
Що не всігда яро.

Як би стигло житце в полі,
Слиб яро всігда було!

Як яблуко в садї стигло,
Слиб літо всігда було!

Як би мерз у стозї колос,
Слиб осінь всігда була!
Як би діві тяжко було,
Слиб сама всігда була!

12. РОЖА

Ах, ти рожо, красна рожо,
Чому-сь рано розцвила?
А розцвивши ізмерзла,
А зівявши опала?

В вечір сиділам, сиділам довго,
До куропіня сиділам,
Ночи діждати не моглам,

Всі тріски, лучниці ізжеглам.
Вснулам, приснив ми ся сон,
Що мені небозї
На правій рудї із перста
Золотий зволік ся перстенець,
Вилетів дорогий камінець;
Камінця я не найшла,
Милого ся не діждала.

Приписки

I. ПОЯСНЕННЯ

Перед “**Передслівем**” стоїть в “Русалці Дністровій” мотто: Ne z mutneho oka z ruku pilne nadeje kwitne. Kollar. — До слів “зберкам народних наших пісень і іншим хорошим і ціловажним ділам” єсть в “Рус. Дні.” примітка з вичисленем тих “зберок” і “діл”. Іменно подані там: Енеїда Котляревского, Повісти Основяненка, Приказки Гребінки та збірки кн. Цертелєва, Максимовича, Вацлава з Олеська і и.

“Поклони-ся Русалко наша низко Всечестному Сподареви Николі Ве-

рещинскому, що тобі звеліу родити-ся, и всім, що тя пристроїли піснями народними и Стариною; именно: трудолюбивому Мирославови Илькевичови, потом Православови Каукови, Ивану Білінскому, Маркеллу Кульчицкому, Мінчакевичу и иншим; честь им най буде и слава, а в руских дітєх найусерднійша подяка”. (Н. Верещинський, директор головної (4-клясової народної) школи в Коломиї, дав гроші на виданє Русалки Дн.).

Згадка. Сьвятовид — бог

Славян надлабських і надбалтицьких, виображаючи сонце. (Примітка М. Шашкевича). — **Купайло** — бог плодів земних. (М. Ш.) — **Лада** — бог милости, ладу і женитьби або весіля; досі у нас пісні весільні зовуться “ладканя”. (М. Ш.) — **Кольда** — бог миру і пированя. (М. Ш.) — **Волтава** — ріка в Чехах, доплив ріки Лаби. — **Любуша** — казочна княгиня чеська, славна своєю мудростію, яку показувала межі иншим справедливими і влучними сүдами. — **Славолиця** — так називаєся ріка Дніпро в давніх піснях і думах. — **Люмир і Боян** — півці стародавньої Славянщини, сей на Русі, той у Чехів; зри Слово о полку Ігоря і Kralodworsky rukopis. (М. Ш.).

Грехіт — румовиско, дрібненьке каміне, сухе пруте поломане. — **Ретра з Арконою** — преславні городи у Славян над нинішнім морем Балтицьким. (М. Ш.) — **тин** — твердогород, замок. Приміри: Милятин, Гусятин, Рогатин, Чорнятин і м. и. М. Ш. — **на ногах Татарин** — Повідають люде, що Татари, вертаючи з полоняним миром у свійню, коли ставали на нічліги, повязаним полонянням лягали на ноги, щоб не повтікали. (М. Ш.).

Болеслав Кривоустий. **Звори** — дебри, роздоли, нетри.

Сорокосьма справа — Болеслав Кривоустий, король польський, воював в 48 потичках; в остатній поражений від руского князя Ярополка під Галичем, з побойща заледве жите з собою уніс. (М. Ш.).

Погоня. **Дивий** — дикий.

Бандурист. **Перекинчик** би-

сурманський — Богатирем сей поеми мав бути польський граф Вацлав Ржевуский, прозваний Золотою Бородою або Ревухою, котрий по упадку Наполеона I. з невеличкою дружиною удався до Арабії і там жив кілька літ зовсім на арабський лад. В такий сам спосіб жив і опісля, вернувши на Поділе, та старався козаків наклонити до повстаня против Росії, але надармо; він згинув в битві против Росиян 1831 р.

Цариці — Царина, царинка зовеся у нас на підгір'ю і у горах кавалок загороджений на орне поле, сіножатку або пастівник. (Головацький).

Ода. Властивий заголовок єсть: “Голос Галичан в пресьвітлий, прерадостний день рождества Єго императорскаго Величества Франца I., цїсаря австрийского, короля їх наймилостившаго”.

Веснівка. Сю поезійку написав Шашкевич на оборотній стороні листу сусїда, котрий домагався відданя позичених 40 зр.

Дністрованка. **Дністрованка мила** — Первістно було написано Марусенька м., а в Читанці: Дівчинонька м.

Над Бугом. **Вовня** (церк.) — фаля, хвиля.

Нещасний. Як змिया зірочки — Є межі народом повірка, що чарівниці звїзди знимають. (Гол.).

Пообратимови. **Николаю** — Устияновичу. — **Канюка** — каня. — **Немно** — невиразно, не до стямки.

Окрушки. Сей заголовок надав ся, зібравши в-одно два уривки (I.

і II.) і оден дрібний твір (III.); назву взяв я з Федьковича. — I. Се кінець вірша, який затратив ся а написаний був до щирого товариша М. Козановича. — II. Сі верші подав Головацкий в своїй статті “Памяти Шашкевичу” яко уривок з “дуже красної думки”, починаючої ся словами: Вздовж, пеперек зійди сьвітом.

Слава Богу. Сей вірш слідує в рукописи поета зараз по перекладі євангелія сьв. Івана.

Псалми Русланові. Ниним (полуднем) — як-раз, сейчас, самим (нині).

Олена. Сваненьки — свашеньки. — Папретити — (ос-

тро) приказати.

Схнюрив — захмутив.

Шля — шлях, дорога. — Стремена — стромовина, спадистий бік гори.

Перістий — пасманистий, пасмистий. — Шайний — уливний, шальний.

Радуючим ся тамтим і попиваючим — коли тамті радували ся і попивали (dativus absolutus).

Мовня (церк. молнія) — блискавиця.

Неглуп — (дуже) дурний (оглуп, йолоп). — Мусат — камінь до точеня, точило, брус. — Димня — комин.

II. ДОПОВНЕННЯ

а. З Читанки для малих дітей

Читанку Маркіяна Шашкевича надруковано 1850 року у Львові під заголовком: Читанка для малих дітей до школьного и домашнього употреблення, сочин. М. Ш. (93 сторін), а другим накладом 1853 р. Та до уложеня і написаня сеї книжки Шашкевич причинив ся мабуть лиш стілько, що начеркнув плян та переглядав і поправляв деякі передані ріжними авторами твори, додавши трохи й своїх. Она поділена на

6 плав: 1) Короткое изображение світа; 2) Повісти изъ святых книг; 3) Повісти благодравніи; 4) Коротенькі науки; 5) Басні; 6) Пісні. — Подаю з неї для прикладу кілька байок, очевидночки переложених з польского чи з німецкого, і одну пісню. Пісня єсть твором самого Шашкевича; чи так само і подані тут байки, годі сказати. О деяких інших байках і піснях Читанки знаємо напевно, що їх не укладав Шашкевич.

Це прил. Ю. Воловчука з видання? твору М. Шашкевича, Я. Голуб, М. Ш., 1906, — с. 57-58.

I. БАСНІ

1. Лис і вовк

Лис впав в вовківню і кричав помочи. Вовк, почувши, прибіг пос-

мотріти, що таке. “Ах побратиме, поможи ми, бо прийде загинати мені”. — “Ах бідна сирота!” пожалу-

вав вовк: "але скажи мені, як ся тое стало? Чи давно, як там гибієш? Тобі має бути там дуже холодно? Тра було стеречи ся!" — "Потім будеш ся випитовав і сьміяв ся, а перше поможи ми відти вилізти."

Коли видиш нещасного, не питай ся, як давно, яким сьвітом і через кого попав ся в недолю, лиш скорше помагай.

2. Ворона в павлянім пірю

Ворона, назбиравши піря, що пави поронили, пристроїла ся ними, а влізши межи пави, дуже ся гордила чужою красою. Але пави, постерігши обман вергли ся на ню і стали висмиковати свое піре, а з ним висіпали і питоме вороне. Ворона потім, на встид і ганьбу а другим птицям на сьміх, ходила гола.

Не величайте ся і не гордіт ся чужою заслугою і не присвоюйте собі чужої хвали, бо чи перше чи пізнійше, постережуть ся на тім люде, а ви стидати ся ймете. З чужого коня і серед дороги злізай.

3. Хромий і сліпий

Хромий і сліпий прийшли разом над глубоку ріку. Хромий бояв ся брести, щоб не впав, а сліпий бояв ся, щоб где на глибину не зайшов. "Знаєш ти що", сказав хромий до

сліпого: "возьми мене на плечи, мої очи будут тебе вести, а твої ноги будут мене нести". Пристав сліпий на тое, і оба щасливо через воду перебрели.

Чоловік без чоловіка ніколи ся не обійде, а коли один другому помагати будут, весь сьвіт в гаразді буде.

4. Олінь і бик

Товстий бик і скороногий олінь пасли ся разом на лузі. "Оленю!" сказав бик: "если нас зьвір нападе, не будемо утікати, але поборем ся з ним хоробро".—"Бори ся ти", відповів олінь: "на-що мені бороти ся з сильнішим коли втечи перед ним могу."

Як нерозумно в пригоду іти,

Коли ся можна біди встерегти.

5. Трубач

Трубач в часі війни трубив, а від неприятеля імлений так го молив: "Не забивайте мя, добрії люде, я бо невинний, я ні одного із вас не забив, я не маю нічого при собі, лиш сесю трубу." — "Ціло за те заслужив-есь на смерть. Сам бо не годен єсь бити ся, а годен єсь других на битку підбудити."

Хто другого на лихе діло нарадив, сам також завинив.

II. ПІСНЯ

Вже сонце красно
Хвала-бо встало.
Бачте, як ясно
Сьвітом засьяло;

Нічні сонливі
Мраки розбило:
Боже, ах Боже,
То твое діло!

Гомін лісами,
Піснь дубровами
Щасте розносить,
Сильно голосит:
Добро приспіло,
Весело, мило:
Боже, ах Боже,
То твоє діло!

Зелень розвилась
Гет царинами,
Радість розплилась
Всіми сьвітами;
Весна новенька,
Жизнь, веселенька:
Боже, ах Боже,
То твоє діло!

Дуброви, гори
З полокинами,

Долини, звори,
Ріки з струями,
Все так порядно,
Всюди так ладно:
Боже, ах Боже,
То твоє діло!

(Варіянта сеї пісні, ліпша що до форми, але гірша змістом, знаходиться в Записках Наук. Товариства ім. Шевченка т. LVIII.).

б. Пізнійше зібрані вірші

Сі вірші зібрані в найновіших часах з рукописній Шашкевича, і не входили доси в збірні видання его творів. Они мабуть всі зложені в молодших літах і суть взагалі слабші від творів давнійше знаних.

1. СИН ЛЮБИМОМУ ОТЦЮ

Гадка моя, як буйний весною вітрец
Зводит ся, легким крильцем злітає,
Несесь сторонами в далеч, де отец
Голубонько сивий пробуває.

Живе в печали. Боже! коли-б в радості

Вік тихо, весело єму проживати,
В гараздї, здоровлю, в любій солодості,

Цьвітами шастя жите огортати.

Отче, ох отче! Сли ся менї придало
Дни житя твого полином згірчити,
Сли коли око Твоє жальом запало,
Сли-м був нещасен серце закервити,

Прости ми, Отче, прости! Бач, я ся каю,

Жальом серце бідне моє прозябає,
Твої ноженьки сльозами зливаю —
Ах! прости синові, най не загибає.

2. ВІРНА

Зашуміла дубровонька, листом зашуміла,

Затужила дівчинонька, серцем затужила,

Тужит нічку, тужит нічку, тужит і день білий,

Бо із війни за три роки не вертає милий.

На могилі-верховині милого спрашчала,

Біле личко ціловала, слізми проводжала.

“Не плач, не плач ластівонько, дасть Бог звойовати, Я прилечу соколоньком до твоєї хати.	За лісами, за горами лишив чорно- бриву. Край дуброви на горбочку всипа- на могила, Там дівчина із зорями що-день ви- ходила.
Не плач, не плач, голубонько, не плач, не жури ся, Подай ручку біленькую, до дому верни ся.”	Виходила із зорями, стояла до ночі Свої чорні за миленьким видивила очи.
Вдарив коник у копита, задзвонив станлями, Лишила ся сирітонько з журними гадками.	Ой ходила, ой бродила зимами, лі- тами, Видоптала биту стежку білими но- гами.
Вдарив коник у копита, на вітр пу- стив гриву,	

3. ТУГА

Крутий берег, по березі трава зеле- ненька, Серед трави край берега калина червенька. Своє гіля буйненькое сумна в воду клонит, Своє листя дрібненькое по водонь- ці ронит. Скоро смеркнесь, голуб сивий сю- да прилітає, Нічку гуде, нарікає, ранком ізлиняє, Нічку плаче, жалкує ся, рясні сльо- зи ронит, На розсвіті ізлиняє, в темні ліси гонит. На темнії ліси гонит тай зворами блудит, Там горює, униває, тяжко серцем нудит. Весна одна перецвила, минула і дру- га, Вже і третя засіяла, не мінає туга. І все голуб прилітає, на гілі сідає.	І головку к листьом тулит, плаче і ридає: “Де злетілась, голубонько сивенька, миленька? Щезлась з ними, лишила ся година сумненька. Нї тя мислями змислити, нї думков здумати, Нї очами тя зглянути, лиш згадков згадати. Сьвіт ми мерзкий, нічка мила, голу- блю ся з тьмами, Мари — дружба, ліси — хата, гоню за зморами А бодай ви, лихі води, в лугах за- блудили, Що ви мою ясну зорю та під себе вбили. Люта би вас буря в мраку та дрібну розбила, Дрібну мраку тай розбила, сліду не лишила.
--	---

А бодай вас жарким літом дуга ви- Поган-Татар нехай гидке в тобі миє
пивала, лице.
А зимою студінь люта на вік ледом Щастє моє перебилось, доля вже
стяла, минула,
Ей ти водо, ти бистрая, лиха роз- Мов ластівка скорокрила в безвісти
лучнице, злинула."

4. (КОЛОМИЙКА)

Місяченько круглоколий закрив ся Тяжко, тяжко мому серцю з сумни-
хмарою; ми гадками.
Чи так тобі зо мнов любо, як мені Ой як тяжко, побратиме, тверд ка-
з тобою? мінь глодати,
Ой лісами, берегами білі сніги спали Ой ще тяжче бездольному в сьвіті
Очи мої сивенькіі слозоньки залья- пробувати.
ли. В гробі сумно, в гробі тихо, сумрак
студененький,
Вихор дикий, студененький лопотит Ой як ляжу серед него, тогди я ща-
гілями. сненький.

5. (БРАТОВИ НА ЧУЖИНУ)

По-за тихий за Дунай, Тужно, тужно там тобі,
Де мій сокіл пробуває, Милий брате рідненький,
Лети, гадко, в чужий край, Но по студеній зимі
Де го туга обгортає. Вітрец дихне тепленький.
Неси думу там мою, Серед луга край води
Легкокрилий вітроньку, Зацвила калина;
Руску пісню неси му, Будь веселий, щаслив ти,
Щиру брата пісоньку. То щаслива й родина.

6. СЛОВО ДО ЧТИТЕЛІВ РУСКОГО ЯЗИКА

Дайте руки, юні други, Разом, разом! хто сил має,
Серце к серцю най припаде, Гонїт з Руси мраки тьмаві, —
Най щезають тяжкі туги, Зависть най вас не спиняє,
Ум охота най засяде. Разом к сьвітлу, други жвавї!

1833.

З Короледвірської рукописи

7. ЯГОДИ

Іде моя мила на ягоди
В зелену дуброву,
Задраснула остров тернев
Біленьку ніжку.
Не може моя миленька
На ноженьку ступити.

Ах ти терне, острій терне!
Прощо-сь біль зділало?
Проте будеш, острій терне,
З бору виметено.

Ожидай мя, мила, в тїни
В зелених корчиках,
Скочу я на одній нозі
По коника мого,
Мого біленького.
Коничок ся на долині
В густій траві пасе,
Моя мила в холодочці
Милого ожидає.

Стала мила в дубровоньці
З-тиха нарікати:
“Ах, що скаже моя мати?
Я нещасна роба!

Все ми говорила мати:
Стережи ся хлопців!
Прощо би ся їх стеречи,
Коли они добрі люди.”

І приїхав на конику
Яко сніжок білім,
Скочив з коня, вв'язав на сук
За сребню узду.

Обняв дівча, тисне к серцю
І ціловав в уста,
І забула красна дїва
В нозі білій терен.

*

Миловали ми ся,
Голубляли ми ся.
Соненько на западі:
“Поїдь, милий, борзо до дом,
Соненько нам зайде!”

Скочив живо на коника
Яко сніжок білого,
І взяв миленьку на руки
І поїхав до дом з нею.

8. ЖАВОРОНОК

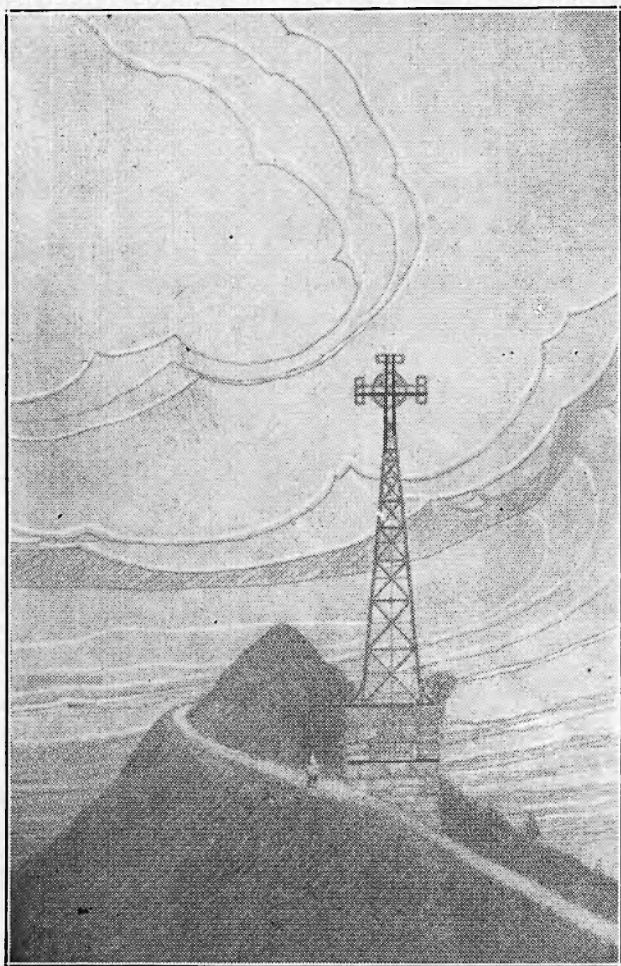
Поле дїва коноплі
У паньскім городі,
Жаворонок питає ся,
Чому жалослива.
“Як бим могла рада бути,
Милий жаворонче?
Милого ми відвели
На камінний город!

Коби я пірце мала,
Листец бим писала.
Ти, малий жаворонче,
Ти би з ним полетїв.
Ані пірця ні болонки,
Щоб листец писати:
Поздоров милого піньом,
Що тут горем нию.”

Маркіян Шашкевич написав ще більше поезій, особливо думок, котрі затратили ся межі его приятелями та знакомими, переклади Слова о полку Ігоревім та Короледворскої Рукописи з Судом Любушиним і дещо инше. Заховали ся і друковані були (в Библиотекі Онишкевича Ш. і Записках Наук. Товариства ім. Шевченка): 1) польські вірші *A wiesz ty?*, *Moje niebo*; 2) перекла-

ди євангелій Матея глав I-V і Івана; 3) розправи *Старина*, *Руское весіле*, *О Залорожцях і їх Сьчи*; 4) 5 проповідий, кілька листів, уривок з дневника та деякі инші дрібнички. — Межі его поезіями подають також переклад з полского: “Верніт ся пісні родимі”; але сего не написав Маркіян Шашкевич, іно его приятель Бульвінський (гл. *Зоря Галицка* 1850 ч. 80).

Памятник Маркіяна на Білій Горі коло Підлисся

Часть V.

Привіти

Віщий дух Маркіяна відчув, що найпростіша дорога до душі й серця народу є його рідна мова. Милозвучною цією живою мовою збудив Він український нарід з вікового сну до нового життя.

Боже Провидіння нам Його дало, коли вже гасла надія на життя галицької вітки славного й могутнього народу галицького короля Данила.

СТО ЛІТ ПО СМЕРТІ МАРКІЯНА МИ ЛІПШЕ ЙОГО РОЗУМІЄМО, ЯК ЙОГО СУЧАСНИКИ, ЗА НЬОГО ГОСПОДУ ДЯКУЄМО, А ГРЯДУЧИМ ПОКОЛІННЯМ ПАМ'ЯТЬ ПРО НЬОГО ПЕРЕДАЄМО.

о. ЙОСИФ БАЦА

о. НИКОЛА ВОЛЯНСЬКИЙ

катедральні сотрудники

о. ФИЛИМОН ТАРНАВСЬКИЙ

Канцлер Дієцезії і парох Катедрі

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

“ВИРВЕШ МИ ОЧІ І ДУШУ МИ
ВИРВЕШ: А НЕ ВОЗЬМЕШ МИ-
ЛОСТИ І ВІРИ НЕ ВОЗЬМЕШ, А
НЕ ВИДРЕШ ЛЮБОВИ І ВІРИ НЕ
ВИДРЕШ.”

ПРИВІТ І ПОКЛІН

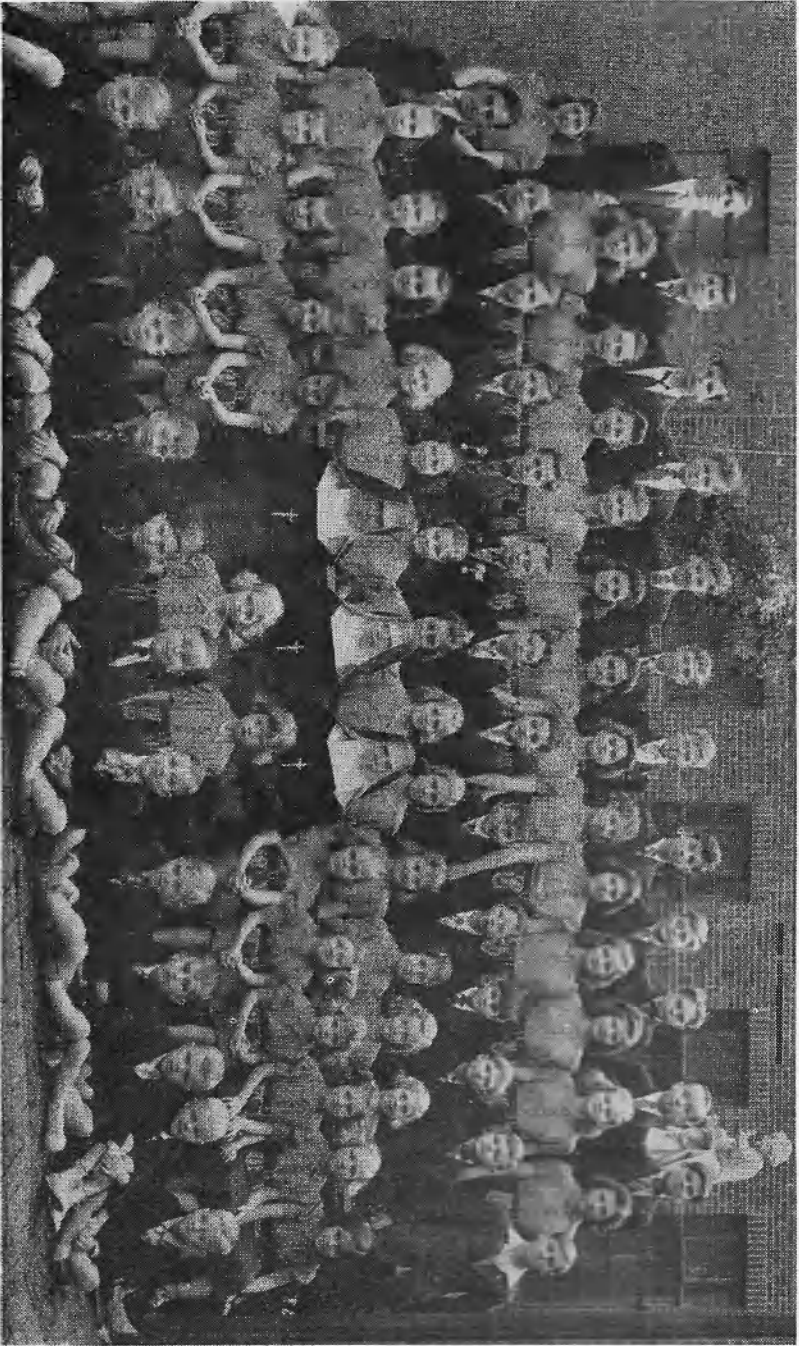
о. МАРКІЯНОВІ

ВІД

ГОЛОВНОЇ УПРАВИ І ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВІДІННЯ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

МИ З ДУХОМ ТВОЇМ, НАШ ДОРОГИЙ БАТЬКУ, о. МАРКІЯНЕ

**СИРОТИНЕЦЬ СС. ВАСИЛІЯНОК
ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.**

В СТОЛІТНІ РОКОВИНИ СМЕРТИ ВЕЛИКОГО ПОЕТА

І ПАТРІОТА ГАЛИЦЬКОЇ ЗЕМЛІ о. М. ШАШКЕВИЧА

СЛАВУ, ЧЕСТЬ І ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ ЙОМУ

СПІВАЮТЬ

СЕСТРИ ЧИНА СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

ФАКС ЧЕЙС, ПА.

НЕХАЙ ЖИВЕ ДУХ БЕЗСМЕРТНОГО

О. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

И НЕХАЙ ПРОВАДИТЬ НАШ НАРІД ДО

КРАЩОЇ БУДУЧЧИНИ

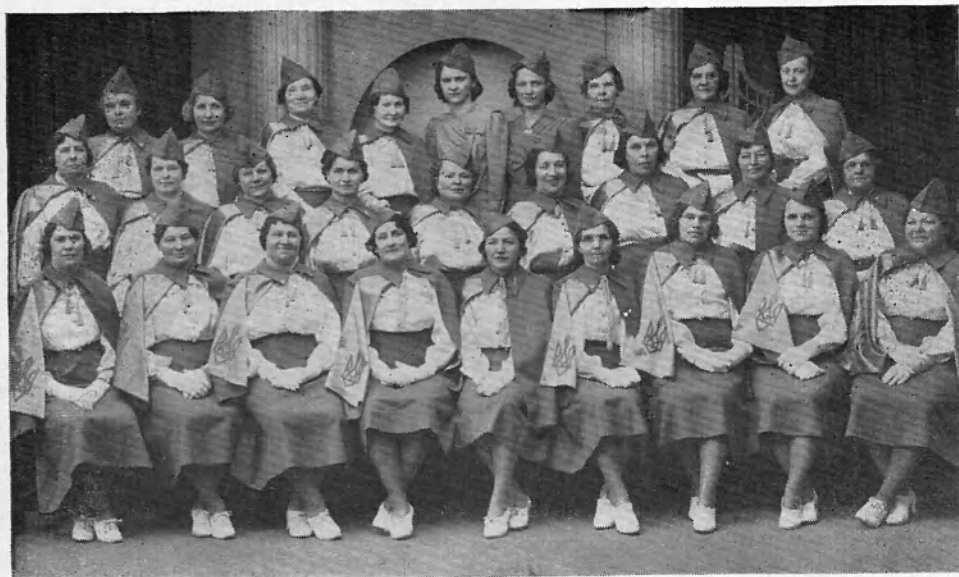
МИХАЙЛО І. СМІЛЬСЬКИЙ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

ДОКИ ЖИВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД

ДОТИ ЖИТИМЕ МІЖ НАМИ

НАШ О. МАРКІЯН

ТОВАРИСТВО СВ. ЮРА

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

ВІДДАЮЧИ ГЛИБОКИЙ ПОКЛІН

ТІНЯМ ДУХОВОГО БАТЬКА ГАЛИЦЬКОЇ ЗЕМЛІ,

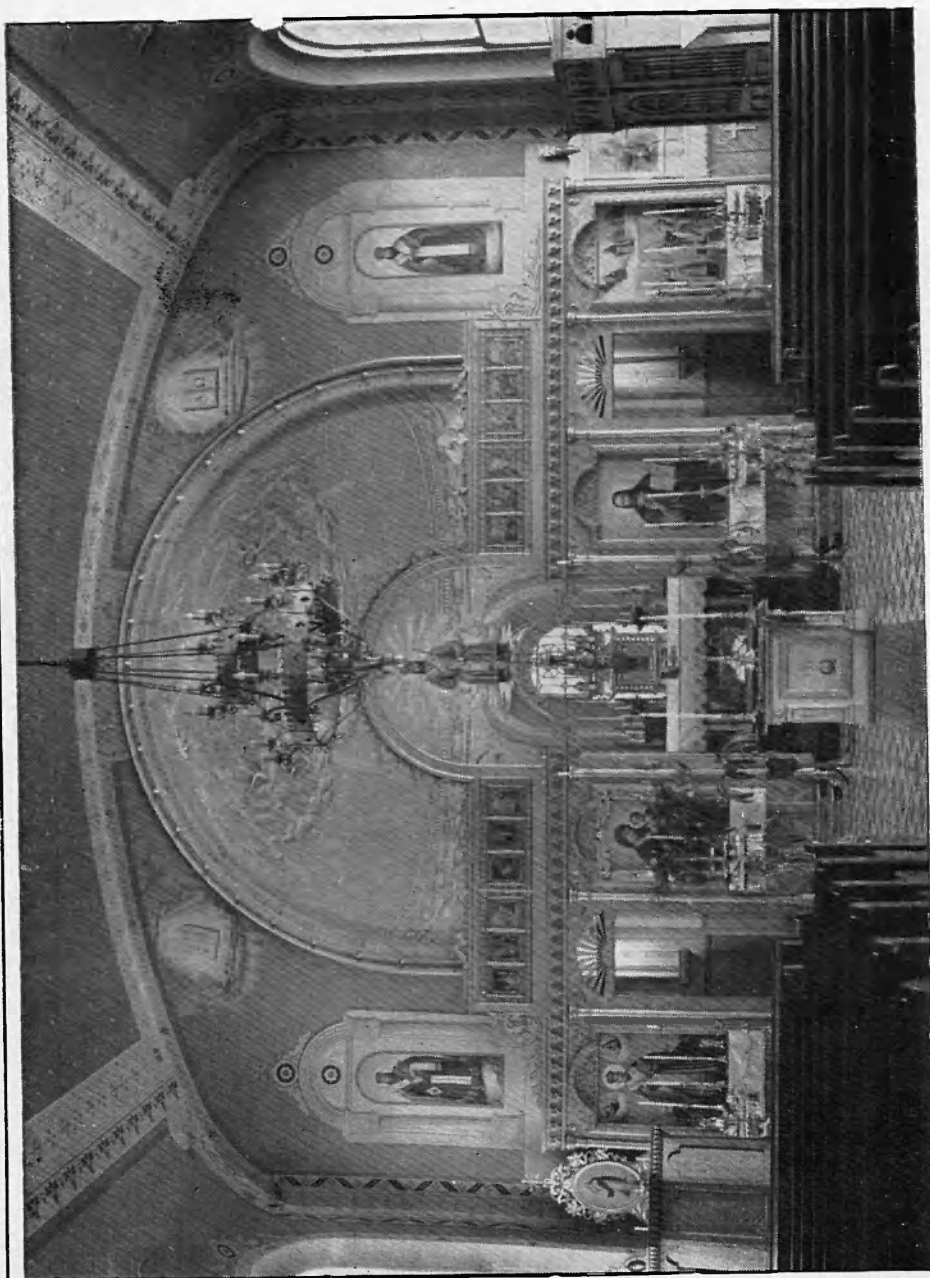
ЗАПИТУЮ СЕБЕ:

“Як виглядалаб Галицька Україна в теперішнім часі,
колиб не був родився і не трудився для неї

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ?

о. ВОЛОДИМИР ЛЮТОВИЧ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Іконостас Церкви св. Апт. Петра й Павла в Джерзі Ситі, Н. Дж.

НА ДУХОВИЙ НАГРОБНИК МАРКІЯНОВІ ШАШ-
КЕВИЧОВІ, ПРОПОВІДНИКОВІ СЛОВА БОЖОГО
ДЛЯ ГРЯДУЧИХ ПОКОЛІНЬ ЙОГО НАРОДУ,—

Писав англійський поет Шеллі про
таких людей, як наш М. Шашкевич:
“Переходить поняття людини щоб
зрозуміти, як виглядавби світ мо-
рально, колиб не родилися поети.”

ПАРОХІЯ ЦЕРКВИ СВ. АПП. ПЕТРА Й ПАВЛА

В ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ.

о. ВОЛОДИМИР ЛОТОВИЧ, Парох

МИКОЛА БУРАК — тростіси — МИХАЙЛО ФУРКА

ВІДКИНЬ ТОЙ КАМІНЬ, ЩО ТИ СЕРЦЕ ТИСНЕ!

ДОЗВОЛЬ, В ТОЙ СУМНИЙ ТИН

НАЙ СВОБОДОНЬКИ СОНЕЧКО ЗАБЛИСНЕ:

ТИ НЕ НЕВОЛІ СИН!

ПРИВІТ

ВІД

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

НЕХАЙ ВІЩІ СЛОВА о. МАРКІЯНА ДАЛЬШЕ ЗАГРІВАЮТЬ НАС

ТА ДОВЕДУТЬ НАС ДО СОНЦЯ-МЕТИ . . .

ПОКЛІН ТОБІ, БАТЬКУ НАШЕ!

ПАРОХІЯ СВ. ДУХА

БРУКЛИН, Н. Й.

Уже сто років минає, як Великий Син України у могилі спочиває. Але та іскра любови, що він її запалив у щирім українськiм серці — любов до свого рідного краю й рідної мови, вона не тліє а постійно зростає.

ВЕЛИКОМУ ГАЛИЦЬКОМУ ПРОБУДИТЕЛЄВИ —

ПОКЛІН, ДЯКА Й ЛЮБОВ!

о. АНТІН ЛОТОВИЧ, Вікарій Генеральний

БРУКЛИН, Н. Й.

СОЛІДАРНА З УСІЄЮ ГРОМАДОЮ У ПОЧИТАННІ

БАТЬКА-ПРОБУДИТЕЛЯ

РОДИНА ДЕМИДЧУКІВ

СЕМЕН І МАРІЯ --- РОДИЧІ;

ВАСИЛЬ, СОФІЯ, ЙОСИФ, ОЛЕНА — ДІТИ

БРУКЛИН, Н. Й.

ШЛЯХОТНІ ІДЕЇ о. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА НЕХАЙ
ПРОМОЩУЮТЬ НАМ І НАШИМ НАЩАДКАМ ШЛЯХ
ДО ПОВНОГО, КУЛЬТУРНОГО НАРОДНОГО ЖИТТЯ

СЕРДЕЧНИЙ ЙОМУ ПОКЛІН

ПАРОХІЯ СВ. ЙОАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

НЮАРК, Н. ДЖ.

ГЕН ІЗЗА МОРЯ ШИРОКОГО, МИ ШЛЕМО ТОБІ,

БАТЬКУ МАРКІЯНЕ,

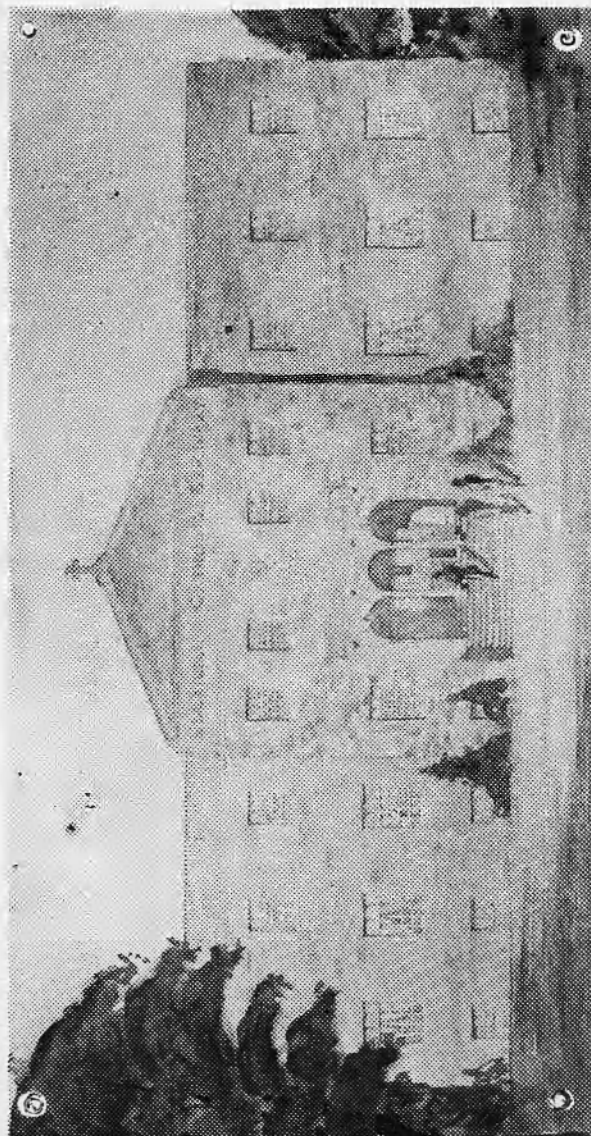
ПОКЛІН

ПІДЕМО ТВОЇМИ СВІТЛИМИ СЛІДАМИ ШУКАЮЧИ

КРАЩОЇ ДОЛІ . . .

УКР. КАТ. ПАРОХІЯ УСП. ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

ПРИВІТ І ГЛИБОКИЙ ПОКЛІН

— ВІД —

**РЕКТОРАТУ УКР. КАТ. СЕМИНАРЯ
СТЕМФОРД, КОНН.**

о. ЯКІВ ДЕБЮР, ректор

— 130 —

ПРИВІТ

— ВІД —

СЕМИНАРЯ СВ. ЙОСАФАТА У ВАШІНГТОНІ

ВЕЛИКОМУ СИНОВІ ГАЛИЦЬКОЇ ЗЕМЛІ,

о. МАРКІЯНОВІ ШАШКЕВИЧОВІ

НЕХАЙ ЙОГО ДУХ І ІДЕЯ ПАНУЄ У СЕРЦЯХ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ АЖ ДОКИ СОНЦЕ
СВОБОДИ НЕ ЗАСЯЄ НАД ЙОГО ЗЕМЛЯМИ

о. А. ХИМІЙ, ЧСВВ, ректор

**В СТОЛІТТЯ СМЕРТИ ВЕЛИКОГО ПОЕТА І НАРОДНЬОГО
ПРАЦІВНИКА о. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА**

СКЛАДАЮТЬ ЙОМУ

СВОЮ ЧОЛОБИТНЮ

**ПАРОХІЯ ЦЕРКВИ СВ. о. НИКОЛАЯ
ВОТЕРВЛІТ, Н. Й.**

о. АНДРЕЙ ХЛИСТУН, парох

о. МАРКІЯНЕ! БУДЬ НАМ

“ЗІРНИЧКОЮ РОЗСВІТУ”

ТА РОЗПАЛИ У НАШИХ ГРУДЯХ ТАКИЙ ОГОНЬ,
ЯКИЙ ТІЛЬКИ “ГРОБОВА ПЕРСТЬ УГАСИТИ МОЖЕ”

ЗАПОРОЖСЬКА СІЧ

Відділ 283 Українського Народного Союзу

ОБОРН, Н. Й.

— 133 —

**НЕХАЙ ДУХ о. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА І ЛЮБОВ
ДО ВСЕГО РІДНОГО**

ЖИВЕ В СЕРЦЯХ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

ПАРОХІЯ СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

СИРАКЮЗ, Н. Й.

о. МИХАІЛ КУЗІВ, парох

ІВАН ВОЙЦИШИН :: тростіси :: АНТІН ГІБА

Wasył Lesiwa

ГЛИБОКИЙ ПОКЛІН

**ВЕЛИКОМУ ПОДВИЖНИКОВІ Й ПРОБУДИТЕЛЕВІ
ГАЛИЦЬКОЇ ЗЕМЛІ**

о. МАРКІЯНОВІ ШАШКЕВИЧОВІ

ПАРОХІЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ

КАЙЗЕР, ПА.

о. ВАСИЛЬ ОСТАШ, парох

ПРИВІТ І ПОКЛІН

о. МАРКІЯНОВІ ШАШКЕВИЧОВІ

ВІД

УКР. КАТ. ПАРОХІЇ УСПЕННЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ

В ЦЕНТРАЛІ, ПА.

о. ВАСИЛЬ ФЕДАШ, парох

СЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ І ПОКЛІН

ВЕЛИКОМУ ЛЮБИТЕЛЄВІ СВОГО НАРОДУ

НЕХАЙ ВШЦІ СЛОВА о. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

НАС УСІХ ЗАВЖДИ ОЖИВЛЯЮТЬ

ПАРОХІЯ ЦЕРКВИ СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

НОРТГЕМПТОН, ПА.

о. ВОЛОДИМИР УЛЯНИЦЬКИЙ, Декан

В СТОЛІТНІ РОКОВИНИ

СМЕРТИ ВЕЛИКОГО ПОДВИЖНИКА І ПРОБУДИТЕЛЯ

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, о. МАРКІЯНОВІ

ВДЯЧНА ПАМ'ЯТЬ ВІД РОДА В РІД

ЦЕРКВА СВ. КИРИЛА І МЕТОДІЯ

В ОЛИФАНТ, ПА.

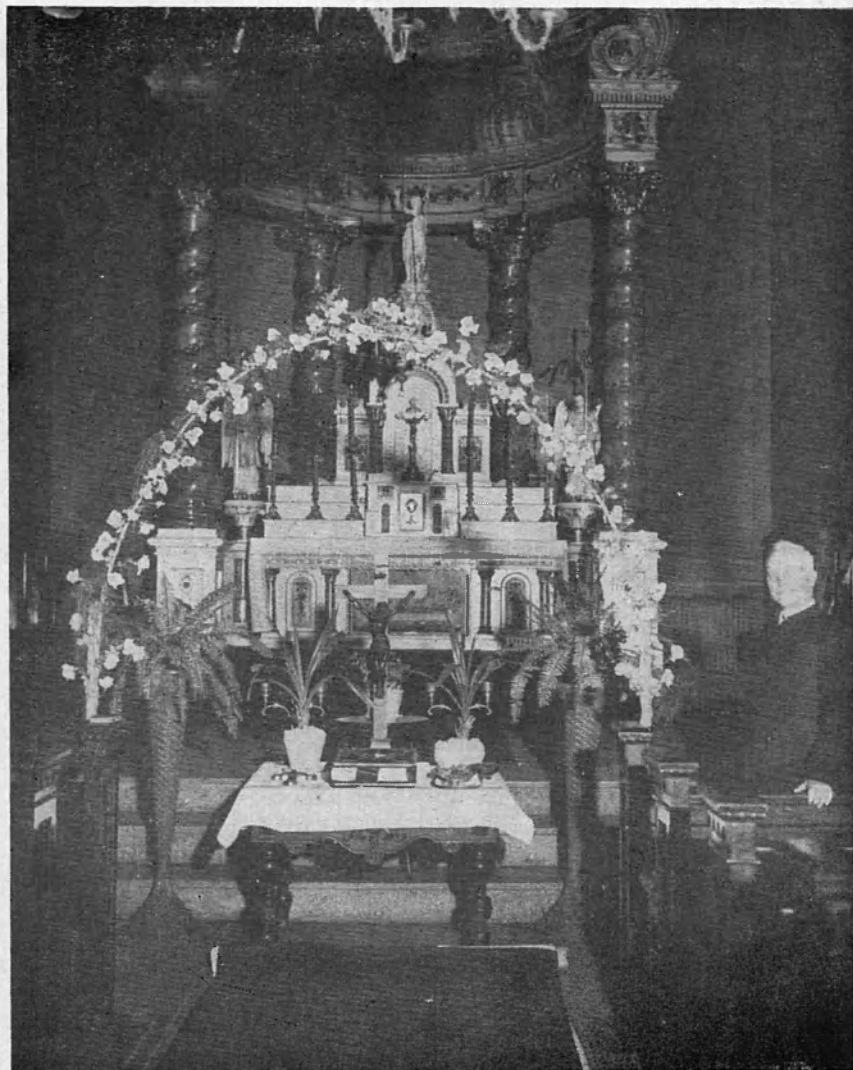
о. ІВАН ОРТИНСЬКИЙ, парох

**В 100-НУ РІЧНИЦЮ о. М. ШАШКЕВИЧА, ЩИРИЙ ПРИВІТ
УРЯД УКР. КАТ. ПАРОХІЇ В МЕКАДУ, ПА.
о. В. Обушкевич, С. Поступак, У. Ністряк, Д. Капітула**

ЩИРИЙ ПРИВІТ

— ВІД —

ЦЕРКВИ СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

о. МИХАЙЛО КІНДІЙ, парох

✠
ПІТСБУРГ, ПА.

— 140 —

З НАГОДИ СВЯТА СТОЛІТНОЇ РІЧНИЦІ

СМЕРТИ о. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

— Ш Л Ю —

СЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ

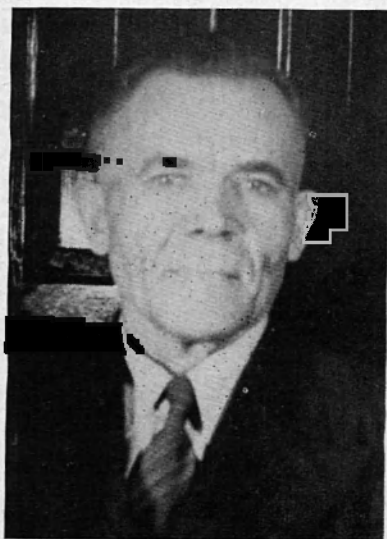
о. ПЕТРО ПОНЯТИШИН

ПІТСБУРГ, ПА.

ХОЧ НАША ЗІРКА, о. М. ШАШКЕВИЧ, ПЕРЕДВЧАСНО
ЗАГАСЛА, АЛЕ ТА ВЕЛИКА ЯСНІСТЬ, ЩО ВИЙШЛА
З НЕЇ — МАТЕРНЕ УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО — НЕ ЗАГАС-
ЛО. ВОНО СВІТИЛО, СВІТИТЬ ТЕПЕР І СВІТИТИ БУДЕ,
ДОКИ НАШ НАРІД ІСНУВАТИ БУДЕ.

ТОМУ ЧЕСТЬ І ПОКЛІН О. МАРКІЯНОВІ

ІВАН КІНАЛЬ
МЕКІЗРАКС, ПА.

ЩИРИЙ ПРИВІТ І ПОКЛІН

о. МАРКІЯНОВІ ШАШКЕВИЧОВІ

З НАГОДИ

СТОЛІТНИХ РОКОВИН

ПАРОХІЯ ЦЕРКВИ СВ. АПОСТОЛІВ ПЕТРА І ПАВЛА

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО

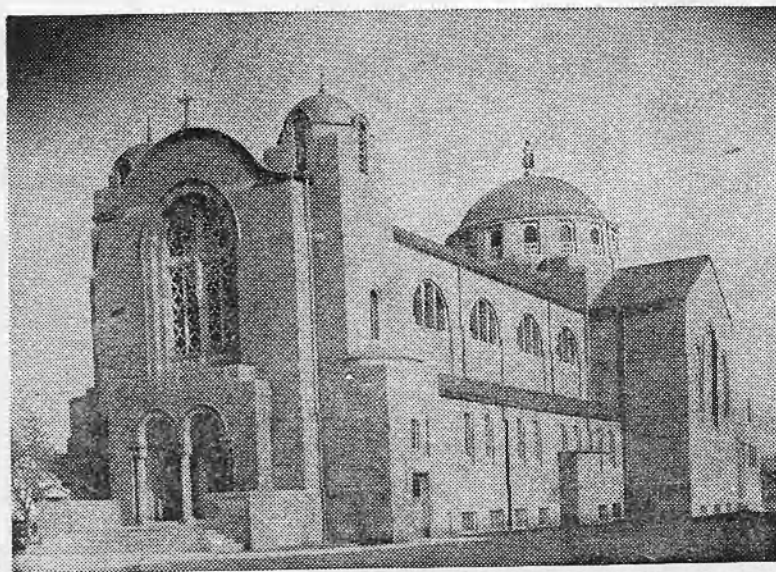
о. ДМИТРО ГРЕСЬКО, парох

— 143 —

ЩИРИЙ ПРИВІТ І ПОКЛІН

— ВІД —

ЧЛЕНІВ ПАРОХІЇ НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ

В ГАМТРАМК, МІШ.

о. СТЕФАН ТИХАНСЬКИЙ

ВЕЛИКОМУ ПРОБУДИТЕЛІВІ ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ

ГЛИБОКИЙ НАШ ПОКЛІН

НЕХАЙ ЖИВУТЬ ПОВСЯКЧАСНО ЙОГО ВИСОКІ ІДЕАЛИ

ТОВАРИСТВО ІМ. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

Відділ 94 Українського Народного Союзу

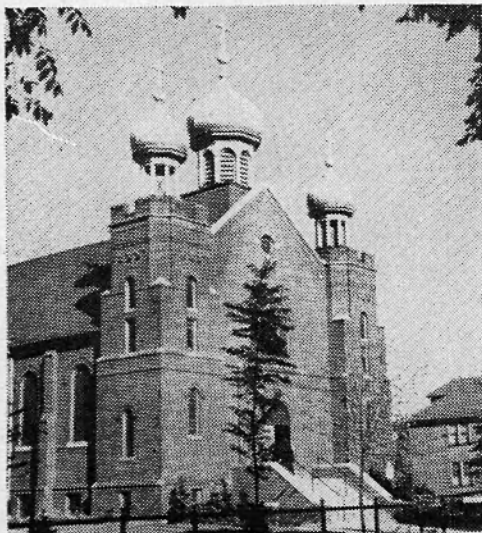
ГАМТРАМК, МІШ.

Н. МАСТАЛІР, предс.

Й. МОРОЗОВСЬКИЙ, кас.

В. КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ, секр.

“Смуток твій знидіє, а радість сліди єго позмітає, а сумна північ буде ниним полуднем, і звеселиш ся, а око твоє заблищит зірничкою в бурній пітьмі жита твого, і огорнеш ся зоревою світою тихомиря, і линяет над тобою милость Божая, бо надія із серця твого не втекла—бо хто яко Бог?”

ПАРОХІЯ ЦЕРКВИ СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

ДЕТРОИТ, МШ.

о. СОВІТНИК С. ПОБУЦЬКИЙ, Парох

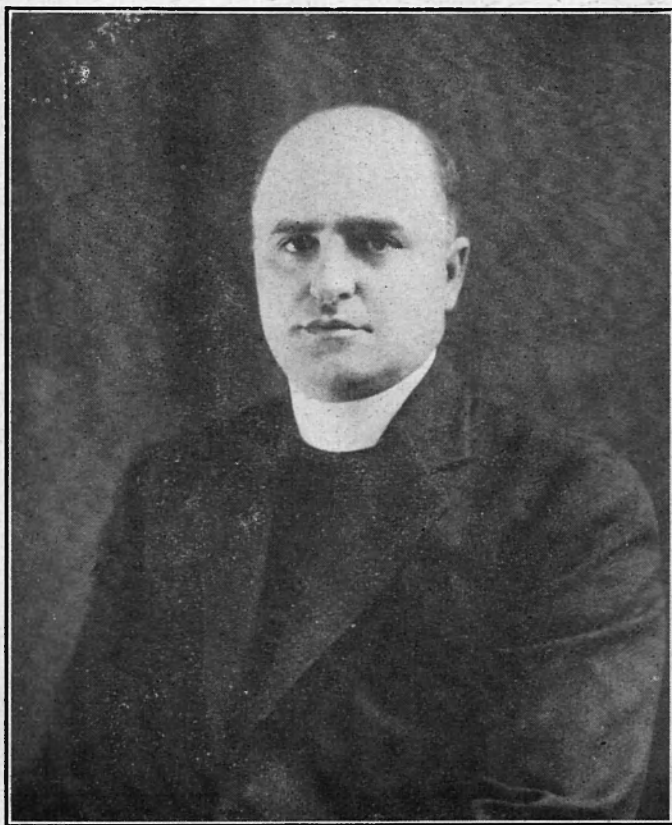

**ВЕДИ НАС, БАТЬКУ МАРКІЯНЕ, ДО СОНЦЯ ПРАВДИ І КРАСИ
ЦІЛОДЕННА ПАРОХІЯЛЬНА ШКОЛА
ПРИ ЦЕРКВІ СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ
ДЕТРОЙТ, МШІ.**

“Віра серця мого як Бескид твердо
постановилась на любови”—пише Маркіян

ТАКОЇЖ ВІРИ, ОПЕРТОЇ НА ВЗАІМНІЙ ЛЮБОВІ, БАЖАЄ

**ВСІЙ НАШІЙ ІМІГРАЦІЇ Й ЦІЛОМУ
УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВИ**

**о. СТЕФАН ПОБУЦЬКИЙ З РОДИНОЮ
ДЕТРОИТ МІШ.**

Wasył Lesia

Твоя праця, Батьку Маркіяне, Твої муки, Твої труди,
Твої терпіння і страждання, Твої науки й заповіді це
діаманти в національній скарбниці Українського Духа,
вчора, нині і по всяк час, для наших прадідів, для нас
і для всіх наших грядучих поколінь.

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

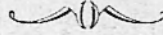
ВІДДІЛ 292 В

ДЕТРОИТ, МІШ.

ПЕТРО КІЗЕЛЬ, секретар

ПОКЛІН о. МАРКІЯНОВІ — АПОСТОЛЬСТВО МОЛИТВИ — ДЕТРОЙТ, МІШ.

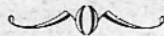
В ГЛИБОКІЙ ПОШАНІ ВЕЛИКОМУ ГАЛИЦЬКОМУ
ПРОБУДИТЕЛЕВІ о. МАРКІЯНОВІ ШАШКЕВИЧОВІ

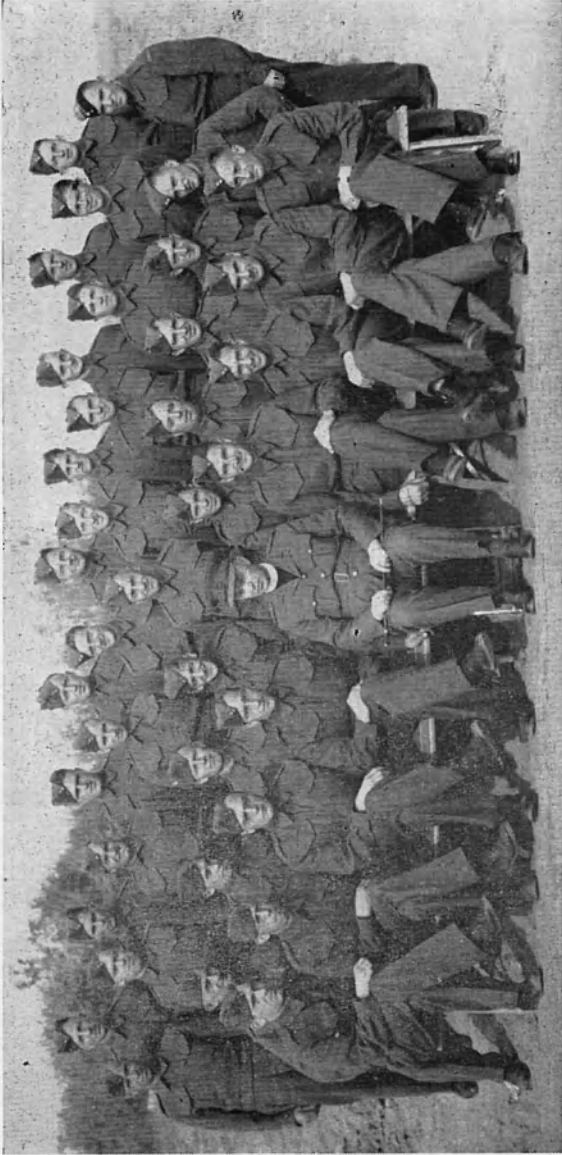
ЧЕСТЬ І ПОКЛІН

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

ВІДДІЛИ 5, 16, 23, 26, 37

ДЕТРОЙТ, МІШ.

**З НАГОДИ СТОЛІТТЯ СМЕРТИ ВЕЛИКОГО ПРОБУДИТЕЛЯ НАШОЇ ЗЕМЛІ, о. МАР-
КІЯНА ШАШКЕВИЧА Й ЙОГО РЕВНОЇ ПРАЦІ НА СЛАВУ БОЖУ Й НАШОГО УКРА-**

ІНСЬКОГО НАРОДУ

пересілаю від

УКРАЇНСЬКОГО КАНАДІЙСЬКОГО ВІЙСКА Й ВІД СЕБЕ

ПОКЛІН ДУХОВІ ВЕЛИКОГО ПРОБУДИТЕЛЯ

о. СОТНИК М. Т. ПЕЛІХ

Wasył Lesia

ГЛИБОКИЙ ПОКЛІН І ПОШАНА

ВІД

ПАРОХІЇ ЦЕРКВИ СВ. ІОАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

МЕКІС РАКС, ПА.

о. ВОЛОДИМИР ЛЕВИЦЬКИЙ, парох

Авторові “Псалмів Русланових” з їх українським серцем та вірою українською почесть віддають нащадки, що виїхали в чужину й тут визнають Його животворні ідеї

БРАТСТВО СВ. ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО

169 Відділ Провидіння в

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

ВАСИЛЬ ЛУПІНЯК, гол. — о. ВОЛОДИМИР ЛОТОВИЧ, секр.
СЕМЕН ОСЦІСЛАВСЬКИЙ, кас.

Незабутні слова Його веселять нашу душу й серце потішають, коли читаємо: “Сполошиш ми долю і проженеш цастя; нуждою мя вда-риш і нашлеш ми злидні; вирвеш ми очи й душу ми вирвеш; а не візьмеш милости і віри не візьмеш, бо українське ми серце і віра українська”.

БРАТСТВО СВ. АПП. ПЕТРА Й ПАВЛА

3 Відділ Провидіння в Джерзі Ситі, Н. Дж.

ОНУФРІЙ ЛІПКА, голова — ПАВЛО ДМИТРІВ, секретар
ІВАН СЕРАФІН, касієр

Співаючи, величаємо тогосамого Творця вселенної,
що Його славив Маркіян Шашкевич, —

“БО ХТО ЯКО БОГ?”

ХОР ІМ. М. ЛИСЕНКА

при церкві Св. Апп. Петра й Павла

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

ВАСИЛЬ ГЕЛА, діригент

Нехай пам'ять про життя, труди й заслуги Пробудителя
Галицької України живе во віки вічні між нами

ТОВАРИСТВО УКРАЇНЬСЬКА СІЧ

17 Відділ Українського Народного Союзу

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

ОСИП ЛОГИН, голова — МИХАЙЛО ФУРКА, касієр

ТЕОДОР НАКОНЕЧНИЙ, секретар

Як мітичний Руслан присвічував Маркіянові, так
християнський український Маркіян присвічує те-
перішному й грядучим поколінням Українців.

ПОКЛІН ЙОГО ГЕНІЄВІ!

УКРАЇНЬСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

ГРИГОРІЙ ЄВУСЯК, голова

ВАСИЛЬ ГЕЛА, місто-голова — ВАСИЛЬ ЦАН, секретар

ВАСИЛЬ ГІЛЬ, касієр — СТЕФАН КОТ, господар

“... БО УКРАЇНЬСЬКЕ МИ СЕРЦЕ, І ВІРА УКРАЇНЬСЬКА!”

БРАТСТВО СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

270 Відділ Українського Народного Союзу в

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

МИХАЙЛО КОСОНЬСЬКИЙ, голова

СТЕФАН ГРІЩА, касієр — МИКОЛА ІШГУРА, секр. фін.

АНДРЕЙ БУСКО, секретар рекордовий

“... которого невидоме око видит гадки душ наших, которий спряг собою безначаток і безконець, которого серце всему сьвіту серце, а воля — гаразд всіх віків і всіх сторон щастє, — Той з тобою, Бог з Тобою”

СЕСТРИЦТВО ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ

Долина міста, Джерзі Ситі, Н. Дж.

А. СИВАК, голова — П. БОКОВСЬКА, секр. — М. ЛІПКА, кас.

БОЖЕ БЛАГОСЛОВИ ВАШЕ СВЯТО Й ПАТРІОТИЧНЕ ДІЛО

Прийде час світ правди засвітить і
помоляться на волі невольничі діти

ЩИРИЙ ПРИВІТ

ТОВАРИСТВО СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

ВІДДІЛ 21, БРУКЛИН, Н. Й.

ПРИВІТ

ВІД

УКР. ГР. КАТ. ЦЕРКВИ СВ. НИКОЛАЯ

САВТ БРУКЛИН, Н. Й.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

ВІД

о. МИРОНА ДАНИЛОВИЧА

парох Церкви св. Йоана Хрестителя

НЬЮАРК, Н. ДЖ.

— 155 —

ВСІ ВПЕРЕД! ДО СОНЦЯ ПРАВДИ, СВОБОДИ!

ПРИВІТ

- ВІД -

ТОВ. ІМ. БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ІРВІНГТОН, Н. ДЖ.

Н. БРУНЬКО, президент

З. ЛИПОВІНСЬКИЙ, касієр — ВОЛ. КИТ, фін. секретар

ЩИРИЙ ПРИВІТ

ПАВЛО ГАВРИЛІВ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

ЧЕСТЬ І ПОКЛІН ДУХОВІ О. МАРКІЯНА

о. Д. ДОБРОТВОР

ЧЕСТЬ О. МАРКІЯНОВІ

ЗА ЙОГО РЕВНУ ПРАЦЮ НА СЛЛАВУ БОГА Й РІДНОЇ МОВИ

о. ГРИГОРІЙ ЦМАЙЛО

**ВЕДИ НАС, БАТЬКУ МАРКІЯНЕ, ДО СОНЦЯ
ПРАВДИ І КРАСИ!**

**БОГДАН КОЦЮБИНСЬКИЙ
ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.**

ПРИВІТ

- ВІД -

**о. ВОЛОДИМИРА БІЛИНСЬКОГО
ЧЕСТЕР, ПА.**

ВІТАЮТЬ СЕРДЕЧНО

**ПОЯВУ ПРОПАМ'ЯТНОЇ КНИГИ ПРО о. МАРКІЯНА
ЦЕРКОВ СВ. ДУХА
З ЧЕСТЕР, ПА.**

о. ВОЛОДИМИР БІЛИНСЬКИЙ, парох
УРЯДНИКИ: Василь Бичковський, Даниїл Яворський, Петро Береза
І ВСІ ПАРОХІЯНИ

**НА ВІЧНУ СЛАВУ ПРОБУДИТЕЛЕВИ ГАЛИЧИНИ
БРАТСТВО СВ. ПЕТРА І ПАВЛА**

**Відділ 66 Провидіння
БОЛТИМОР, МД.**

ІВАН БОДНАР, председатель
ВОЛОДИМИР ПОЛШУК, кас. — ПЕТРО БОДНАР, фін. секр.
ЮЛІЯ МАНЬОСКА, рекор. секр.

— 157 —

ДАЙ БОЖЕ, ЩОБ ЦЯ ПРАЦЯ УВІНЧАЛАСЬ
НАЙКРАЩИМИ УСПІХАМИ НА СЛАВУ БО-
ЖУ ТА НА ДОБРО НАШОГО УКР. НАРОДУ

ЙОАН БОЙКО

Дяко-учитель
БОЛТИМОР, МД.

Нехай віщі слова нашого Пробудителя овіють теплим
весняним леготом наш Український Нарід, вкажуть
йому шлях і доведуть його до бажаної мети

ЧЕСТЬ ПАМ'ЯТІ О. МАРКІЯНА

ЧЕСТЬ І ТИМ, ЩО ПРО ЦЮ ПАМ'ЯТЬ ПОДБАЛИ
В СТОЛІТНУ РІЧНИЦЮ ЙОГО СМЕРТИ

о. СТЕФАН ГРИНЬОХ
СТЕМФОРД, КОНН.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

ВІД

БРАЦТВА СВ. ЙОСАФАТА

Відділ 35 Провидіння

ВОТЕРВЛІТ, Н. Й.

ТЕОДОР ЯХВАК, председатель

ЮСТИНА АТАМАНЮК, секр. — ВАСИЛЬ МАДАРОШ, кас.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

З ПОБАЖАННЯМ, ЩОБ КУЛЬТ ПОШАНИ МАРКІЯНА
ЗА ПРИМІРОМ НЮ ЙОРСЬКОЇ ГРОМАДИ ПОШИРИВ-
СЯ ПО НАШИХ ГРОМАДАХ

о. МИХАЙЛО МАРТИНЮК
КОГОВС, Н. Й.

ЛЮБОМУ СИНОВІ УКРАЇНИ, о. МАРКІЯНОВІ ШАШКЕВИЧОВІ

ГЛИБОКИЙ ПОКЛІН

ТЕОДОР І КАТЕРИНА ОЛІЙНИК

ОБОРН, Н. Й.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

В ЧЕСТЬ о. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

ВЕЛИКОГО ЛЮБИТЕЛЯ СВОГО НАРОДУ

ЦЕРКВА СВ. ПЕТРА І ПАВЛА

ОБОРН, Н. Й.

**ДАЙ БОЖЕ, ЩОБИ ДУХ ВЕЛИКОГО ПРОБУДИТЕЛЯ
о. М. ШАШКЕВИЧА ОЖИВИВ МНОГІ ЗИМНІ, БАЙДУ-
ЖНІ, БЕЗІДЕЙНІ ДУШІ ЙОГО ЗЕМЛЯКІВ**

ПРИВІТ

ВІД

о. ДЕКАНА В. УЛЯНИЦЬКОГО З РОДИНОЮ

НОРТГЕМПТОН, ПА.

**“НАРІД, ЩО НЕ ВМІЄ ШАНУВАТИ СВОЇХ ВЕЛИКИХ І
ЗАСЛУЖЕНИХ МУЖІВ НЕ ГІДНИЙ НАЗВИ НАРОДУ”**

о. Др. МИРОСЛАВ ЛІЩИНСЬКИЙ

МАЙНЕРСВІЛ, ПА.

ЧЕСТЬ І ПОКЛІН

**ЧЕСНОМУ, НАРОДНОМУ ЛЮБИТЕЛЕВІ І ПРОСВІТИТЕЛЕВІ
ЄРЕЄВІ МАРКІЯНОВІ
о. ЙОСИФ ПЕЛЯК**

**В СТОЛІТТЯ СМЕРТИ ВЕЛИКОГО І СЛАВНОГО
ПРОБУДИТЕЛЯ ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ
о. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА
СЛАВА І ПАМ'ЯТЬ З РОДУ В РІД
УКР. ГР. КАТ. ПАРОХІЯ СВ. ВОЛОДИМИРА
СКРЕНТОН, ПА.
о. МИРОН ЗАЛІТАЧ
ІВАН ВІЗНИЙ :: ВАСИЛЬ РОМАНЦЬО :: ПЕТРО ДУТКО**

ГЛИБОКИЙ ПОКЛІН

**о. МАРКІЯНОВІ ШАШКЕВИЧОВІ
ВІД
ЦЕРКВИ СВ. ПЕТРА І ПАВЛА
ВІЛКС БЕРРІ, ПА.
о. ІВАН КУТСЬКИЙИ, парох**

ПРИВІТ

**ВІД
ЦЕРКВИ СВ. МИХАЇЛА
ШЕНАНДО, ПА.**

Wasył Lesia

ЩИРИЙ ПРИВІТ

ВІД

ПАРОХІЇ ЦЕРКВИ СВ. ІОАНА

МЕЙЗВИЛ, ПА.

о. СИМЕОН МИЛЯНИЧ, парох

СЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ

ВІД

ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ БРАЦТВ (УКР. КЛЮБ)

ШАМОКІН, ПА.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

ВІД

УКР. КАТ. ЦЕРКВИ ПРЕОБРАЖЕННЯ

В ШАМОКІН, ПА.

о. МИХАЙЛО КУЗЬМАК, парох

ЛЮБОВ ЦЕРКВИ, ЛЮБОВ НАРОДУ РІДНОГО
—ЦЕ ДВІ НЕРОЗРИВНІ ЧЕСНОТИ о. МАРКІЯНА
У ЦИХ ЙОГО ВЕЛИКИХ РОКОВИНАХ НЕХАЙ ВОНИ

СТАНУТЬСЯ

ОКРАСОЮ НАШОГО НАРОДУ ТУТ В АМЕРИЦІ

о. МИХАЙЛО КУЗЬМАК

парох у Шамокін, Па.

— 161 —

ПРИВІТ І ПОКЛІН

ВІД

ПАРОХІЇ СВ. ПЕТРА І ПАВЛА

ЕМБРИДЖ, ПА.

о. А. КРОХМАЛЬНИЙ, парох

ПРИВІТ

ВІД

ЦЕРКВИ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ

РЕЙМІ, ПА.

ПРИВІТ

ВІД

о. ВАСИЛЯ ЗАЦЕРКОВНОГО

парох Церкви в Летроб, Па.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

ВІД

ДМИТРА І МАРІЇ ПЕЧАР

МЕКІСПОРТ, ПА.

— 162 —

ЦОКЛІН

ВЕЛИКОМУ СИНОВІ Й СВЯЩЕНИКОВІ РІДНОЇ ЗЕМЛІ

ПАРОХІЯ СВ. О. НИКОЛАЯ

ЕЛМАЙРА ГАЙТС, Н. Й.

ДО БУДІВЛІ ПАМ'ЯТНИКА ВЕЛИКОМУ о. МАРКІЯНОВІ

ЦЕГОЛКА

ВІД

ЦЕРКВИ ГОСПОДНЬОГО ВОЗНЕСЕННЯ

СЕЙР, ПА.

ПРИВІТ І ПОКЛІН

ВІД

ЦЕРКВИ СВ. НИКОЛАЯ

БОФАЛО, Н. Й.

СЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ І ПОКЛІН

о. МАРКІЯНОВІ

о. ВОЛОДИМИР КОЗОРИЗ

БОФАЛО, Н. Й.

— 163 —

ПРИВІТ ПАМ'ЯТИ

о. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА В СТОЛІТНІ РОКОВИНИ СМЕРТИ

- Ш Л Е -

ТОВАРИСТВО ЗАПОРОЖСЬКА СІЧ

Відділ 367 Українського Народного Союзу

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

ПРИВІТ

- В І Д -

БРАТСТВА СВ. ЙОСАФАТА

Відділ 217 Українського Народного Союзу

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

ПРИВІТ І ПОКЛІН

В І Д

БРАЦТВА ІМ. СВ. ВЕЛ. МУЧ. ДИМИТРІЯ

Відділ 6 Провидіння

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО

ВАСИЛЬ ЦВІРЧОК, кас. — МИХАІЛ САВЧАК, секр. рек.
ІВАН ВОЙЦІЦЬКИЙ, предс. — НИКОЛАЙ КАПРАЛЬ, секр. фін.

І МИ ПОМ'ЯНИМ СВІТЛУ ПАМ'ЯТЬ о. МАРКІЯНА

НЕХАЙЖЕ ІМ'Я ЙОГО ПЕРЕХОДИТЬ З РОДУ В РІД

БРАТСТВО НЕП. ЗАЧ. ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ

Відділ 162 Провидіння

ГЕМТРАМК, МІШ.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

ВІД

ТОВАРИСТВА "ЗГОДА"

Відділ 20 Українського Народного Союзу
ГЕМТРАМК, МІШ.

Нехай Дух о. Маркіяна Шашкевича піднесе упавших,
пробудить приспаних, скріпить зневірених синів і до-
ньок Його любої України по всім світі сущих

БРАТСТВО СВ. ЙОСАФАТА

96 Відділ Провидіння в
ДЕТРОЙТ, МІШ.

МИХАЙЛО КАХНИЙ, голова
АНДРІЙ БІЛИК, касієр — ВАСИЛЬ ЯВОРСЬКИЙ, секретар

Всім, що продовжують працю
Великого о. Маркіяна

МНОГАЯ ЛІТ

БРАТСТВО СВ. ЙОСАФАТА

Відділ 5 Провидіння
Філадельфія, Па.

"Нене рідная, вволи ми волю,
дай мені долю" . . .

ЖІНОЧИЙ ДЕМОКРАТИЧНИЙ
КЛЮБ

22 від. Союзу Українок Америки
Джерзі Ситі, Н. Дж.
А. Вагнер гол., С. Микитка секр.
А. Гутер заст. секр., М. Фрич кас.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

- від -

о. АНДРЕЯ РУДАКЕВИЧА

Милвіл, Н. Дж.

ПОКЛІН ТОБІ

наш Духовий Батьку, Маркіяне!

МАРІЙСЬКА ДРУЖИНА
ДІВЧАТ

Джерзі Ситі, Н. Дж.
Т. Перхун, гол., М. Барна, секр.,
Павліна Цан, кас.

**Живи, нам
БАТЬКУ МАРКІЯНЕ!
ДРУЖИНА СВ. ІМЕНИ
ХЛОПЦІВ**

Джерзі Ситі, Н. Дж.
Стефан Магура, голова
Василь Гребеняк, касієр

**ПОКЛІН ТОБІ
Батьку Маркіяне
Т-ВО УКР. ПОСТУПОВИЙ
КЛЮБ**

70 відділ У. Н. С.
Джерзі Ситі, Н. Дж.
Михайло Снадик, гол.
Михайло Самоїл, кас.
Володимир Кушнір, секр.

**НЕХАЙ ВЕЛИЧ СЛАВИ
Маркіяна Шашкевича пробудить
нас до кращих діл
БРАТСТВО СВ. АРХИСТР.
МИХАІЛА**

157 відділ Провидіння
Джерзі Ситі, Н. Дж.

**НЕ ВМРЕ, НЕ ЗАГИНЕ
Українська Ідея о. Маркіяна
Шашкевича
КИРИЛО ПІДДУБЧИШИН
З РОДИНОЮ
Джерзі Ситі, Н. Дж.**

**ПОКЛІН ТОБІ
наш Батьку Маркіяне
АНАСТАЗІЯ Й ВОЛОДИМИР
ВАГНЕР З РОДИНОЮ**

Джерзі Ситі, Н. Дж.

В столітних роковинах Пробудителя Українського Народу на західних його землях шлемо
ПРИВІТ І СВОЮ ПОШАНУ

о. Маркіянові
БР. СВ. ДИМИТРІЯ
32 Відділ Провидіння
Бруклин, Н. Й.
М. Заверуха предс., Гр. Бурбуляк
секр., Дм. Кмита кас.

**ГЛИБОКИЙ ПОКЛІН
о. Др. ДМИТРО ГУЛИН**

Савт Бруклин, Н. Й.

СЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ

- від -

АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ
при церкві св. Йоана Хрестителя
Нюарк, Н. Дж.

Wasył Lesia

ПОКЛІН о. МАРКІЯНОВІ

- від -

БРАТСТВА ПРЕСВ. ТРОЙЦИ

Відділ 2 Провидіння

Нюарк, Н. Дж.

ПОКЛІН

Великому Синові Галицької Землі о. Маркіянові Шашкевичові в столітні роковини смерти

БР. СВ. АРХ. МИХАІЛА

Відділ 50 Провидіння

Перт Амбой, Н. Дж.

Іван Гелета, предс.

П. Шуцький, секр., Г. Бабин, кас.

ГЛИБОКИЙ ПОКЛІН

Пробудителеві о. Маркіянові

Т. КАСЬКІВ

Нюарк, Н. Дж.

Спи наш Батьку любий спи,

Про кращу долю України моли.

ЖІНОЧА ГРОМАДА

Перт Амбой, Н. Дж.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

складають

МИХАЙЛО ШУМЕЙКО

і РОДИНА

Юніон, Н. Дж.

ПІСНЯ ТВОЯ НЕ ЗАГИНЕ —

пісня любови, любови

українського народу

ЦЕРКОВНИЙ ХОР, БОЯН

Перт Амбой, Н. Дж.

У СТИП ТВОЇХ,

о. Маркіяне, чудову китицю
невянучої слави нині кладем

“СІЧ”

Відділ 155 У. Н. С.

Перт Амбой, Н. Дж.

СЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ

- від -

о. І. ШУХОВСЬКОГО

Перт Амбой, Н. Дж.

<p>ПРИВІТ - від - ТЕОДОРА і МАРІЇ ЛУНЯК Елізабет, Н. Дж.</p>	<p>ПРИВІТ - від - Т-ВА ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА Відділ 64 У. Н. С. Петерсон, Н. Дж.</p>
<p>ЩИРИЙ ПРИВІТ - від - о. ЛЬВА ЧАПЕЛСЬКОГО Елізабет, Н. Дж.</p>	<p>ПРИВІТ - від - о. МАКСИМА КІНАША Йонкерс, Н. Й.</p>
<p>ЩАСТЬ БОЖЕ о. СТЕФАН МАЛАНЯК Бейон, Н. Дж.</p>	<p>ПРИВІТ - від - ПАРОХІЇ СВ. о. НИКОЛАЯ Пасейк, Н. Дж. о. В. Андрушків, парох</p>
<p>ПРИВІТ - від - ТОВАРИСТВА ЛЮБОВ Грейт Медовс, Н. Дж.</p>	<p>ПРИВІТ - від - о. БОГДАНА ОЛЕСЯ Стемфорд, Конн.</p>

ПРИВІТ

- від -

**ЮРІЯ, АННИ і СИНА ІВАНА
МАЛАНЧИК**

Сейлесвіл, Р. Ай.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

- від -

**НИКОЛАЯ й МАГДАЛИНИ
ШУЛЬКИ**

Болтімор, Мд.

БАЖАЄМО ЯКНАЙКРАЩИХ

УСПІХІВ

у цім благороднім ділі

ТЕОДОР і АННА ЧОРНИЙ

Болтімор, Мд.

СЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ

- від -

**о. ВАСИЛЯ й ЮЛІ
МАНЬОСЬКИХ**

Болтімор, Мд.

ПРИВІТ І ПОКЛІН

Великому Мужеві Галицької
України

СОЮЗ УКРАІНОК АМЕРИКИ

Болтімор, Мд.

Юлія Маньоска, предс.

Анна Чорній, секр.

Анна Левко, кас.

СЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ

о. МИХАІЛ ЛИСЯК

парох церкви св. Петра і Павла

Оборн, Н. Й.

ПРИВІТ

- від -

ЙОСИФА і КСЕНІ ПРИЙМАК

Болтімор, Мд.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

- від -

**ГРИГОРІЯ й АНАСТАЗІ
КАГАНЯК**

Оборн, Н. Й.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

- від -

СЕСТРИЦТВА ПР. Д. МАРІЇ

Відділ 202
Оборн, Н. Й.

ПРИВІТ

- від -

АНТОНА ПІДУФАЛОГО

Ембридж, Па.

СЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ

- від -

о. А. КРОХМАЛЬНОГО

Ембридж, Па.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

- від -

ПАНЬКА Й АННИ СЕНЬКО

Ембридж, Па.

ПОКЛІН ТОБІ о. МАРКІЯНЕ

**МАРІЙСЬКА ДРУЖИНА
ДІВЧАТ**

Ембридж, Па.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

о. Маркіянові в столітних
Його роковинах

о. ІОАН ТЕОДОРОВИЧ

Мекіспорт, Па.

СЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ

- від -

**АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ
ЖІНОК**

при церкві св. Петра і Павла
Ембридж, Па.

НЕХАЙ БОГ БЛАГОСЛОВИТЬ

на ще більші успіхи

ЦЕРКВА СВ. І. ХРЕСТИТЕЛЯ

Мекіспорт, Па.

Парохіяльний Комітет

НАЙЩИРІШІ ПОБАЖАННЯ

- від -

**ВІВТАРНОГО СЕСТРИЦТВА
Мекіспорт, Па.**

Антонія Тихоневич, предс.
Ксеня Гайдук, секр.
М. Хоційська, кас.

ПРИВІТ

- від -

МИХАІЛА МАХНИКА

Ембридж, Па.

Wasyb Lesia

ЩИРИЙ ПРИВІТ І ПОКЛІН
о. Маркіянові
СЕСТРИЦТВО УСП. ПР. Д. М.
Відділ 20 Провидіння
Мекіспорт, Па.
Ксеня Гайдук, предс.
Марія Сенько, секр.
Текля Несторович, кас.

ЩИРІ ПОБАЖАННЯ
- ш л е -
БР. СВ. АП. ПЕТРА Й ПАВЛА
Відділ 131 Провидіння
Мекіспорт, Па.
Іван Сачко, председатель
Володимир Гриник, секр.
Іван Карпінський, кас.

НАЙЩИРІШІ ПОБАЖАННЯ
- в і д -
**ЦЕРКВИ СВ. АП. ПЕТРА
Й ПАВЛА**
Вілмердінг, Па.
Парохіяльний Комітет

СЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ
- в і д -
ВІВТАРНОГО СЕСТРИЦТВА
Вілмердінг, Па.
Анна Сковронська, предс.
Марія Бруц, секр.
Марія Павлишин, кас.

ЗІ ЩИРИМ ПРИВІТОМ
пересилає
**ТОВАРИСТВО БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**
Відділ 104 Народна Поміч
Вілмердінг, Па.

**НАЙ БОГ БЛАГОСЛОВИТЬ
ТОВАРИСТВО БОЯН**
Вілмердінг, Па.
Анна Бохенько, предс.
Катерина Сакала, секр.
Маріянна Хомич, кас.

Ш И Р О В І Т А Є М О
БР. СВ. АП. ПЕТРА Й ПАВЛА
Відділ 19 Провидіння
Вілмердінг, Па.
Петро Хомич, предс.
Іван Барник, секр.
Антін Мишкович, кас.

НАЙКРАЩОГО РОЗВИТКУ
б а ж а є
БРАТСТВО СВ. о. НИКОЛАЯ
Відділ 360 Соединення
Вілмердінг, Па.
Никола Романишин, предс.
М. Черешньовський, секр.
Григорій Оринич, кас.

ЩИРІ ПОБАЖАННЯ
- ш л е -
**СЕСТРИЦТВО РОЖДЕСТВА
ПР. Д. МАРІЇ**
Відділ 348 Соединення
Вілмердінг, Па.
Юлія Романишин, предс.
М. Бруц секр., А. Хомич кас.

ЩИРИЙ ПРИВІТ
- в і д -
о. ВОЛ. ОБУШКЕВИЧА
парох української католицької
парохії в
МекАду, Па.

СПОМЯНИМО, БРАТТЯ Й СЕСТРИ, НАШОГО

БЕЗСМЕРТНОГО о. МАРКІЯНА-РУСЛАНА

ЩОДЕННОЮ СЛУЖБОЮ

БОГОВІ Й УКРАЇНІ

ПАРОХІЯ СВ. о. НИКОЛАЯ

ОО. ВАСИЛІЯНИ

ШИКАГО, ІЛЛ.

Церква св. о. Николая, в Шикаго, Ілл.

ПОКЛІН ТОБІ о. МАРКІЯНЕ
о. ПАВЛО ПРОЦЬКО
Редінг, Па.

ГЛИБОКИЙ ПОКЛІН
о. М. Шашкевичові
о. СИМЕОН МИЛЯНИЧ
Мейзвил, Па.

ПРИВІТ
пересилає
о. МИХАЙЛО КАПЕЦЬ
Шенандоа, Па.

СЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ
- від -
ЦЕРКВИ СВ. КИРИЛА І
МЕТОДІЯ
Бервик, Па.

ПРИВІТ
- від -
ЦЕРКВИ СВ. о. НИКОЛАЯ
Годсон, Н. Й.
о. А. Борса, парох
Тростіси: Михайло Барецький,

ЧЕСТЬ І СЛАВА
незабутному о. Маркіянові, Пробудителєві Українського Народу а пам'ять про Нього нехай переходить од рода в рід на грядучі покоління
о. ІВАН ЗАХАРКО
Дженет, Па.

Піонірові Галицької Землі
о. Маркіянові Шашкевичові
ПОКЛІН
о. ВОЛОДИМИР ДОВГОВИЧ

Великому Божому Священникові й Генієві, українському Патріотові й Мученикові, Маркіянові Шашкевичові
ГЛИБОКИЙ ПОКЛІН
о. др. О. Т. КОВАЛЬСЬКИЙ
Реймі, Па.

ПРИВІТ
пересилає
о. ІВАН ЖУК
Бофало, Н. Й.

ПРИВІТ
- від -
ЦЕРКВИ СВ. ІВ. ХРЕСТИТЕЛЯ
Бофало, Н. Й.

ПОКЛІН о. М. ШАШКЕВИЧОВІ
- від -
о. ЯРОСЛАВА СКРОЦЬКОГО
Бервик, Па.

ЩИРИЙ ПРИВІТ
- від -
ПАРОХІЇ ПРИ ЦЕРКВІ СВ.
ВЕЛМ. ДИМИТРІЯ
Дженет, Па.

ПРИВІТ

- від -

ЦЕРКВИ ПР. ДІВИ МАРІЇ

Наягера Фоллс, Н. Й.

ПРИВІТ

- від -

о. АНТОНА БОРСИ

Годсон, Н. Й.

ПРИВІТ

- від -

ЦЕРКВИ СВ. ІВАНА

Піттсфілд, Месс.

о. А. Борса, парох

Марко Никорчук, Никола Стефанюк, Генрі Данилів, тростіси

ПРИВІТ

- від -

ЦЕРКВИ СВ. ДУХА

Лакаванна, Н. Й.

ПРИВІТ І ПОБАЖАННЯ

- від -

БРАТСТВА СВ. о. НИКОЛАЯ

Відділ 12 Провидіння

Рочестер, Н. Й.

Василь Вовк, предс.

Текля Януш, кас.

Гр. Булавинець, секр.

ЩОБИ З КУЛЬТОМ

о. Маркіяна Шашкевича зроста-
ли ми в любові до Бога й
Рідного Народу

ВАСИЛЬ ЯВОРСЬКИЙ

Детройт, Міш.

В ширій покорі

КЛОНИМО ГОЛОВИ

перед світлою пам'яттю

о. Маркіяна

Нехайже пам'ять Його живе
вічно між нами!

**МИХАЙЛО ЧЕМНИЙ
З РОДИНОЮ**

Вен Дайк, Міш.

Сердечні побажання великих у-
спіхів для добра Церкви й укра-
їнського народу з нагоди 100-
ліття смерті о. М. Шашкевича
з а с и л а є

ТОВАРИСТВО ІМ. МАРКІЯНА

ШАШКЕВИЧА

Монтреал, Канада

З нагоди 100-ліття смерті вели-
кого духом будителя Галицької
України, о. Маркіяна Шашкеви-
ча, американським Українцям

Засилає Свій Привіт

УКР. КАТ. ПАРОХІЯ СВ.

МИХАІЛА

Монтреал, Канада

о. Павло Гевко, ЧСВВ, парох

В столітні роковини смерти
о. Маркіяна

Пробудителя рідної мови

ЩИРИЙ ПРИВІТ

- від -

СТЕФАНА і ВАРВАРИ ГИСА

Нью Йорк, Н. Й.

Держімся Рідного Гнізда

ПРИВІТ

пересилає

ТЕТЯНА ВОЗНА

Нью Йорк, Н. Й.

Всім чесним народним
робітникам

ЧОЛОБИТНЯ

КАТЕРИНА АНДРУС

Нью Йорк, Н. Й.

ЩИРИЙ ПОКЛІН

о. М. Шашкевичові

з нагоди 100-літніх роковин
його смерти

ВІДДЛ 10 О.Д.В.У.

Нью Йорк, Н. Й.

ГАЛИЦЬКОМУ РУСЛАНОВІ

у сотні роковини смерти

Глибокий Поклін

СЕМЕН ШИШ

Нью Йорк, Н. Й.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

- від -

УКР. ЖІНОЧОЇ ГРОМАДИ

у Асторії, Н. Й.

Марія Якиміцька, предс.

Анна Бобель, кас.

Анна Винник, секр.

ПРИВІТ

- від -

МАРІЙСЬКОЇ ДРУЖИНИ

СТАРШИХ ЖІНОК

при церкві св. о. Николая

Шікаго, Ілл.

ДІВОЧИЙ ХОР

при церкві св. о. Николая

в Шікаго, Ілл.

співає Твою честь і славу

о. МАРКІЯНЕ

Віра Шпікула, дірігентка

ПРИВІТ

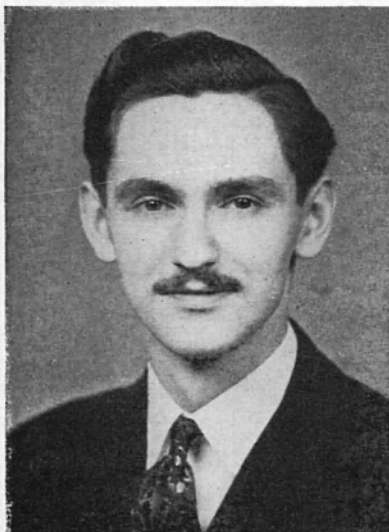
- від -

УКРАЇНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО

ХРЕСТА

Катерина Джоргія

Нью Йорк, Н. Й.

Глибокий Поклін Пересилає
ЮРІЙ А. БАРАНЕЦЬ
НЮ ЙОРК, Н. Й.

Христос наша сила
ПРИВІТ
- від -
РОДИНА КУДЛИК
Ню Йорк, Н. Й.

ПРИВІТ
- від -
РОДИНИ СМАГА
Ню Йорк, Н. Й.

ПОКЛІН
- від -
СТЕФАНА Й. КРУТИЙ
Ню Йорк, Н. Й.

ПРИВІТ
- від -
ІВАНА ЯРМОЛА і РОДИНИ
Ню Йорк, Н. Й.

У СТОЛІТНУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ М. ШАШКЕВИЧА

У Підлиссі, на Горі Білій могила
повстала,
Ой, там Мати Україна свого си-
на Отця Маркіяна
До вічного сну поклала.

Уже сотня літ минає,
Як Отець Маркіян, син України,
У тій могилі спочиває.

Нехай сниться Тобі, о Сину, що
Ти при св. Престолі,
Приносиш жертву Богові, і го-
лосиш Святе слово
У вільній Україні і у рідній мові.

Теодор Онуфрик.

1 вересня, 1943
в Ню Йорку, Н. Й.

Перший монах з міста Ню Йорку
що в цім році Великих Роковин
о. Маркіяна прийняв монашу одіж
МАРКО Н. ЛУЩ, ЧСВВ.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

- В І Д -

СЕНІОРА-ЮВІЛЯТА УКРАЇНСЬКОГО ДУХОВЕНСТВА,
І ШКАГОВСЬКОЇ ОКРУГИ ДЕКАНА,
о. НИКОЛАЯ СІМИНОВИЧА

ЩИРИЙ ПРИВІТ

І ПРОБУДИТЕЛЕВИ, о. МАРКІЯНОВІ ШАШКЕВИЧЕВИ ПОКЛІН
- В І Д -
УКР.-АМЕР. КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНОГО КЛЮБУ
ШКАГО, ІЛЛ.

ПЕТРО ЛУЧКІВ, місто предс. — СЕМЕН БОНЯКІВСЬКИЙ, кас.
ІВАН ШКРАБА, фін. секретар — ОЛЕКСА ГЛЮЗ, писар

НЕЗАБУТНЬОМУ ПРОБУДИТЕЛЕВИ ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ,
СЛАВНОМУ ПОКРОВИТЕЛЕВИ НАШОГО ТОВАРИСТВА
о. М. ШАШКЕВИЧОВІ, У СОТНІ РОКОВИНИ СМЕРТИ

НАШ ГЛИБОКИЙ ПОКЛІН

ТОВ. ІМ. о. М. ШАШКЕВИЧА

Відділ 55 Провидіння
ШКАГО, ІЛЛ.

“ПАМ'ЯТЬ ЙОГО ОД РОДА
В РОД”

ОЛЕКСАНДЕР ДРОЗДЯК
З РОДИНОЮ

(дяко-учитель)
Шамокін, Па.

ПРИВІТ

- від -

ЦЕРКВИ НЕПОРОЧНОГО
ЗАЧАТТЯ ПР. Д. МАРІЇ
Барнесборо, Па.

ЩИРИЙ ПРИВІТ

складає

БР. СВ. АПОСТОЛІВ ПЕТРА
І ПАВЛА

самостійне

Вілмердінг, Па.

Іван Оринич, предс.

Михайло Драгун, секр.

Іван Коцуник, кас.

ГЛИБОКИЙ ПОКЛІН

о. Маркіянові Шашкевиеові
МАРІЙСЬКА ДРУЖИНА

ДІВЧАТ

о. Маркіянові Шашкевичові
Шамокін, Па.

ЧЕСТЬ І ПОКЛІН

о. МАРКІЯНОВІ

УКР. ТОВ. ТАНКІВ

ЧЛЕНИ

ЩАСТЬ ВАМ БОЖЕ ДІЛО УВІНЧАТИ

БРАТСТВО СВ. ВОЛОДИМИРА

НЮ ЙОРК, Н. Й.

ПАВЛО СТАХІВ, президент

НИКОЛА ПІДГАЙНИЙ, кас. — КАТЕРИНА КОВАЛЬ, секр.

ПРИВІТ

- ВІД -

СОЮЗА УКРАЇНОК

Відділ 18

ДЖАМЕЙКА, Н. Й.

МАРІЯ ГАНКА, президентка

ПРИВІТ

- ВІД -

БРАТСТВА СВ. о. НИКОЛАЯ

Відділ 5 Українського Народного Союзу

АСТОРИЯ, Л. АЙ., Н. Й.

М. ЛЕВИЦЬКИЙ, предс.—ГР. ВАСИЛИК, кас.—П. БАРИЧ, секр.

Wasył Lesia

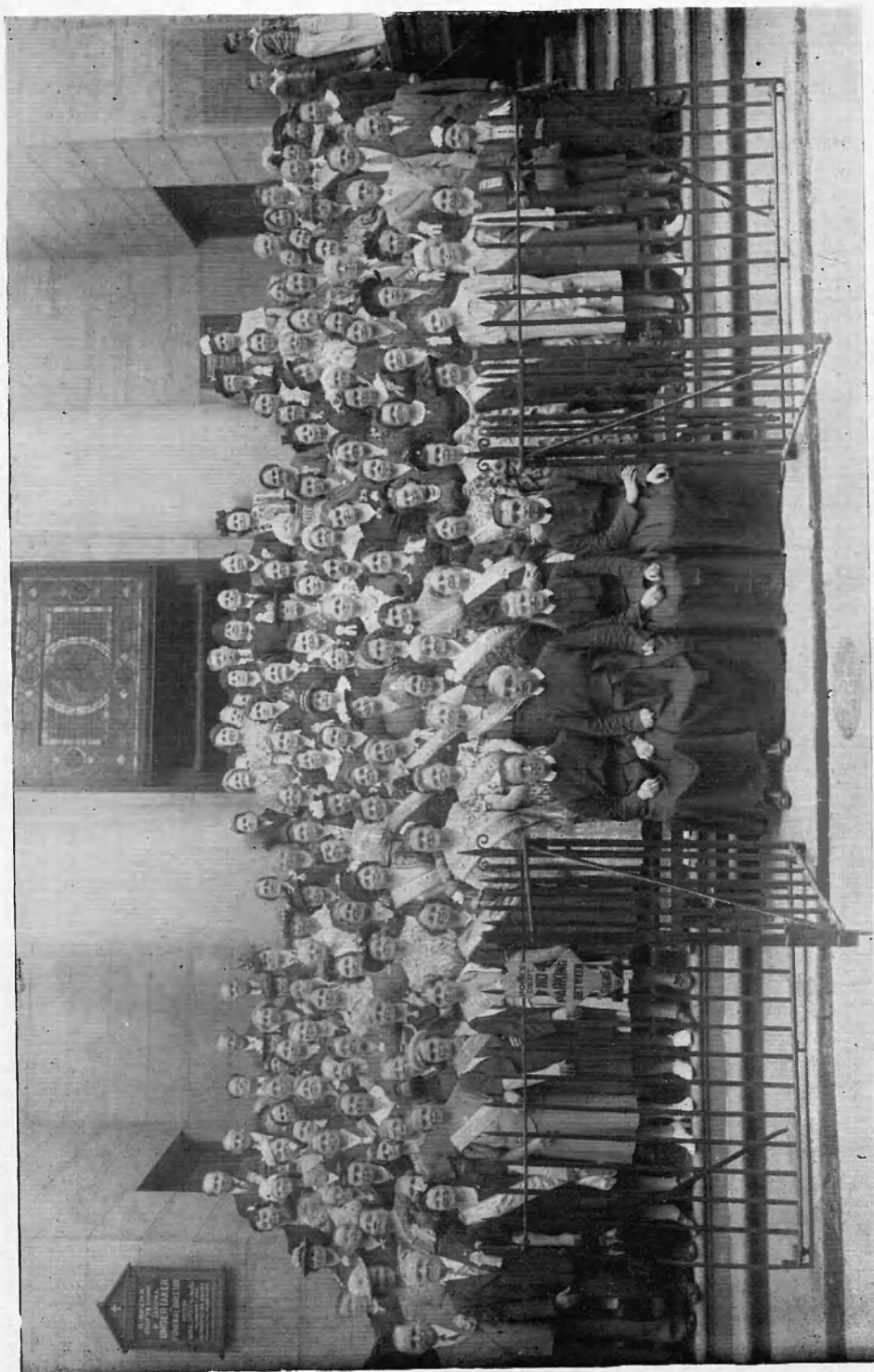
АЖ МИЛО ЗГАДАТИ, ЯК ТО СЕРЦЕ БЄТЬСЯ,
КОЛИ З УКРАЇНИ РІДНАЯ ПІСЕНЬКА
ТАК МИЛО, СОЛОДКО ВКОЛО СЕРЦЯ ВЄТЬСЯ. . . .

ПОКЛІН ТОБІ, СОЛОВІЮ-МАРКІЯНЕ

УКРАЇНСЬКА РАДІО ПРОГРАМА “НАШОГО БАЗАРУ”

НЮ ЙОРК, Н. Й.

ПЕТРО ЗАДОРЕЦЬКИЙ

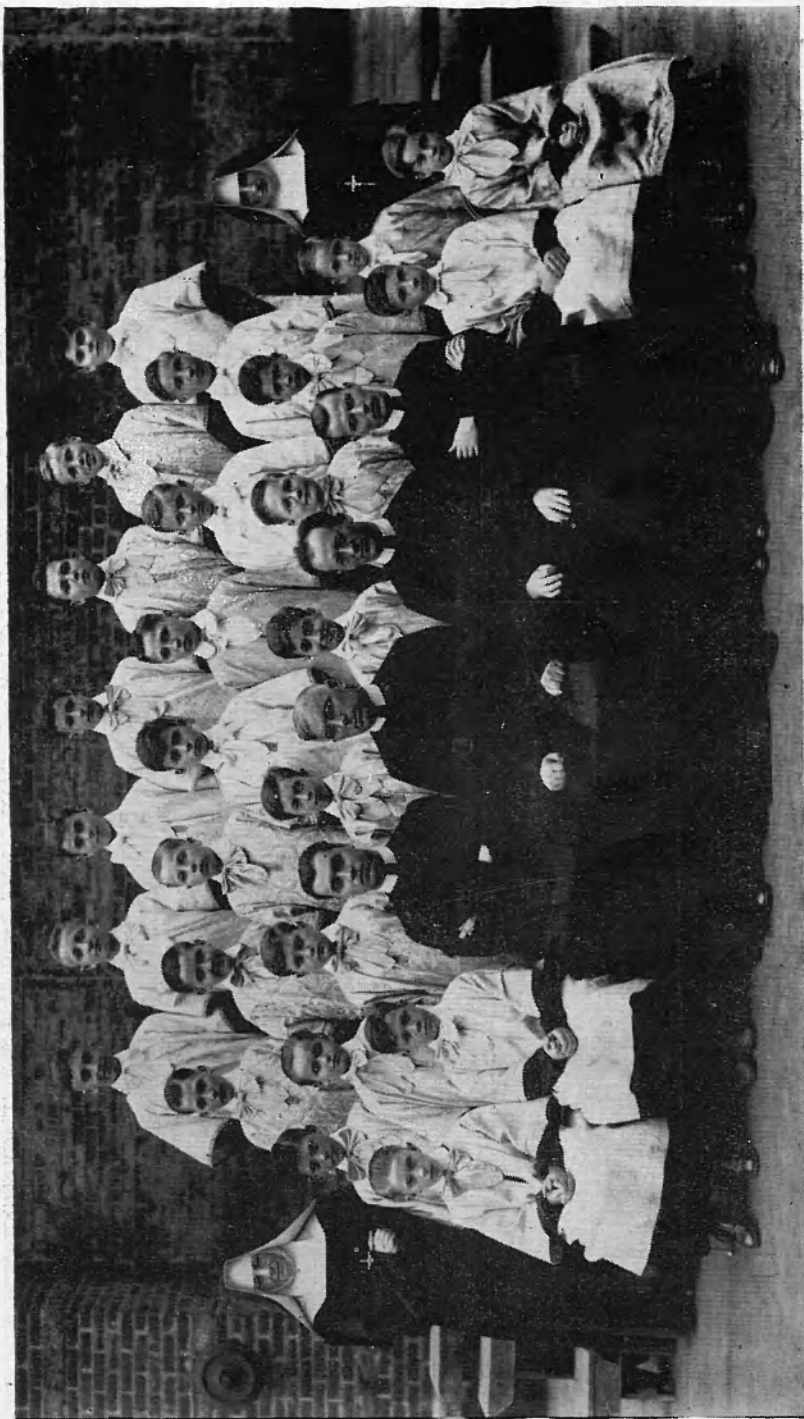
Щирий поклон о. М. Шашкевичеві від Апосто льства Молитви при Церкві св. Юра в Нью Йорку

БАТЬКОВІ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ О. МАРКУНОВІ

АМАТОРСЬКИЙ КРУЖОК "ЗОРЯ", НЮ ЙОРК, Н. И.

ПОКЛІН о. МАРКІЯНОВІ

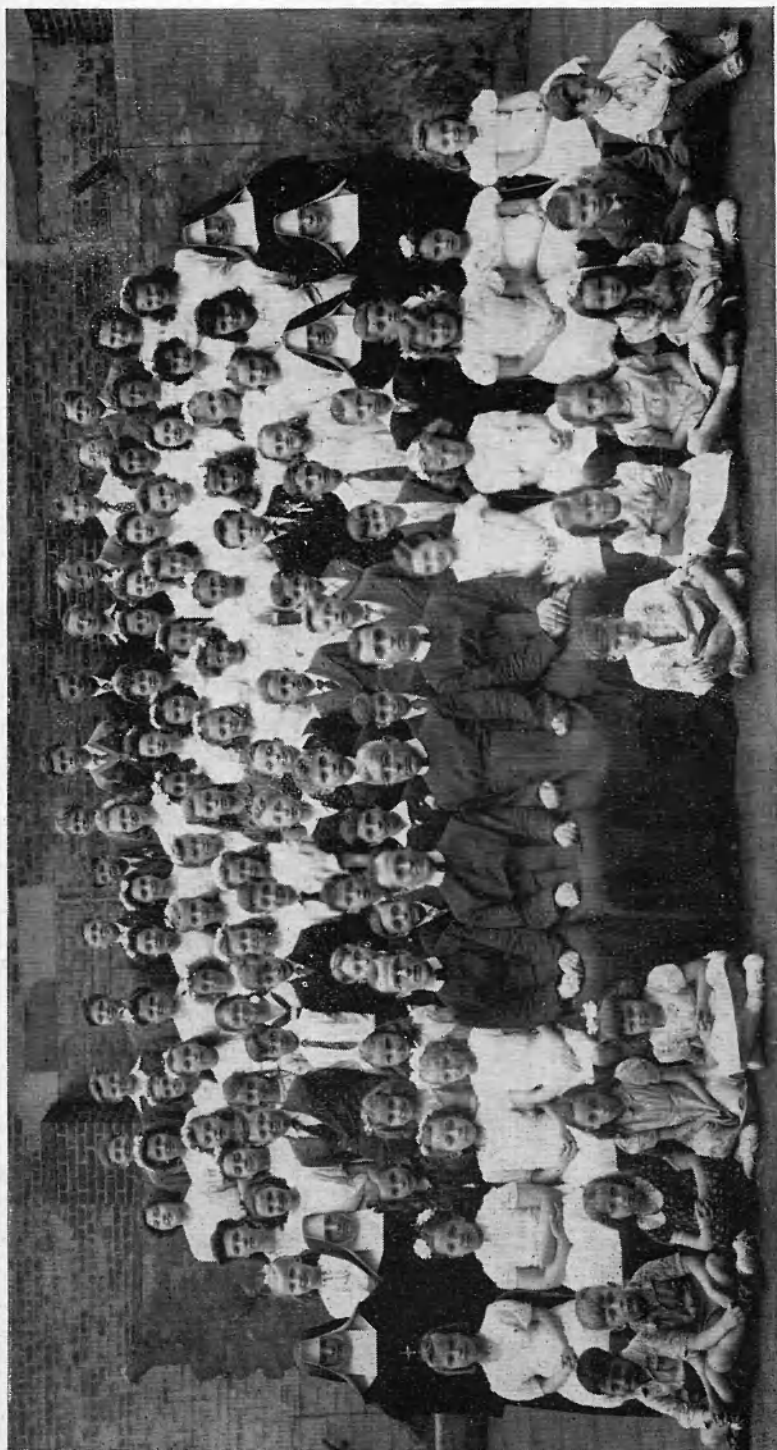
ВІД СЛУЖАЧИХ ЦЕРКВИ СВ. ЮРА, НЬО ЙОРК, Н. Й.

ПОКЛІН о. МАРКІЯНОВІ

Від Обсольтвентіс з диточого садку в школі св. Юра, Нью Йорк, 1942-43

ПОКЛІН О. М. ШАШКЕВИЧЕВИ

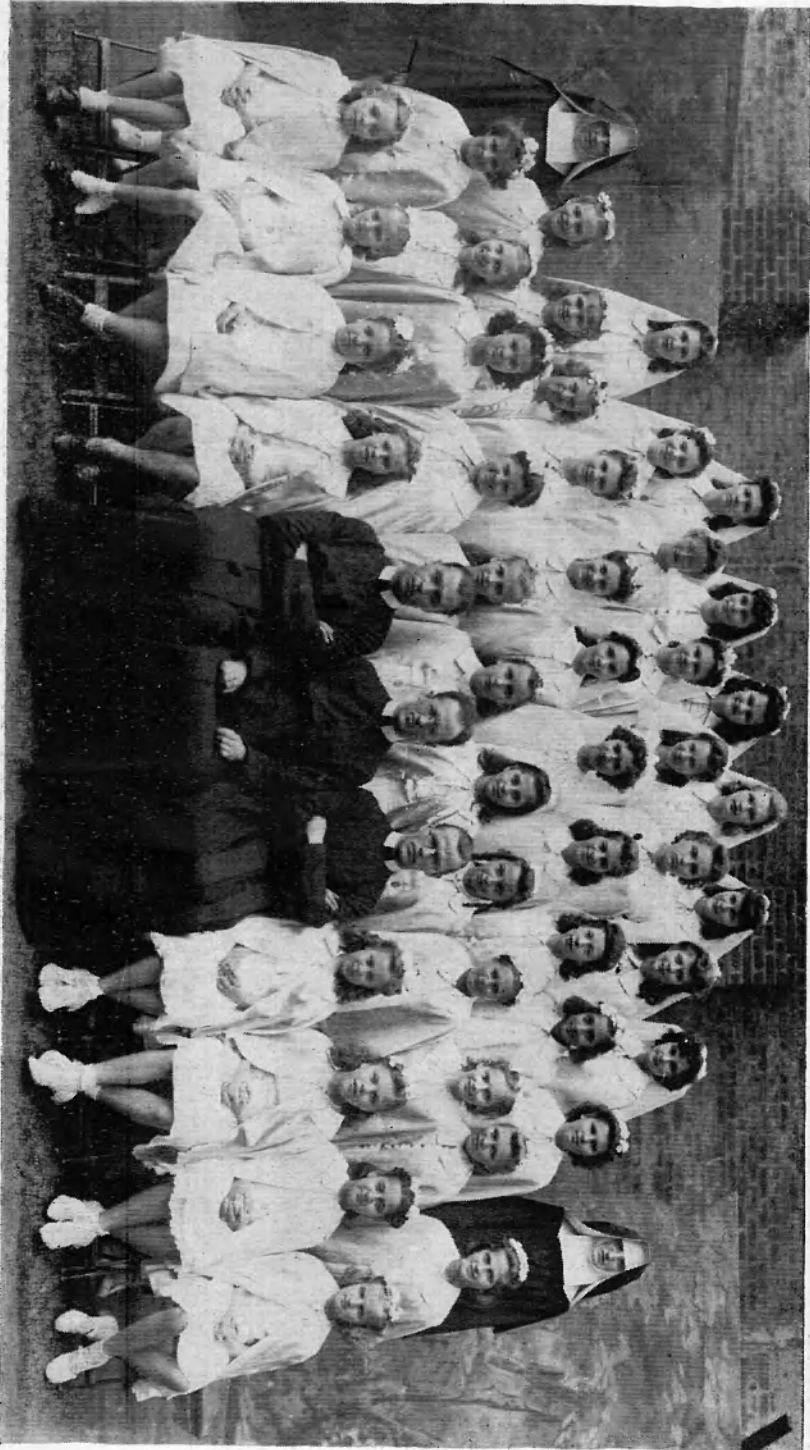

ВІД РІДНОЇ ШКОЛИ ПРИ ЦЕРКВІ СВ. ЮРА, НЬО ЙОРК, Н. Й.

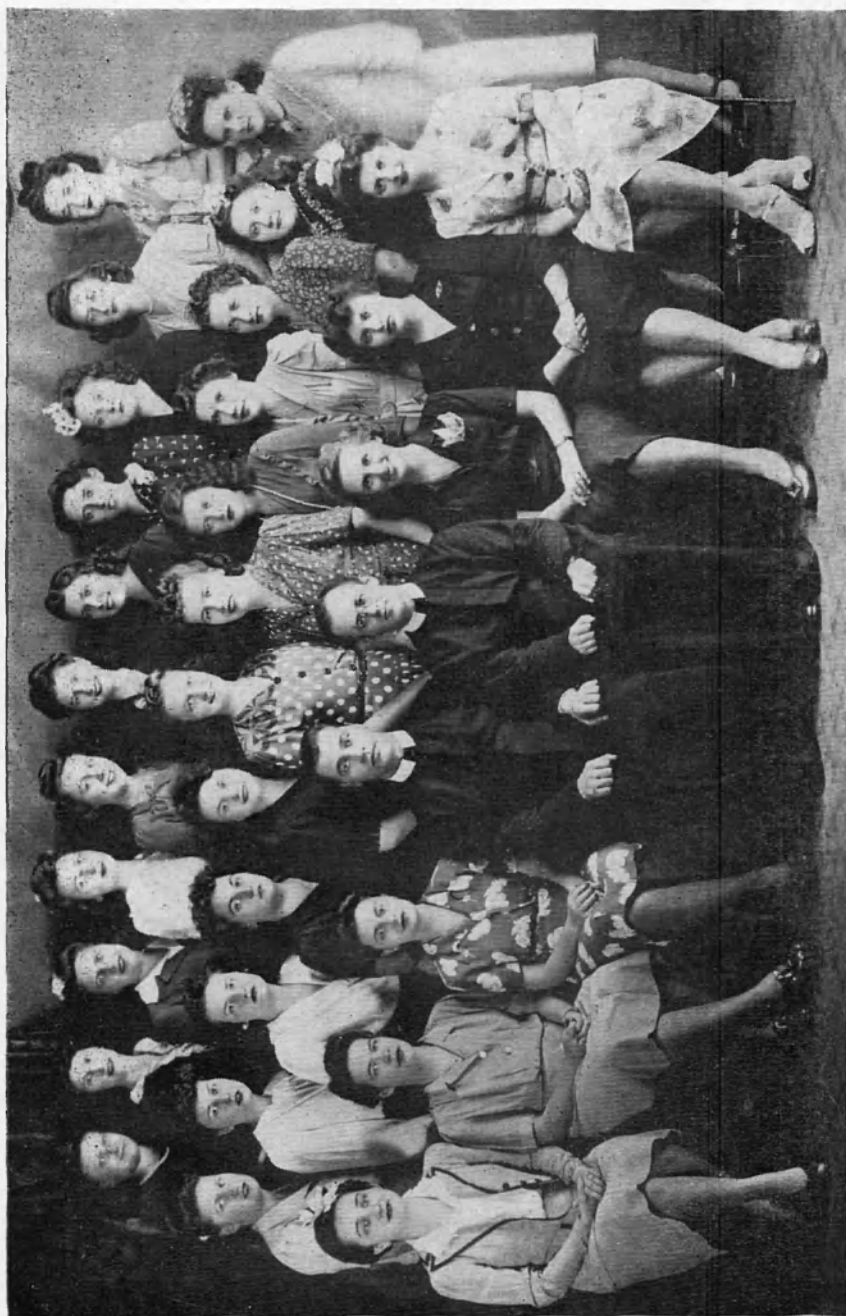
Wasył Lesia

ПОКЛІН О. МАРКІЯНОВИ ШАШКЕВИЧОВИ

ВІД "ДІТЕЙ МАРІЇ" ПРИ ЦЕРКВИ СВ. ЮРА В НЬЮ ЙОРКУ

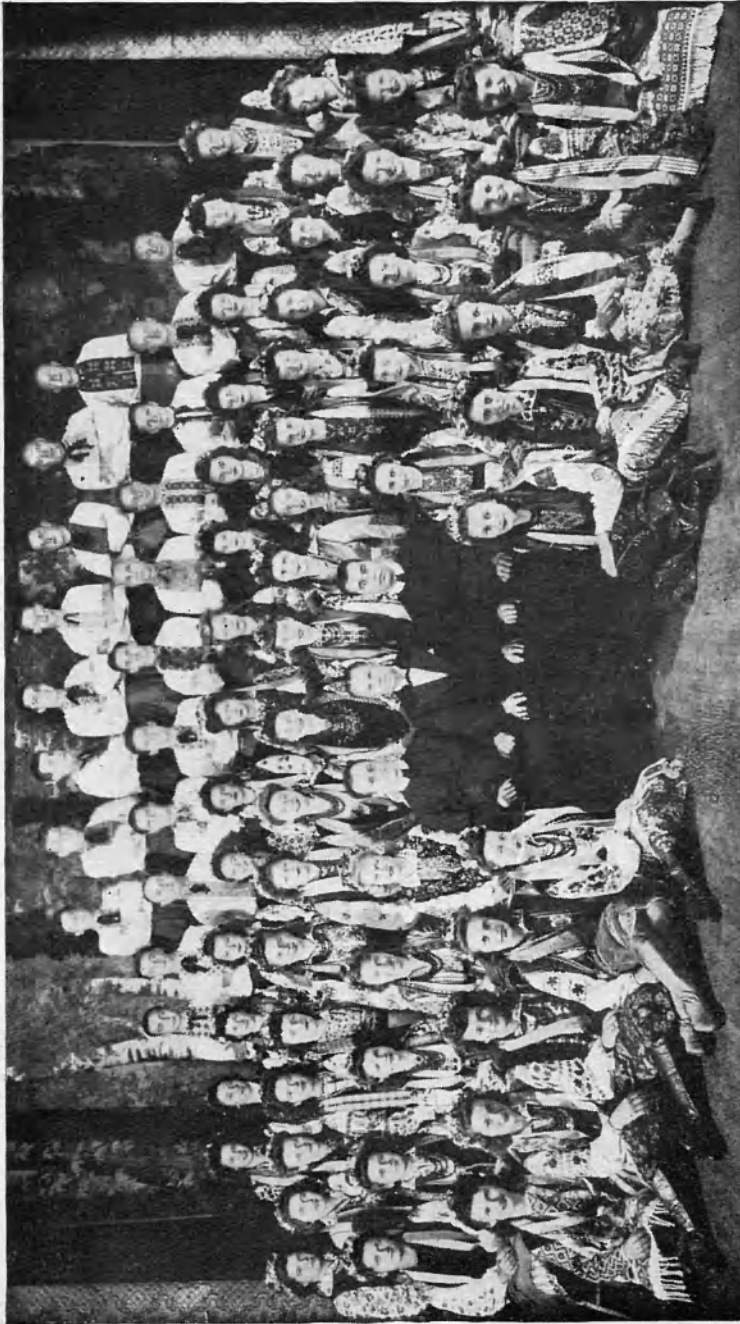

“Гехай вічно живуть ідеали о. Маркіяна в Українським Народі!”
МАРІЙСЬКА ДРУЖИНА ПРИ ЦЕРКВІ СВ. ЮРА В НЬО ЙОРКУ

БАНДА ПРИ ЦЕРКВІ СВ. ЮРА В НЬО ЙОРКУ СКЛАДАЄ
ГЛИБОКИЙ ПОКЛІН О. М. ШАШКЕВИЧОВІ

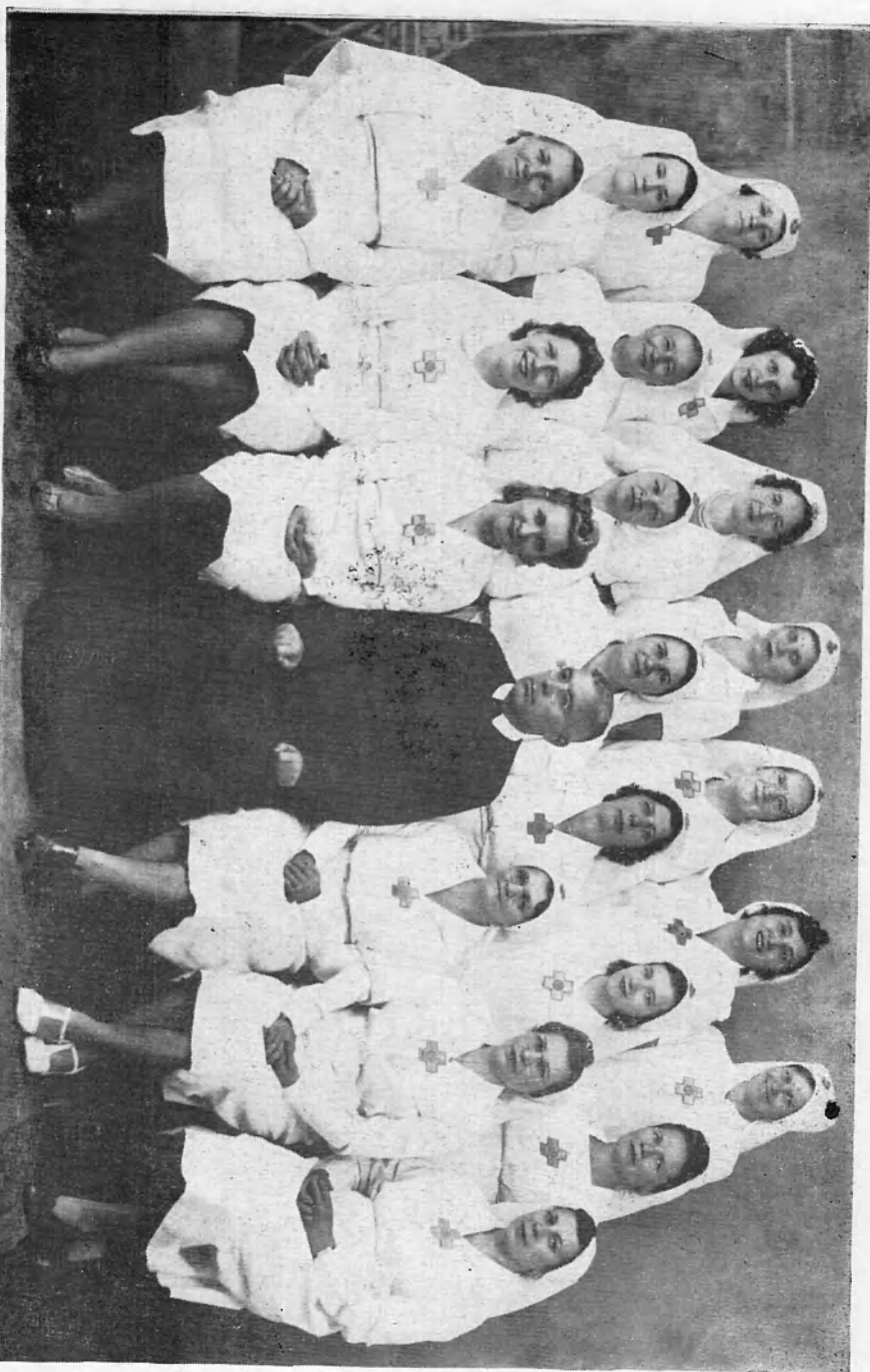
о. МАРКІЯНОВІ— ХОР ПРИ ЦЕРКВІ СВ. ЮРА В НЬО ЙОРКУ

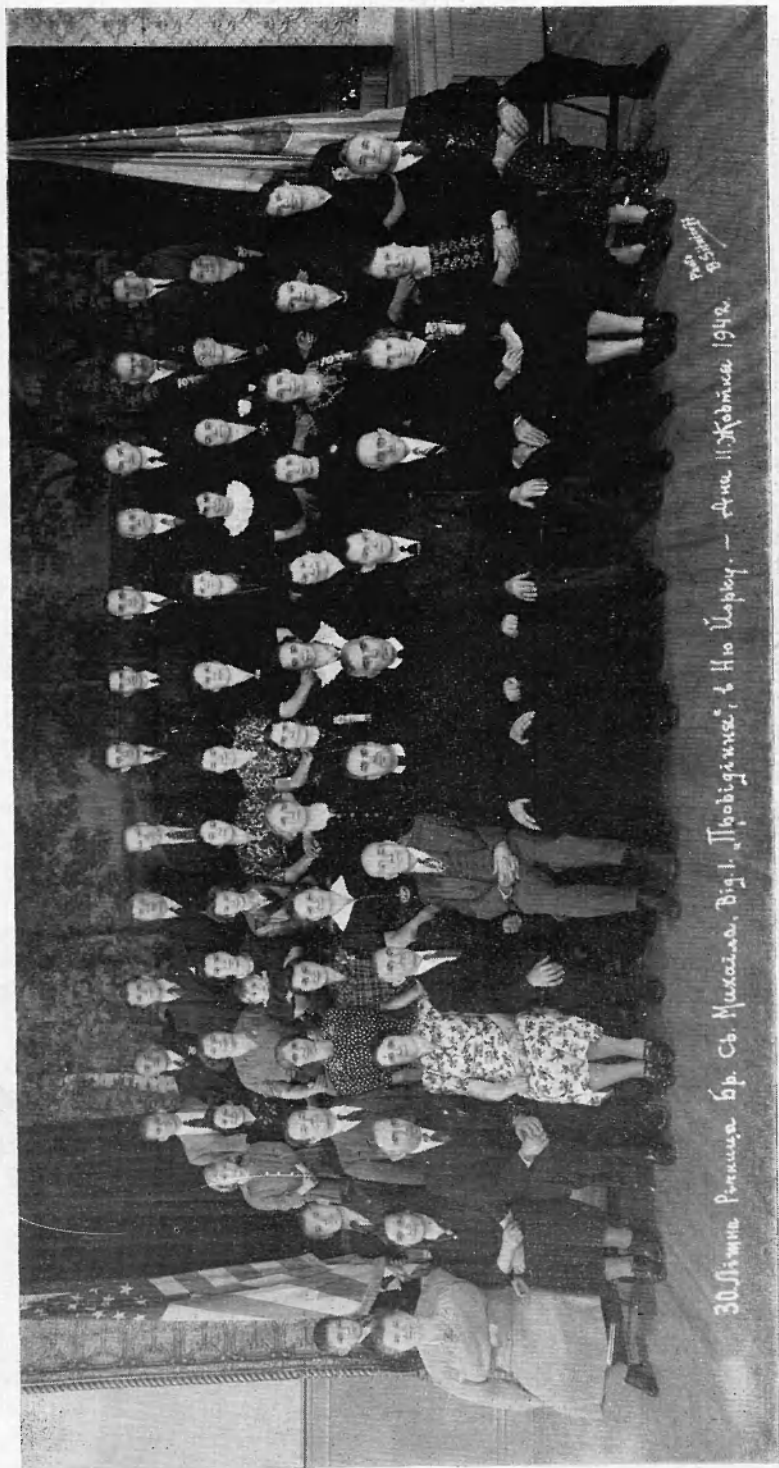
Батьку, Маркіяне, будь усюди з нами,
Покажи нам кули йти, якими стежками.
Єрею наш рідний, промов із могилі,

Розпали в нас любов сильну до рідної мови
і до України.

Теодор Онуфрик, діригент.

Ти наше Світло, незабутний о. Маркіяне — Український Золотий Хрест, відділ 1, Нью Йорк, Н. Й.

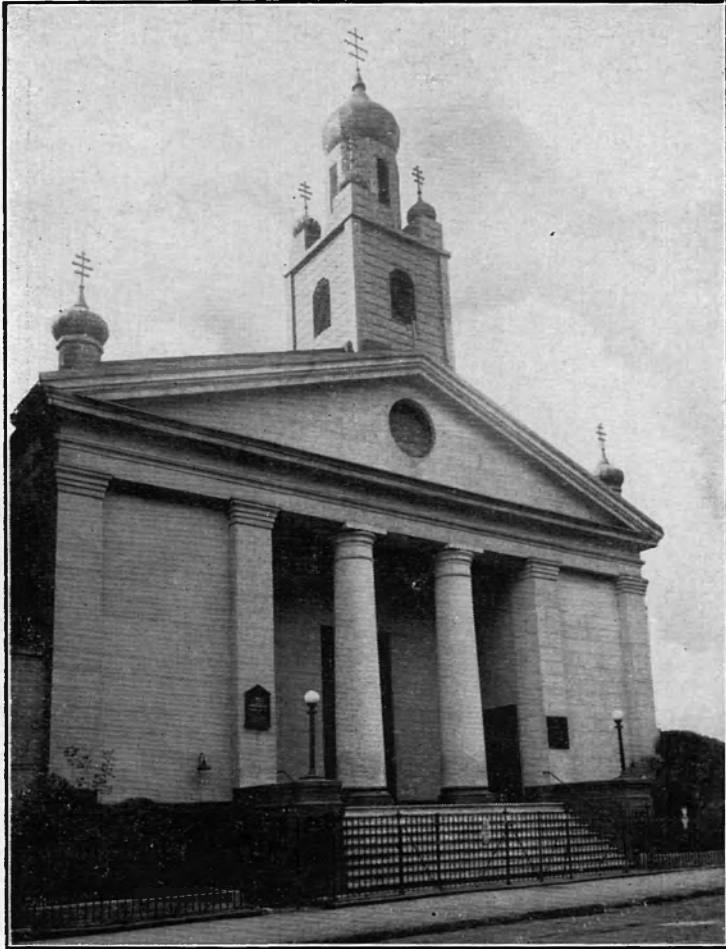

30-літній Речник бр. Св. Михаїла, Віл. П'ровідання, в Нью Йорку, - Анна П'робітська 1942.

БРАТСТВО СВ. МИХАІЛА, НЮ ЙОРК, Н. Й.
І відділ П'ровідання — Семен Шиш, секр.

“ДАЙТЕ РУКИ, ЮНІ ДРУГИ,
СЕРЦЕ К СЕРЦЮ НАЙ ПРИПАДЕ”

Wasył Lesia

ГЛИБОКА ЧОЛОБИТНЯ

ВЕЛИКОМУ СИНОВІ ГАЛИЦЬКОЇ ЗЕМЛІ

о. МАРКІЯНОВІ ШАШКЕВИЧОВІ

- ВІД -

ПАРОХІЯ СВ. ЮРА

НЮ ЙОРК, Н. Й.

“ДА ВСИ БУДУТЬ ЄДИНО!”

В ДУСІ МАРКІЯНОВИХ ІДЕАЛІВ

БРАТСТВО СВ. ЙОСАФАТА

НЮ ЙОРК, Н. Й.

ПРИВІТ

- ВІД -

ТОВАРИСТВА ЗАПОРОЖСЬКА СІЧ
Відділ 117 Українського Народного Союзу
НЮ ЙОРК, Н. Й.

ЙОСИФ ДЕРЕВ'ЯНКА, *предсідатель*
ТИМКО НІНЬОВСЬКИЙ, *секр. рек.* — ВАСИЛЬ КОЖУХ, *кас.*
ГРИГОРІЙ СТЕФАНІШИН, *секр. фін.*

СЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ І ПОКЛІН

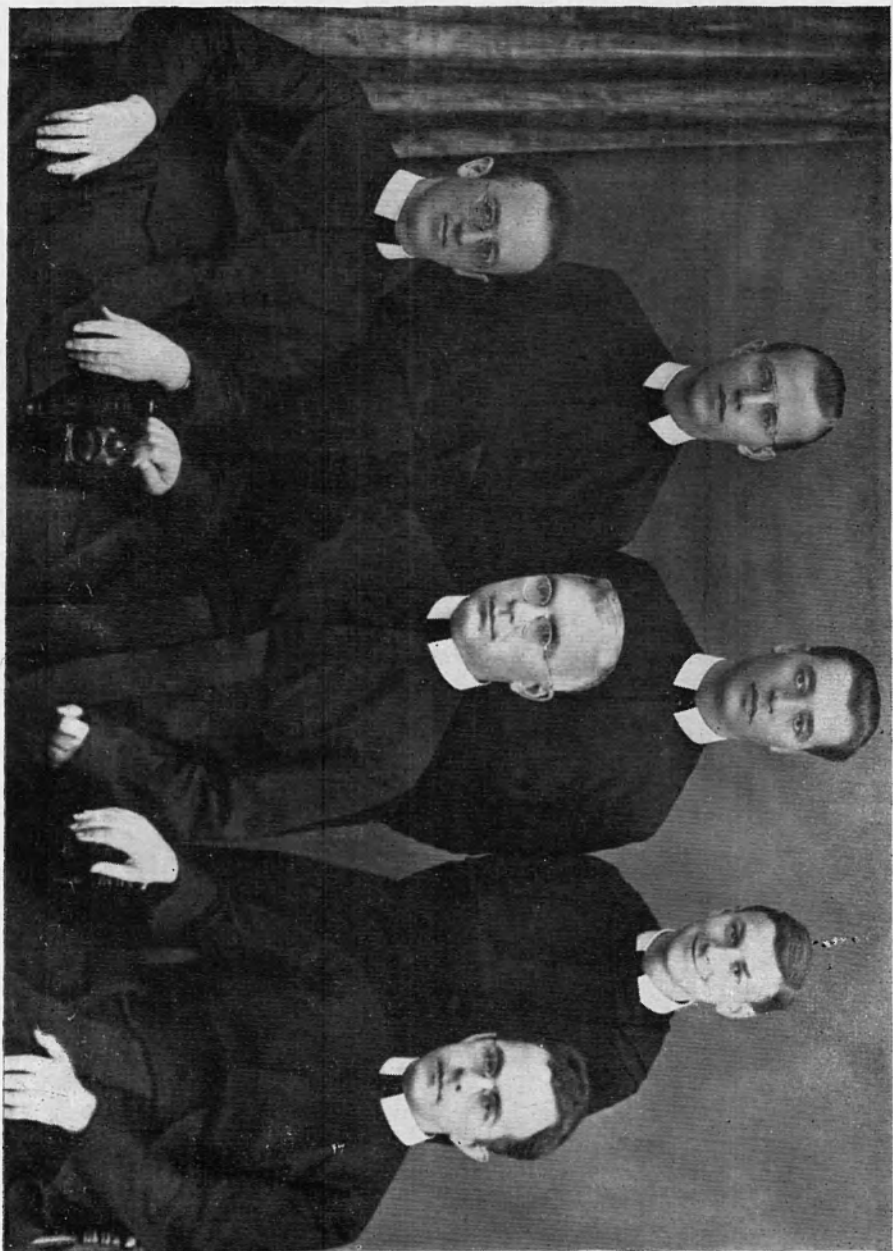
У СТП УКРАЇНСЬКОГО ГЕНІЯ о. М. ШАШКЕВИЧА

складає

ЖІНОЧИЙ ВІДДІЛ УКР. ДЕМОКРАТИЧНОГО КЛЮБУ
НЮ ЙОРК, Н. Й.

ЙОАНЕТ БЕНКАЛ, *провідниця* — ЕМІЛІЯ КОРНАТ, *голова*
МАРІЯ ЛЕНЧУК, *секр.* — КАРОЛІНА БЕРЕНСЬКА, *кас.*

ЧЕСТИ І ПОКЛІН О. М. ШАШКЕВИЧОВІ ВІД ОО. ВАСИЛИЯ І ПІО ІОГАН

НЕХАЙ ВІЩИЙ ДУХ ПРОБУДИТЕЛЯ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

о. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

ВО ВІКИ БОДРИТЬ СЕРЦЕ І ДУШУ

**КОЖНОГО СИНА І КОЖНОЇ ДОЧКИ ТОЇ ЗЕМЛІ І ТОГО
НАРОДУ, ДЛЯ КОТРИХ ВІН ЖИВ, СТРАЖДАВ І ВМЕР!**

**ОРГАНІЗАЦІЯ РОДИЧІВ
АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВОЯКІВ І ВОЯЧОК**

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Wasył Lesia

НА ВІЧНИЙ СПОМИН

О. МАРКІЯНОВІ ШАШКЕВИЧОВІ

УКРАЇНСЬКЕ ЗАПОМОГОВЕ Т-ВО “ЖІНОЧА ПОМІЧ”

НЮ ЙОРК, Н. Й.

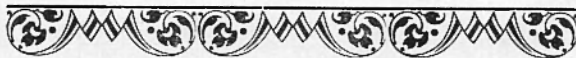

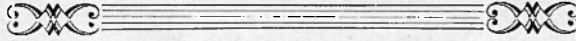
ПІД ТВОЇМ ПРАПОРОМ, О. МАРКІЯНЕ

ВЧОРА, НИНІ І ЗАВЖДИ

ТОВАРИСТВО "ДНІСТЕР"

НЮ ЙОРК, Н. Й.

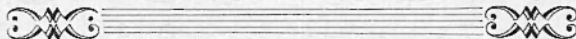
ВЕЛИКОМУ ГАЛИЦЬКОМУ ПРОБУДИТЕЛІ УКРАЇНИ

О. МРАКІЯНОВІ ШАШКЕВИЧОВІ

В СТОЛІТТЯ ЙОГО СМЕРТИ

УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО "ПРОСВІТА"

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Щирі Жертводавці НА

звеличання 100-літніх Роковин смерти Пробудителя
Галицької України

Джерзі Ситі, Н. Дж.

Теодор і Марія Васко
Петро і Катерина Чопик
Анна Гребеняк
Фенна Кіш
Катерина Качала
Анна Шарамович
Юстина Левицька
Василь Гіль
Онуфрій Ліпка

Бруклін, Н. Й.

Родина Денегів

Мекіспорт, Па.

Анна Яблинська-Енглерт

Болтімор, Мд.

Іван Мацкула

Ньюарк, Н. Дж.

Петро Відземок

Ембридж, Па.

Дмитро Сивий
Андрій Кмита

Михайло Гриневич
Олена Іванчук
Дмитро Дробик
Розалія Гищак
Мирослава Гищак
Стефанія Джула
Марія Стефаняк
Марія Волошин
Марія Стефаняк
Гавриїл Надзяк

Філадельфія, Па.

Варвара Дубик

Детройт, Міш.

Анастасія Білоус
М. Сторожинська

Оборн, Н. Й.

Михайло Курій

Нью Йорк, Н. Й.

Петро Гринишин
Король, Родина

Wasył Lesim

Від Редакції

Книжка ця — це скромна “цвітка дрібная” на могилу великого сина України. Скромна, бо на пишні букети не дозволяє час. У 100-ліття лиш американська Україна, заходом Впр. о. ігумена М. Маркова, ЧСВВ, в Нью Йорку посвячуватиме пам’ятник-бюст Маркіяна й читатиме оцю збірку Маркіянових творів, статей деяких переємників і подвижників ідей і чинів Маркіяна та уклінні привіти товариств і поодиноких осіб, що визнають печать духа Маркіяна в своїх щирих серцях.

Хоч як скромна ця квітка на могилу Маркіяна, та ми певні, що Він зрозуміє й... простить. Там, на рідних землях Його, в Підлиссю, над Білою Горою, у Львові тепер страх царить, страх перед ще одним наїздом диких орд, перед новою руїною руїн, перед новими розритими могилами... Тут ми також у тому самому змаганні на життя або смерть, хоч у щасливішому положенні, яке одначе вимагає від нас тимбільшого напруження сил і жертвенности майном і — нерідко — життям. Маркіян нас зрозуміє. Бачитьже Він, що не можемо плекати Його цвітів, коли ми і там і тут у кровавій війні за те власне, щоб мати вільний кусок землі на плекання тих цвітів...

Тому жертвуємо Йому нині тільки цю скромну цвітку, вирощену в самих наших серцях. Може не така вона, як ми того бажали. Не малажбо вона багато радісного, життєдайного сонця. Вирощена під хма-

рами безнадійности, у приморозках сумнівів, під вихрами ворожих ударів!...

Але вирощена! І це запевнить нашого віщого Маркіяна, що ми остались вірні Його Духові та що прийде той час коли ми принесемо Йому не одну “цвітку дрібною”, а китиці-букети і знад Дністра і знад Дніпра і знад Дону, і з гір Карпат і зі шпилів Кавказу, і з поліських водних піль і з чорноморських степів... Прийде час, що могила Його уквітчається китицями цілої цвітистої і цвітучої України...

А ви сестри й браття, що оглядатимете цю “цвітку дрібною” — пригляньтесь їй добре. Знайдете її недомагання — а вони є — простить. Читайте поміщені в цій книжці статті — вони допоможуть вам зрозуміти велич Духа того, що майже в Христових літах відійшов від свого народу тілом, щоб остати серед нього й у нім душею навіки. Читайте привіти — нехай вони послужать прикладом для всіх. А понад усе — читайте самі твори нашого безсмертного о. Маркіяна. Читайте кожну стрічку їх, не раз, і не два... бо за кожним словом, за кожною стрічкою, за кожною строфою, написаною молодою рукою Маркіяна, ви знайдете все вищого і вірнішого Пробудителя Галицької Землі, а за Ним, за Його постаттю, за Його серцем, за Його душею і все кращих, все ліпших, все вірніших дошок і синів Його — себе самих.

Богдан Катамай.

Міхаїл Левин

Шановних Авторів і Читачів перепрошуємо за деякі недоглянені коректорські блуди. Перервана стаття по англійськи п. С. Шумейка продовжується по трох сторінках статті Всеч. о. В. Білинського. Поспіх друкування й багато воєнних друкарських труднощів просимо ласкаво прийняти за наше оправдання.

Редакція.

Wojciech Lesiński

1875

1875